

INSTITUT ZA JAVNO ZDRAVLJE NIŠ

**ANALIZA ZDRAVSTVENOG STANJA
STANOVNIŠTVA NIŠAVSKOG I TOPLIČKOG
OKRUGA U 2009. GODINI
(sa opštinom Sokobanja iz Zaječarskog okruga)**

Niš, jul 2010.

UVOD

Prema postojećim definicijama, **zdravstveno stanje** je *«opis i/ili merenje zdravlja pojedinca, grupe ili celokupne populacije prema prihvaćenim standardima uz pomoć zdravstvenih indikatora»*.

Zdravstveni indikatori ili pokazatelji su osnovni instrumenti pomoću kojih se procenjuje stanje zdravlja stanovništva. Idealnog zdravstvenog indikatora nema, bez obzira na napore koji su u traganju za objektivnim merilima zdravlja učinjeni kroz vekove. Razlog treba tražiti u kompleksnosti pojma zdravlja.

Zdravlje ima multidimenzionalne karakteristike, veoma ga je teško definisati, a još teže izmeriti. U Ustavu SZO piše da je zdravlje «stanje potpunog fizičkog, psihičkog i socijalnog blagostanja, a ne samo odsustvo bolesti ili nesposobnosti». Ovakav koncept zdravlja je teško primeniti u praktične svrhe određivanja zdravstvenog stanja stanovništva, tako da se govori o procesu *procene*, a ne merenja zdravstvenog stanja.

Procena (analiza) zdravstvenog stanja populacije je, istorijski gledano, prolazila kroz više **faza**. U početku, kada su dominirale zarazne bolesti i visoka smrtnost stanovništva, analiza se bazirala na pokazateljima smrtnosti (mortaliteta). Sa sve izraženijim starenjem populacije i dominacijom hroničnih bolesti, uvedeni su pokazatelji morbiditeta uz pomoć kojih se pratilo ne samo prisustvo različitih oboljenja, već i zastupljenosti faktora rizika kao i posledica bolesti (nesposobnost, invalidnost). Poslednjih decenija menja se pristup merenju zdravstvenog stanja stanovništva od „negativnog“ (fokusan na bolest) ka „pozitivnom“ aspektu zdravlja koji je zasnovan na percepciji zdravlja, funkcionisanju i mogućnosti adaptacije u životnoj sredini. Ovakav pristup podrazumeva da se za procenu koriste pokazatelji kvaliteta života.

Zdravstveni informacioni sistem (u našoj zemlji) se menjao, ali sporo i često nefunkcionalno, tako da ne obezbeđuje dovoljno podataka koji bi pratili promene u načinu merenja/procene zdravstvenog stanja stanovništva.

Ciljevi procene zdravstvenog stanja stanovništva su:

- očuvanje i unapredjenje zdravstvenog stanja stanovništva
- praćenje promena zdravstvenog stanja tokom vremena
- identifikovanje prioritetnih zdravstvenih problema
- uočavanje i analiza razlika između pojedinih teritorija ili populacionih grupa
- preispitivanje zdravstvene politike, strategija u zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenih tehnologija
- unapredjenje menadžmenta u zdravstvu.

Kao **izvor podataka** korišćeni su: podaci i publikacije Republičkog zavoda za statistiku (www.statserb.sr.gov.yu), izveštaji rutinske zdravstvene statistike (koje prema Zakonu o evidencijama u zdravstvu, sve službe zdravstvenih ustanova dostavljaju Centru za informatiku i biostatistiku u zdravstvu IZJZ-Niš), baze podataka iz individualnih statističkih izveštaja (o hospitalno lečenim licima, mortalitetu, porodjajima, pobačajima, kadrovima), Izveštaj o radu Instituta i Izveštaj o radu na Programu zdravstvene zaštite stanovništva od zaraznih bolesti.

1. Demografski i socio-ekonomski pokazatelji

1.1. Vitalno-demografske karakteristike

1.1.1. Teritorija i stanovništvo

Nišavski okrug se prostire na površini od 2727 km², sa ukupno 375453 stanovnika (procena za 2008. godinu). U okrugu ima 285 naselja, a broj stanovnika na 1 km² iznosi 138.

Toplički okrug je površine 2229 km², ima 95703 stanovnika u 267 naselja, a broj stanovnika na 1 km² iznosi 43.

Tabela 1 Opšti podaci za 2008. godinu

Teritorija	Površina u km ²	Broj naselja	Stanovništvo procena 30.06.2008.	Broj stanovnika na 1 km ²
Nišavski okrug	2727	285	375453	138
Toplički okrug	2229	267	95703	43
Sokobanja	525	25	17038	32

Izvor: Opštine u Srbiji 2009; Republički zavod za statistiku

Opština Sokobanja, koja teritorijalno pripada Zaječarskom okrugu, ali je u delokrugu rada Instituta za javno zdravlje Niš, prostire se na 525 km², ima 17038 stanovnika u 25 naselja, a broj stanovnika na 1 km² iznosi 32.

1.1.2. Starosna i polna struktura

Tabela 2 Procena broja stanovnika po starosti i polu za 2008. godinu

Starost (u godinama)	Nišavski okrug		Toplički okrug		Sokobanja	
	m	ž	m	ž	m	ž
0	1 713	1 665	444	381	58	52
1-4	7 299	6 816	2 001	1 824	263	250
5-9	8 979	8 505	2 665	2 463	378	350
10-14	9 711	9 355	2 929	2 660	429	392
15-19	10 550	10 364	3 184	2 974	460	447
20-24	12 279	11 836	3 070	2 802	420	427
25-29	13 267	12 954	2 762	2 531	468	425
30-34	13 193	12 971	3 106	2 727	524	466
35-39	12 119	12 007	3 073	2 871	538	473
40-44	12 079	12 299	3 194	3 008	484	504
45-49	12 335	12 385	3 345	2 955	520	519
50-54	13 962	14 059	3 392	3 073	618	615
55-59	14 705	15 017	3 646	3 300	689	823
60-64	10 515	11 159	2 579	2 702	593	579
65-69	10 002	10 909	2 767	3 024	508	662
70-74	9 667	11 356	2 627	3 412	453	606
75-79	7 173	9 236	2 037	2 781	422	630
80-84	3 623	5 269	942	1 407	231	407
85+	1 598	2 522	418	627	129	226
UKUPNO	184769	190684	48181	47522	8185	8853

Izvor: Procena stanovništva 2008. Republičkog zavoda za statistiku, www.statserb.sr.gov.yu

Biološka struktura stanovništva (struktura prema polu i životnom dobu) je posebno važan demografski i zdravstveno-statistički pokazatelj, koji je u neposrednoj vezi sa morbiditetom i mortalitetom, kao i sa korišćenjem zdravstvene zaštite. Analiza bioloških karakteristika stanovništva služi za procenu prioritarnih zdravstvenih potreba, a istovremeno je osnov za planiranje mera zdravstvene zaštite i razvoj zdravstvenih resursa.

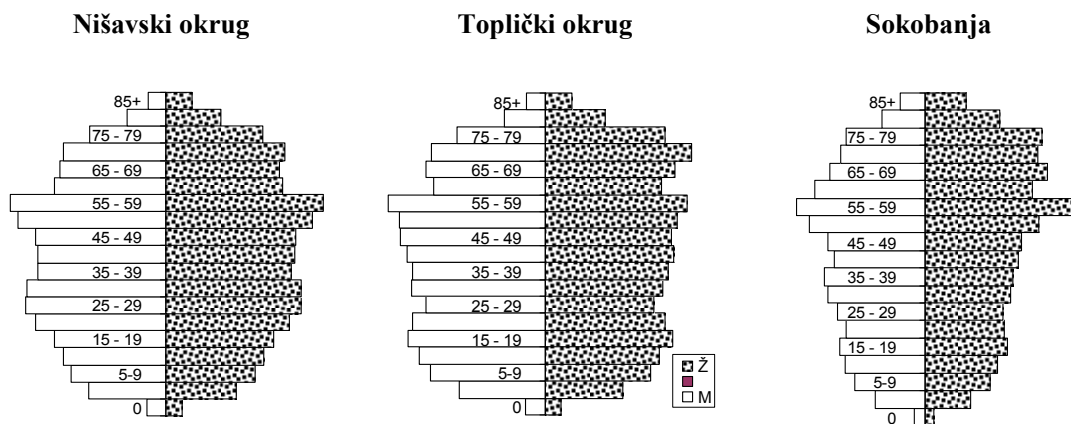
Prema popisu stanovništva iz 2002.godine najbrojnija populaciona grupa na teritoriji Nišavskog okruga bila je starosti 45-49 godina. U Topličkom okrugu osobe starosti 65-69 godina bile su najzastupljenije, a u Sokobanji je to bila kategorija sa 50-54 godina.

Šest godina kasnije (procena za 2008.god.) najbrojnija dobna grupa, bez obzira o kom području se radi, jeste stanovništvo starosti 55-59godina (tabela 2).

Raspodela stanovništva, prema polu i životnom dobu, slikovito se prikazuje *piramidom starosti* (*drvo života, arbor vitae*). Oblik piramide je izmenjen (za sve tri teritorije) i ona sve više poprima izgled «urne» (grafikon 1-3), karakterističan za demografski staro stanovništvo.

Grafikon 1

Piramida starosti stanovništva u 2008. godini

Maskulinitet je odnos broja muškaraca i broja žena. Negativan maskulinitet, odnosno broj muškaraca u populaciji manji od broja žena, ukazuje na bolje zdravstveno stanje stanovništva jer je posledica smanjene smrtnosti žena fertile dobi, produženja životnog veka, kao i bolje zdravstvene zaštite žena (tabela 3). Na teritoriji Nišavskog okruga i Sokobanje broj muškaraca na 1000 žena (**stopa maskuliniteta**) u 2008.godini bila je 969 i 925. Iste godine većinu stanovnika Topličkog okruga činili su muškarci, tako da je i stopa maskuliniteta nepovoljna -1014.

Tabela 3

Maskulinitet i pokazatelji starenja stanovništva u 2008. godini

Teritorija	Stopa maskuliniteta	Zrelost	Indeks starosti	Prosečna starost
Nišavski okrug	969	19,0	1,24	42,19
Toplički okrug	1014	20,9	1,18	42,18
Sokobanja	925	25,1	1,77	46,02

Izvor: Opštine u Srbiji 2009; Republički zavod za statistiku

Procena stanovništva 2008. Republičkog zavoda za statistiku, www.statserb.sr.gov.yu

Prema svim relevantnim pokazateljima, stanovništvo Nišavskog, Topličkog okruga i Sokobanje spada u kategoriju *vrlo starog* stanovništva.

Zrelost stanovništava je indikator koji predstavlja procentualno učešće osoba starih 65 i više godina u ukupnoj populaciji (stanovništvo je *vrlo staro* ako je zrelost veća od 10%). Prema proceni za 2008.godinu na teritoriji Nišavskog okruga bilo je 19% stanovnika ove starosti, a na području Topličkog okruga 20,9%. Iste godine u Sokobanji osobe sa 65 i više godina činile su čak četvrtinu ukupne populacije (tabela 3). Republika Srbija, prema istoj proceni, ima 1262864 stanovnika sa 65 godina i starijih (17,2%).

Starenje stanovništva jednog područja je započelo ukoliko je **indeks starosti** (odnos između stanovnika starosti preko 60 godina i stanovnika uzrasta od 0-19 godina) veći od 0,4. Indeks starosti za Nišavski okrug u 2008. godini iznosi 1,24, za Toplički okrug 1,18, a najviši je u Sokobanji – 1,77. Iste godine u Srbiji indeks starosti ima nižu vrednost i iznosi 1,06.

Prosečna starost preko 30 godina označava odmakao proces starenja populacije. I prema kriterijumu prosečne starosti stanovništvo Nišavskog, Topličkog okruga i Sokobanje spada u *staro* stanovništvo. Prosečna starost je 2008. jednaka na teritoriji Nišavskog i Topličkog okruga i iznosi 42 godine. Stanovništvo Sokobanje je, u proseku, 4 godina starije (tabela 3).

Tabela 4 **Biološki tip stanovništva u 2008. godini**

Starost	Nišavski okrug		Toplički okrug		Sokobanja	
	broj	%	broj	%	broj	%
0-14 god.	54043	14,4	15367	16,1	2172	12,7
15-49 god.	170638	45,4	41602	43,5	6675	39,2
50 i više god.	150772	40,2	38734	40,5	8191	48,1
UKUPNO	375453	100,0	95703	100,0	17038	100,0

Izvor: Procena stanovništva 2008. Republičkog zavoda za statistiku, www.statserb.sr.gov.yu

Biološki tip stanovništva (Sundberg) se procenjuje na osnovu učešća pojedinih starosnih kategorija (0-14, 15-49, 50 i više godina) u ukupnom stanovništvu (tabela 4). Prema ovoj podeli stanovništvo Nišavskog i Topličkog okruga, kao i Sokobanje pripada **regresivnom** biološkom tipu. Najnepovoljniji odnos je u opštini Sokobanja gde je učešće mlađih od 15 godina svega 12,7%, dok osobe sa 50 ili više godina čine gotovo polovinu stanovnika (48,1%).

1.1.3. Radjanje i obnavljanje stanovništva

Stanovništvo predstavlja dinamičnu pojavu, koja se nalazi u stanju neprekidnog kretanja, pre svega prirodnog (biološkog). Promene broja stanovnika uslovljene su fenomenima radjanja i umiranja, koji u tom procesu imaju sasvim suprotno delovanje. Prirodno kretanje stanovništva, pored produženja životnog veka, je osnovni činilac koji utiče na formiranje starosne strukture. Na ovaj oblik kretanja stanovništva utiču nasledni i socijalno-ekonomski faktori, obolevanje, sklapanje i razvodi brakova, kao i drugi činioci.

Tabela 5 **Stopa nataliteta i opšta stopa fertiliteta u 2008.godini**

Teritorija	Broj stanovnika	Broj živorodjenih	Stopa nataliteta	Broj žena 15-49 god.	Opšta stopa fertiliteta
Nišavski okrug	375453	3380	9,0	84816	39,9
Toplički okrug	95703	827	8,6	19868	41,6
Sokobanja	17038	100	5,9	3261	30,7

Izvor: Opštine u Srbiji 2009; Republički zavod za statistiku

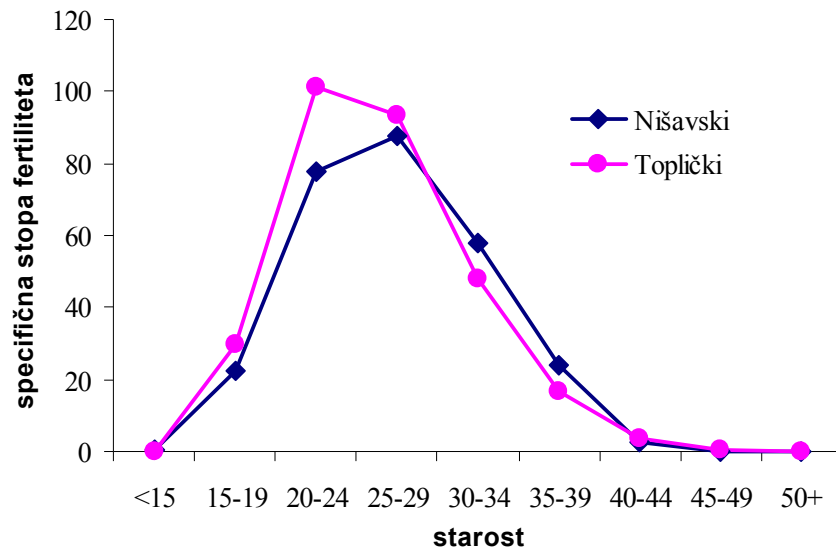
Nišavski, Toplički okrug i Sokobanja predstavljaju niskonatalitetna područja. Tokom 2008.godine na teritoriji Nišavskog okruga rodjeno je 3380 dece tako da je **stopa nataliteta** (broj živorodjene dece na 1000 stanovnika) 9,0‰. Natalitet je niži na području Topličkog okruga (8,6‰), dok je u opštini Sokobanja izrazito nizak i 2008.god. je samo 5,9‰. Stopa nataliteta ispod 12‰ smatra se nepovoljnom stopom.

Opšta stopa fertiliteta predstavlja broj živorodjene dece na 1000 žena generativnog perioda (15-49 godina). Niska opšta stopa fertiliteta (manja od 50‰) doprinosi negativnom trendu prirodnog kretanja stanovništva. U 2008.godini iznosila je 41,6‰ na teritoriji Topličkog okruga, 39,9‰ za Nišavski i svega 30,7‰ u Sokobanji (tabela).

Specifične stope fertiliteta (broj živorodjene dece koju su rodile žene određene starosti na 1000 žena iste starosti) u 2008.godini za područje Nišavskog i Topličkog okruga prikazane su na grafikonu 4.

Prema podacima za 2008.godinu, najveći broj žena Nišavskog okruga radjao je u periodu između svoje 25. i 29. godine (stopa specifičnog fertiliteta – 87,8‰). Iste godine u Topličkom okrugu najviša stopa specifičnog fertiliteta je zabeležena u grupi žena starosti 20-24 godine i iznosila je 101,4‰.

Grafikon 2 Specifične stope fertiliteta na području Nišavskog i Topličkog okruga u 2008.godini

Smanjenje specifične stope fertiliteta u mlađem uzrastu, a veća učestalost radjanja kod žena starijih dobnih grupa, uzrok je činjenice da je i prosečna starost majke sve veća. Na području Nišavskog okruga 2008.god. je iznosila 27,5 godina, a na teritoriji Topličkog 26,3.

Jedan od pokazatelja “pozitivnog” zdravlja koji procenjuje stanje uhranjenosti je procenat novorodjenčadi sa **malom telesnom masom na rođenju** (manjom od 2500gr) od ukupnog broja živorodjene dece. Telesna masa na rođenju manja od 2500 grama predstavlja neonatalni faktor rizika i služi za procenu nivoa prenatalne zdravstvene zaštite. Razvijene zemlje (Finska, Švedska, Norveška) imaju nizak procenat novorodjenčadi sa malom telesnom težinom pri rođenju (oko 4%). U Engleskoj i Velsu, 2008.godine bilo je 7,2% živorodjene dece sa telesnom masom manjom od 2500gr. U 2009. godini na teritoriji Nišavskog okruga bilo je 6,0% (201/3349), a na području Topličkog okruga 6,7% (53/789) živorodjene dece sa porodjajnom masom manjom od 2500 grama.

1.1.4. Smrtnost stanovništva (mortalitet)

Stopa opšteg mortaliteta predstavlja broj umrlih na 1000 stanovnika, a njene vrednosti preko 11‰ karakterišu visok mortalitet. Ukoliko vrednosti prelaze granicu od 15‰ kategorišu se kao vrlo visoka stopa.

Tabela 6 Opšta stopa mortaliteta u 2008.god.

Teritorija	Broj stanovnika	Broj umrlih	Opšta stopa mortaliteta
Nišavski okrug	375453	5376	14,3
Toplički okrug	95703	1436	15,0
Sokobanja	17038	343	20,1

Izvor: Opštine u Srbiji 2009; Republički zavod za statistiku

Na teritoriji Nišavskog okruga 2008.godine umrlo je 5376 osoba, tako da je stopa opšteg mortaliteta 14,3‰. Stopa je nešto niža za područje Topličkog okruga i iznosi 15,0‰. Iste godine u Sokobanji umrlo je 20 osoba na 1000 stanovnika (tabela 6). Sokobanja ima vrlo visoku stopu opšteg mortaliteta.

Očekivano trajanje života na rođenju je jedan od najboljih pokazatelja zdravstvenog stanja stanovništva. U periodu 2005-2010.god. očekivano trajanje života u Japanu za muškarce je 79 godina, a za žene 86,1. Za isti period u Hrvatskoj : muškarci – 72,3 godine, a žene – 79,2. Na teritoriji Nišavskog okruga 2008.godine, očekivano trajanje života za žene je 75,7 godina, a za muškarce 71,5. I na području Topličkog okruga razlika u očekivanom trajanju života između žena i muškaraca je 4 godine: za žene 75,1, a za muškarce 71,0. Kako su Ujedinjene nacije kao cilj postavile da očekivano trajanje života do 2015.godine bude 75 godina, može se reći da je on ostvaren za žensko stanovništvo.

Medju pokazateljima zdravstvenog stanja, **mortalitet odojčadi** je najpoznatiji, široko prihvaćen i, za mnoge zemlje sveta, još uvek vrlo osetljiv indikator zdravlja, ne samo odojčadi, već i celokupne populacije. On ne odražava samo veličinu onih zdravstvenih problema koji direktno uzrokuju smrtnost odojčadi, već i nivo zdravlja majke, nivo antenatalne i postnatalne zaštite majke i deteta, politiku planiranja porodice, higijenske prilike i uopšte, nivo socijalno-ekonomskog razvoja društva. Pored toga, stopa smrtnosti odojčadi je koristan indikator u proceni dostupnosti, korišćenja i efektivnosti zdravstvene zaštite, a time i organizacije i kvaliteta rada zdravstvene službe.

Tabela 7 Mortalitet odojčadi u 2008. god.

Teritorija	Broj živorodjenih	Broj umrle odojčadi	Stopa mortaliteta odojčadi
Nišavski okrug	3380	27	8,0
Toplički okrug	827	5	6,0
Sokobanja	100	2	20,0

Izvor: Opštine u Srbiji 2009; Republički zavod za statistiku

Postoje velike razlike u visini stope mortaliteta odojčadi između bolje i slabije razvijenih područja, kao i određenih populacionih grupa različitog socijalno-ekonomskog

stanja, unutar svake zemlje. Generalno se može reći da je smrtnost dece u prvoj godini života visoka u nerazvijenim zemljama, a niska u razvijenim, gde je usled boljeg životnog standarda i kontrole egzogenih noksi postala indikator, prvenstveno, perinatalne zaštite.

U 2008.godini na teritoriji Nišavskog okruga **stopa mortaliteta odojčadi** (broj umrle odojčadi na 1000 živorođene dece) je bila 8,0‰. Iste godine na području Topličkog okruga umrlo je 6 odojčadi na 1000 živorođene dece. U Sokobanji je 2008.godine bilo svega 100 živorođene dece, tako da dvoje umrlih u prvoj godini života daju stopu od 20‰.

Stope smrtnosti odojčadi se smatraju niskim ukoliko je njihova vrednost manja od 30‰, a veoma niske stope su ispod 18‰.

U razvijenim zemljama (Švedska, Nemačka, Francuska, Finska) stopa mortaliteta odojčadi je manja od 5‰, a dominira smrtnost nastala u perinatalnom periodu. U 2008.godini stopa mortaliteta odojčadi u Engleskoj i Velsu bila je 4,8‰, a u Turskoj 17‰.

Struktura umiranja odojčadi prema starosti je najbolji pokazatelj intenziteta i frekventnosti dejstava egzogenih i endogenih faktora kao uzroka smrti. U okviru mortaliteta odojčadi posebno se prate:

- **neonatalna smrtnost** (smrtnost odojčadi u prirodu od rođenja do 28 dana života), koja se analizira kroz dva vremenska perioda: *rana neonatalna smrtnost* (od 0-6 dana) i *kasna neonatalna smrtnost* (od 7-27 dana života);
- **postneonatalna smrtnost** ili mortalitet dece od navršenih 28 dana života do kraja prve godine;

Tabela 8   Struktura umrle odojčadi prema uzrastu u 2008.god.

Starost odojčadi		Nišavski okrug	Toplički okrug
0-6 dana	broj	18	5
	%	66,7	100,0
	stopa	5,3	6,0
7-27 dana	broj	4	-
	%	10,8	-
	stopa	1,2	-
28 dana do 1 godine	broj	5	-
	%	18,5	-
	stopa	1,5	-
UKUPNO		27	5

Na području Nišavskog i Topličkog okruga u strukturi smrtnosti odojčadi prema starosti, dominira *rana neonatalna smrtnost*. U 2008.godini dve trećine (66,7%) umrle odojčadi Nišavskog okruga umrlo je u prvih 6 dana života (stopa 5,3‰). Od 7-27.dana nakon rođenja umrlo je 10,8% odojčadi (stopa *kasne neonatalne smrtnosti* je 1,2‰), a u *postneonatalnom* periodu 18,5% (stopa 1,5‰). U Engleskoj i Velsu 2008.godine stopa postneonatalne smrtnosti odojčadi iznosila je, takodje, 1,5‰.

Petoro umrle odojčadi na teritoriji Topličkog okruga bilo je starosti 0-6 dana, tako je ukupna stopa mortaliteta odojčadi, u stvari, stopa rane neonatalne smrtnosti i iznosila je 6,0‰.

Na rani neonatalni mortalitet deluju, skoro isključivo, endogeni faktori, nedonesenost i povrede pri porođaju, dok su česti uzroci umiranja odojčadi u postneonatalnom periodu faktori

spoljne sredine (na koje se može značajnije uticati putem kvalitetne zdravstvene zaštite, zdravstvenog vaspitanja).

Tabela 9 Stopa mortinataliteta i perinatalnog mortaliteta odojčadi u 2008. god.

Parametri	Nišavski okrug	Toplički okrug
Broj ukupno rođene dece	3403	830
Broj živorodjenih	3380	827
Broj mrtvorodjenih	23	3
Stopa mortinataliteta	6,76	3,61
Broj umrle odojčadi 0-6 dana	18	5
Stopa perinatalnog mortaliteta	12,05	9,64

Izvor: Opštine u Srbiji 2009; Republički zavod za statistiku

Perinatalni mortalitet odojčadi podrazumeva mrtvorodjenost i ranu neonatalnu smrtnost. Izražava se stopom na 1000 ukupno rođene dece u toku godine (živorodjene i mrtvorodjene). U 2008.godini njena vrednost je na području Nišavskog okruga bila 12,0‰, a na teritoriji Topličkog okruga 9,6‰ (u Engleskoj i Velsu – 7,6‰).

Stopa mortinataliteta ili mrtvorodjenosti je indeks kasne fetalne smrti (posle 28 nedelja trudnoće) i predstavlja broj mrtvorodjenih na 1000 ukupno rođene dece. Na visinu stope mortinataliteta utiču brojni faktori: nepovoljna telesna gradja majke, pol deteta (više je mrtvorodjene muške dece), pušenje majke, određene bolesti, trovanje teškim metalima, kao i efikasnost kontrole toka trudnoće i obuhvat stručnom pomoći pri porođaju.

Stopa mortinataliteta je u 2008.god. skoro dvostruko viša na području Nišavskog okruga (6,8‰) u odnosu na Toplički (3,6‰). U Engleskoj i Velsu, iste godine, stopa je 5,1‰.

Stopa maternalnog mortaliteta predstavlja broj umrlih žena usled komplikacija trudnoće, porođaja i puerperijuma (babinja) na 100 000 živorodjene dece. U 2008.godini **nije bilo žena** čija je smrt posledica navedenih komplikacija, kako na teritoriji Nišavskog, tako i na području Topličkog okruga i Sokobanje.

Zdravlje dece je veoma ostljivo ne samo u prvoj godini života, već tokom čitavog predškolskog perioda. Stoga je UNICEF **stopu smrtnosti dece do pet godina** (broj umrle dece u ovom uzrastu na 1.000 živorodjenih) uvrstio u bazične indikatore stanja zdravlja dece sveta, rangirajući sve zemlje prema njegovim vrednostima. Najviše stope su u najneravijijim područjima (2007.god. Afrika 100-250‰, Avganistan -250‰). U Evropi najviše stope smrtnosti dece do pet godina života ima Turska, dok je visina stope u Evropskom regionu 2008.godine bila 24‰. U razvijenim zemljama umire manje od petoro dece na 1.000 živorodjenih (u Švedskoj 2007.godine – 3).

Tabela 10 Stopa smrtnosti dece do pet godina života u 2008. god.

Teritorija	Broj živorodjenih	Broj umrle dece <5god.	Stopa
Nišavski okrug	3380	30	8,9
Toplički okrug	827	7	8,5
Sokobanja	100	-	-

Na području Nišavskog okruga u 2008.godini umrlo je 30 dece mlađe od 5 godina tako

da je stopa 8,9‰. Stopa smrtnosti dece do pet godina je, iste godine, za teritoriju Topličkog okruga iznosila 8,5‰.

Razvoj naučnih saznanja u oblasti medicine koja su dovela do unapredjenja prevencije, dijagnostike i lečenja, zatim produženje životnog veka, bolji socijalno-ekonomski uslovi i razvoj zdravstvene delatnosti, doveli su do značajnih promena u **strukturi mortaliteta**. Promene se ogledaju u smanjenju učešća zaraznih bolesti i većem udelu hroničnih masovnih nezaraznih oboljenja. Ovde treba naglasiti da je obolevanje, a posledično i smrtnost od AIDS-a u porastu. Takodje, novootkrivena respiratorna zarazna oboljenja sa visokom stopom letaliteta, kao i druga slična zarazna oboljenja treba da budu, svakako, u žiži interesovanja zdravstvene delatnosti. Za sada, ove bolesti nisu uzele značajnog udela u ukupnoj smrtnosti.

Vodeći uzrok smrti stanovništva Nišavskog okruga u 2008. godini jesu **bolesti sistema krvotoka** od kojih je umrlo 2657 osoba ili 49,4% od ukupnog broja umrlih. Na drugom mestu su **tumori** od kojih je umrla svaka peta osoba – 19,9%. Treće mesto pripada nedefinisanim uzrocima smrti, odnosno grupi – **simptomi, znaci i nenormalni klinički i laboratorijski nalazi**. Njihovo učešće u strukturi mortaliteta stanovništva iznosi 10,1% i nešto je veće u odnosu na prethodnu godinu.

Tabela 11 Umri prema uzrocima smrti u 2008.god.

Grupe bolesti prema MKB-X	Nišavski okrug		Toplički okrug		Sokobanja	
	broj	%	broj	%	broj	%
Zarazne i parazitarne bolesti (A00-B99)	31	0,6	4	0,3	1	0,3
Tumori (C00-D48)	1072	19,9	213	14,8	52	15,2
Bolesti krvi, krvotvornih organa i poremećaji imuniteta (D50-D89)	11	0,2	4	0,3	1	0,3
Bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem, ishrane i metabolizma (E00-E90)	151	2,8	56	3,9	5	1,5
Duševni poremećaji i poremećaji ponašanja (F00-F99)	69	1,3	9	0,6	4	1,2
Bolesti nervnog sistema (G00-G99)	56	1,0	11	0,8	1	0,3
Bolesti oka i pripojaka oka (H00-H59)	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Bolesti uva i bolesti mastoidnog nastavka (H60-H95)	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Bolesti sistema krvotoka (I00-I99)	2657	49,4	883	61,5	214	62,4
Bolesti sistema za disanje (J00-J99)	224	4,2	47	3,3	13	3,8
Bolesti sistema za varenje (K00-K93)	235	4,4	41	2,9	10	2,9
Bolesti kože i potkožnog tkiva (L00-L90)	4	0,1	2	0,1	0	0,0
Bolesti mišićno-koštanog sistema i vezivnog tkiva (M00-M99)	7	0,1	1	0,1	2	0,6
Bolesti mokraćno-polnog sistema (N00-N99)	119	2,2	31	2,2	8	2,3
Trudnoća, radjanje i babinje (O00-O99)	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Stanja u porodajnom periodu (P00-P96)	15	0,3	4	0,3	1	0,3
Urodjene nakaznosti, deformacije i hromozomske nenormalnosti (Q00-Q99)	11	0,2	2	0,1	1	0,3
Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi (R00-R99)	544	10,1	77	5,4	14	4,1
Povrede, trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora (S00-T98)	170	3,2	51	3,6	16	4,7
UKUPNO	5376	100,0	1436	100,0	343	100,0

Sličan odnos postoji i na području Topličkog okruga. U 2008.godini stanovništvo je najčešće umiralo od bolesti sistema krvotoka (61,5%). Slede tumori sa 14,8%, a na trećem

mestu je, kao i na području Nišavskog okruga, grupa oboljenja – simptomi, znaci i nenormalni klinički i laboratorijski nalazi sa 5,4%.

U Sokobanji, gde su bolesti sistema krvotoka uzrok smrti u 62,4%, a tumori u 15,2%, na trećem mestu po učestalosti jeste grupa povrede i trovanja sa učešćem od 4,7% u ukupnom mortalitetu, dok su nepoznati uzoci smrti na četvrtom mestu.

Specifične stope mortaliteta prema uzroku smrti predstavljaju broj umrlih od određene bolesti na 10 000 (ili 100 000) stanovnika.

Najviše su stope mortaliteta od **kardiovaskularnih oboljenja**. Na području Nišavskog okruga stopa je 70,8 na 10000 stanovnika, na teritoriji Topličkog okruga 92,3/10000 i u Sokobanji 125,6 na 10000 stanovnika.

Stopa umiranja od **malignih oboljenja** je 28,6 na 10000 stanovnika na Nišavskom, 22,3 na Topličkom okrugu i 30,5 na 10000 stanovnika u Sokobanji.

Tabela 12 Specifične stope mortaliteta (na 10000 st.) prema uzroku smrti, 2008. god.

Grupe bolesti prema MKB-X	Nišavski okrug		Toplički okrug		Sokobanja	
	broj	stopa	broj	stopa	broj	stopa
Tumori (C00-D48)	1072	28,6	213	22,3	52	30,5
Bolesti sistema krvotoka (I00-I99)	2657	70,8	883	92,3	214	125,6
Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi (R00-R99)	544	14,5	77	8,0	14	8,2
Povrede, trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora (S00-T98)	170	4,5	51	5,3	16	9,4

Standardizovane stope mortaliteta ukupno, za kardiovaskularne i maligne bolesti na analiziranim područjima i u izabranim evropskim zemljama prikazane su u tabeli .

Ukupna standardizovana stopa mortaliteta u 2008.godini je 937,3/100000 stanovnika Nišavskog i 934,6/100000 stanovnika Topličkog okruga. Nešto je niža nego u Srbiji, ali znatno viša nego u Austriji (557,3) ili Finskoj (586,8).

Standardizovana stopa mortaliteta od **kardiovaskularnih oboljenja** iznosila je 438,6 na 100000 stanovnika za Nišavski okrug i za područje Topličkog okruga (543,7). U poredjenju sa Evropskom regijom (423,5/100000) stope su nešto više, ali su dvostruko veće nego u Austriji (212,6) ili Finskoj (224,0).

Tabela 13 Standardizovane stope mortaliteta prema uzroku smrti, 2008. god. (evropska standardna populacija)

Teritorija	UKUPNO	Bolesti sistema krvotoka (I00-I99)	Tumori (C00-D48)
Nišavski okrug	937,3	438,6	196,3
Toplički okrug	934,6	543,7	151,1
Evropski region*	872,8	423,5	167,6
Srbija*	977,7	523,3	203,6
Austrija*	557,3	212,6	161,6
Finska*	586,8	224,0	137,0
Hrvatska*	829,8	401,5	211,8

*Izvor: SZO Regionalni ured za Evropu, <http://data.euro.who.int/hfad/>

Mortalitet od malignih bolesti je dva puta manji od kardiovaskularnih oboljenja na području Nišavskog okruga, a čak tri puta manji na Topličkom okrugu. Ako se uporede standardizovane stope mortaliteta od **malignih oboljenja** na području Nišavskog (196,3) i Topličkog okruga (151,1) sa istim stopama u Srbiji i Hrvatskoj (tabela 13) one su niže. U isto vreme standardizovana stopa umiranja od neoplazmi na teritoriji Nišavskog okruga je veća nego u Austriji i Finskoj, ali ta razlika nije tako izražena kao kod bolesti cirkulatornog sistema. Nivo umiranja od malignih bolesti na području Topličkog okruga bio je niži nego u Evropskom regionu i Austriji, a viši nego u Finskoj (tabela 13).

Specifične stope mortaliteta rastu sa **starošću** (tabela 14). U 2008.godini na teritoriji Nišavskog okruga, na 10 000 stanovnika mlađih od 65 godina umrlo je 38, a na području Topličkog – 41.

Tabela 14 Specifične stope mortaliteta (na 10000 stanov.) po starosti u 2008. god.

Starost (u godinama)	Nišavski okrug			Toplički okrug		
	broj stanovnika	broj umrlih	stopa	broj stanovnika	broj umrlih	stopa
0-24	99072	70	7,1	27397	11	4,0
25-44	100889	144	14,3	23272	36	15,5
45-64	104137	953	91,5	24992	260	104,0
0-64	304098	1167	38,4	75661	307	40,6
65+	71355	4209	589,9	20042	1129	563,3
UKUPNO	375453	5376	14,3	95703	1436	15,0

Stope mortaliteta starijih od 65 godina su mnogostruko veće. Iste godine za Nišavski okrug specifična stopa mortaliteta ove starosne grupe bila je 589,9 na 10000 stanovnika, a za Toplički okrug – 563,3.

1.1.5. Prirodni priraštaj

Prirodni priraštaj je dobar pokazatelj dinamike stanovništva. Rezultat je delovanja nataliteta i mortaliteta.

Tabela 15 Prirodni priraštaj u 2008.god.

Teritorija	Broj živorodjenih	Broj umrlih	Prirodni priraštaj	
			broj	stopa
Nišavski okrug	3349	5376	-1996	-5,3
Toplički okrug	789	1436	-609	-6,4
Sokobanja	85	343	-243	-14,3

Izvor: Opštine u Srbiji 2009; Republički zavod za statistiku

U 2008. godini broj umrlih je veći od broja rođenih na sva tri analizirana područja (tabela) tako da je **stopa prirodnog priraštaja** (razlika između broja rođenih i broja umrlih na 1000 stanovnika) negativna. Na području Nišavskog okruga iznosila je -5,3%, na teritoriji Topličkog okruga -6,4% i najviše vrednosti ima u Sokobanji -14,3%.

1.1.6. Sklopljeni i razvedeni brakovi

Reprodukcija stanovništva se, većinom, obavlja kroz instituciju braka. Oko 75-80% živorođene dece u našoj zemlji rođena se u bračnoj zajednici. Zbog toga visina stope nataliteta, u velikoj meri, zavisi od broja sklopljenih brakova, odnosno od stepena bračnosti stanovništva.

U 2008.godini **stopa nupcijaliteta** (broj sklopljenih brakova na 1000 stanovnika) najviša je među stanovništvom Nišavskog okruga i iznosi 4,8‰. Iste godine na teritoriji Topličkog okruga sklopljena su 4 braka na 1000 stanovnika (stopa 3,7‰), kao i u Sokobanji (stopa 3,9‰). U Republici Srbiji stopa sklapanja brakova je viša i iznosi 5,2‰ (2008.god.).

Tabela 16 Stopa sklapanja i razvoda brakova u 2008. god.

Teritorija	Sklopljeni brakovi		Razvedeni brakovi		
	broj	stopa na 1000 stanovnika	broj	stopa na 1000 stanovnika	stopa na 1000 sklopljenih brakova
Nišavski okrug	1795	4,8	503	1,3	280,2
Toplički okrug	351	3,7	21	0,2	59,8
Sokobanja	66	3,9	38	2,2	575,8

Izvor: Opštine u Srbiji 2009; Republički zavod za statistiku

Na teritoriji Topličkog okruga najmanji je broj sklopljenih brakova, ali je i broj razvoda razvoda mali (tabela 16). **Stopa divorcijaliteta** (broj razvoda na 1000 venčanja) 2008.godine iznosi svega 60. Na teritoriji Nišavskog okruga 280 od 1000 sklopljenih brakova je razvedeno. Poražavajuće deluje podatak da je 2008.godine u Sokobanji više od polovine sklopljenih brakova završilo razvodom (stopa 576‰). Iste godine stopa razvoda brakova u Srbiji je niža - 222,1‰.

1.2. Socijalno-ekonomski pokazatelji

Ukupan broj **zaposlenih** na području Nišavskog okruga u 2008. godini iznosio je 96781 ili 258 na 1000 stanovnika. Svaki četvrti je radio u privatnom sektoru (tabela). Najveća stopa zaposlenosti bila je u Gadžinom Hanu - 309‰, a najniža u opštini Doljevac sa 94 zaposlenih na 1000 stanovnika. Iste godine u Srbiji stopa zaposlenosti bila je 272‰.

Tabela 17 Zaposlenost na Nišavskom i Topličkom okrugu u 2008.god.
(godišnji proseki izračunati na bazi dva stanja: 31.03. i 30.09.)

Teritorija	Zaposleni	Stopa na 1000 stanovnika	% zaposlenih u privatnom sektoru
Nišavski okrug	96781	258	25,6
Toplički okrug	16560	173	32,8
Sokobanja	3965	233	37,7

Izvor: Opštine u Srbiji 2009; Republički zavod za statistiku

Na Topličkom okrugu je broj zaposlenih na 1000 stanovnika u 2008. godini bio niži nego na Nišavskom i iznosio je 173. Najveća stopa zaposlenosti je u Prokuplju sa 204, a najniža u Žitorađi sa 114 zaposlenih na 1000 stanovnika. Na 1000 stanovnika Sokobanje

2008.godine bilo je 233 zaposlenih. Više od trećine (37,7%) je radilo u privatnom sektoru.

Stopa **nezaposlenosti** na Nišavskom okrugu je u 2008. godini iznosila 135 na 1000 stanovnika. U istoj godini broj nezaposlenih na 1000 stanovnika u Srbiji je 99‰. Nezaposlenih je bilo najviše u Gradu Nišu - 141, a najmanje u Ražnju - 91 na 1000 stanovnika.

Tabela 18 Nezaposlenost na Nišavskom i Topličkom okrugu u 2008.god.

Teritorija	Nezaposleni			Broj nezaposlenih na 1000 stanovnika
	broj	% bez kvalifikacija*	% žena	
Nišavski okrug	50528	28,9	54,5	135
Toplički okrug	14407	41,2	50,0	151
Sokobanja	1637	36,7	52,7	96

* polukvalifikovani i nekvalifikovani sa nižom stručnom spremom

Broj nezaposlenih na teritoriji Topličkog okruga 2008.godine bio je 14407, tako da je stopa 151 na 1000 stanovnika. Najveća stopa nezaposlenosti je u Kuršumlji (167‰), a najniža u Prokuplju (144 na 1000 stanovnika). Iste godine u Sokobanji je stopa nezaposlenosti 96‰.

Procentualno učešće žena u ukupnom broju nezaposlenih kreće se oko 50% (tabela 18). Medju nezaposlenima je bilo 30-40% osoba bez kvalifikacija.

Tabela 19 Prosečne mesečne zarade (bez poreza i doprinosa) u RSD po zaposlenom na teritoriji Nišavskog i Topličkog okruga u 2008.god.

Teritorija	Zarada	Index u odnosu na C.Srbiju (32688=100)	Index u odnosu na Beograd (40089=100)
Nišavski okrug	27337	83,6	68,2
Toplički okrug	22398	68,5	55,9
Sokobanja	30207	92,4	75,3

Izvor: Opštine u Srbiji 2009; Republički zavod za statistiku

Prosečna mesečna zarada po zaposlenom u Nišavskom okrugu 2008. godine iznosila je 27337 dinara, što je 83,6% u odnosu na Centralnu Srbiju, a svega 68,2% u poredjenju sa zaradama u Beogradu. Najviša mesečna zarada ostvarena je u Gradu Nišu (28026 dinara), a najniža u Svrlijgu (14643 dinara).

Prosečna zarada po zaposlenom u Topličkom okrugu 2008. godine bila je niža - 22398 dinara. Ova suma je 68,5% prosečne mesečne zarade u Centralnoj Srbiji, a čak dva puta je manja nego u Beogradu. Najviša mesečna zarada ostvarena je u Žitorađi (27234 dinara), a najniža u Blacu (17115 dinara).

U Sokobanji je prosečna zarada u toku jednog meseca 2008.godine iznosila 30207 po zaposlenom.

2. Obolevanje stanovništva (morbiditet)

Morbiditet (obolevanje) je jedan od najvažnijih pokazatelja zdravstvenog stanja stanovništva. U našoj zemlji zvanično registrovani morbiditet, predstavlja broj oboljenja (a ne obolelih lica) i to samo onog dela stanovništva koje zatraži zdravstvenu zaštitu u zdravstvenoj ustanovi (primarne zdravstvene zaštite ili stacionarnog tipa).

2.1. Vanbolnički morbiditet

Podaci o morbiditetu registrovanom u primarnoj zdravstvenoj zaštiti rezultat su rutinske zdravstvene statistike: beleže se samo ona stanja koja su pacijenta, zbog subjektivnih smetnji, navela da zatraži pomoć zdravstvenih radnika. Veći broj evidentiranih dijagnoza ne mora, obavezno, da znači veći broj bolesnih u populaciji, već može biti posledica i većeg korišćenja zdravstvene službe.

2.1.1. Služba opšte medicine

U službama opšte medicine na **Nišavskom okrugu** u 2009. godini utvrđeno je ukupno 382663 oboljenja, stanja i povreda (stopa je 1238,1/1000 stanovnika).

Tabela 20 Vodeće grupe bolesti i vodeće dijagnoze unutar tih grupa u službama opšte medicine – Nišavski okrug, 2009.god.

	Grupa bolesti prema MKB-X	Broj	%
Bolesti sistema za disanje (J00-J99)		111038	29,0
1.	Akutno zapaljenje ždrela i krajnika (J02-J03)	57636	51,9
2.	Akutno zapaljenje bronha i bronhiola (J20-J21)	15427	13,9
3.	Akutno zapaljenje grkljana i dušnika (J04)	8799	7,9
4.	Ostalo	29176	26,3
Bolesti sistema krvotoka (I00-I99)		83021	21,7
1.	Povišen krvni pritisak (I10)	55854	67,3
2.	Poremećaji sprovodnog sistema srca i aritmije srca (I44-I49)	5419	6,5
3.	Druge ishemijske bolesti srca (I20, I23-I25)	4029	4,9
4.	Ostalo	17719	21,3
Bolesti mišićno-koštanog sistema i vezivnog tkiva (M00-M99)		32537	8,5
1.	Druga oboljenja ledja (M40-M49, M53-M54)	19973	61,4
2.	Druga oboljenja zglobova (M00-M03, M22-M25)	3545	10,9
3.	Degenerativno oboljenje zgloba (M15-M19)	3459	10,6
4.	Ostalo	5560	17,1
Duševni poremećaji i poremećaji ponašanja (F00-F99)		25322	6,6
1.	Neurotski, stresogeni i somatoformni poremećaji (F40-F48)	19592	77,4
2.	Poremećaji raspoloženja (F30-F39)	1755	6,9
3.	Shizofrenija, shiotipski poremećaji, sumanuti poremećaji (F20-F29)	1449	5,7
4.	Ostalo	2526	10,0
Bolesti mokraćno-polnog sistema (N00-N99)		22136	5,8
1.	Zapaljenje mokraćne bešike (N30)	12290	55,5
2.	Druge bolesti sistema za mokrenje (N25-N29, N31-N39)	3790	17,1
3.	Mokraćni kamenci (N20-N23)	2491	11,3
4.	Ostalo	3565	16,1
Ostale grupe bolesti		108609	28,4
UKUPNO		382663	100,0

Na prvom mestu po učestalosti su **bolesti sistema za disanje** koje čine 29% svih oboljenja, stanja i povreda utvrđenih u ovoj službi, sa stopom morbiditeta 359,3‰. Ove bolesti nemaju veći socijalno-medicinski značaj obzirom na činjenicu da se najčešće radi o akutnim stanjima, koja traju kratko i za koja postoji efikasna terapija. Polovinu registrovanih oboljenja (51,9%) ove grupe čini dijagnoza *akutno zapaljenje ždrela i krajnika* (tabela 20). Sledi *akutno zapaljenje bronha i bronhiola* koje čini 13,9% svih respiratornih oboljenja. Na trećem mestu po učestalosti jeste *akutno zapaljenje grkljana i dušnika* (7,9%).

Bolesti **sistema krvotoka** sa učešćem od 21,7% u ukupnom morbiditetu registrovanom u službama opšte medicine Nišavskog okruga 2009.god. nalaze se na drugom mestu po učestalosti (stopa je 268,6 na 1000 stanovnika). Kardiovaskularne i druge hronične masovne nezarazne bolesti značajan su zdravstveno-socijalni problem zbog visoke prevalencije, nesposobnosti i mortaliteta. Vodeća dijagnoza iz ove grupe bolesti je *povišen krvni pritisak* koji čini 67,3% svih registrovanih kardiovaskularnih oboljenja. Daleko manje su prisutni *poremećaji sprovodnog sistema srca i aritmije srca, druge ishemijske bolesti srca* i ostale dijagnoze (tabela 20).

Na trećem mestu, po učestalosti, su **bolesti mišićno-koštanog sistema i vezivnog tkiva** čiji je udeo u morbiditetu službe opšte medicine 8,5% (stopa 105,3 na 1000 stanovnika). Najčešća registrovana dijagnoza iz ove grupe jesu *druga oboljenja ledja* (61,4%). Šest puta je manja zastupljenost *drugih oboljenja zglobova* i *degenerativnih oboljenja zglobova* (tabela 20).

U vodeće grupe bolesti spadaju i **duševni poremećaji i poremećaji ponašanja**. U službama opšte medicine Nišavskog okruga 2009.godine registrovano je 25322 oboljenja iz ove grupe što je 6,6% ukupnog morbiditeta ove službe (stopa- 81,9/1000 stanovnika). *Neurotski, stresogeni i somatoformni poremećaji* su najčešće dijagnoze i čine čak 77,4% evidentiranih duševnih oboljenja. Mnogo manje su dijagnostikovani *poremećaji raspoloženja*, kao i *shizofrenija, shiotipski poremećaji, sumanutu poremećaji*.

Bolesti mokraćno-polnog sistema zauzimaju peto mesto u strukturi morbiditeta opšte medicine (5,8%). Stopa morbiditeta iznosi 71,6‰. Više od polovine registrovanih oboljenja ove grupe pripadaju *zapaljenjima mokraćne bešike* (55,5%). Slede *druge bolesti sistema za mokrenje* i *mokraćni kamenci* (tabela 20).

Tabela 21 Vodećih pet dijagnoza u službama opšte medicine – Nišavski okrug, 2009.god.

Dijagnoza prema MKB-X		Broj	%
1.	Akutno zapaljenje ždrela i krajnika (J02-J03)	57636	15,1
2.	Povišen krvni pritisak (I10)	55854	14,6
3.	Druga oboljenja ledja (M40-M49, M53-M54)	19973	5,2
4.	Neurotski, stresogeni i somatoformni poremećaji (F40-F48)	19592	5,1
5.	Akutno zapaljenje bronha i bronhiola (J20-J21)	15427	4,0
Ostalo		214181	56,0
UKUPNO		382663	100,0

Pet najčešćih oboljenja registrovanih u službi opšte medicine menjaju se iz godine u godinu izuzev *akutnog zapaljenje ždrela i krajnika* i *povišenog krvnog pritiska*, koje su uvek na prvom i/ili drugom mestu. U 2009.godini na teritoriji Nišavskog okruga dijagnoza *pharyngitis acuta et tonsillitis acuta* zauzima prvo mesto i čini 15,1% ukupnog morbiditeta. Na drugom mestu je *hypertensio arterialis essentialis (primaria)* sa učešćem od 14,6%. Treće mesto u morbiditetu opšte medicine pripada dijagnostičkoj kategoriji *druga oboljenja ledja*, četvrto- *neurotski, stresogeni i somatoformni poremećaji* i peto *akutnim zapaljenjima bronha i bronhiola* (tabela 21). Prvih pet dijagnoza čine skoro polovinu (46%) svih oboljenja evidentiranih u ovoj službi.

U službama opšte medicine na području **Topličkog okruga** u 2009. godini utvrđeno je ukupno 94330 oboljenja, stanja i povreda (12% više nego prethodne godine), tako da je stopa 1229,8 na 1000 stanovnika.

Najzastupljenija grupa bolesti jesu **kardiovaskularna oboljenja** (21935 ili 23,3%). Stopa morbiditeta je 286,0 na 1000 stanovnika. Među njima dominira povišen krvni pritisak koji čini 63,9% svih bolesti sistema krvotoka.

Na drugom mestu po učestalosti su **bolesti sistema za disanje** sa učešćem u ukupnom morbiditetu od 21,1% (stopa- 260,0‰). Više od polovine dijagnoza ove grupe čine *akutno zapaljenje ždrela i krajnika* (46,6%) i *akutne infekcije gornjih respiratornih puteva* (12,2%).

Prisustvo većeg broja kardiovaskularnih (21935) nego respiratornih bolesti (19946) nije logično, čak i kada se uzme u obzir starosna struktura korisnika. Razlog, verovatno, treba tražiti u kvalitetu evidencije vanbolničkog morbiditeta.

Tabela 22 Vodeće grupe bolesti i vodeće dijagnoze unutar tih grupa u službama opšte medicine – Toplički okrug, 2009.god.

	Grupa bolesti prema MKB-X	Broj	%
Bolesti sistema krvotoka (I00-I99)		21935	23,3
1.	Povišen krvni pritisak (I10)	14014	63,9
2.	Druge ishemijske bolesti srca (I20, I23-I25)	2395	10,9
3.	Druge bolesti srca (I27-I43, I51-I52)	1474	6,7
4.	Ostalo	4052	18,5
Bolesti sistema za disanje (J00-J99)		19946	21,1
1.	Akutno zapaljenje ždrela i krajnika (J02-J03)	9296	46,6
2.	Akutne infekcije gornjih respiratornih puteva (J00-J01, J05-J06)	2432	12,2
3.	Akutno zapaljenje bronha i bronhiola (J20-J21)	2250	11,3
4.	Ostalo	5968	29,9
Bolesti mišićno-koštanog sistema i vezivnog tkiva (M00-M99)		15149	16,1
1.	Druga oboljenja ledja (M40-M49, M53-M54)	6673	44,0
2.	Degenerativno oboljenje zgloba (M15-M19)	3334	22,0
3.	Druga oboljenja zglobova (M00-M03, M22-M25)	1858	12,3
4.	Ostalo	3284	21,7
Bolesti sistema za varenje (K00-K93)		6131	6,5
1.	Druge bolesti jednjaka, želuca i dvanaestopalačnog creva (K20-K23, K28, K30-K31)	4045	66,0
2.	Zapaljenje želuca i dvanaestopalačnog creva (K29)	621	10,1
3.	Grizlica želuca i dvanaestopalačnog creva (K25-K27)	404	6,6
4.	Ostalo	1061	17,3
Bolesti mokraćno-polnog sistema (N00-N99)		4858	5,2
1.	Zapaljenje mokraćne bešike (N30)	1267	26,1
2.	Mokraćni kamenci (N20-N23)	1129	23,2
3.	Druge bolesti sistema za mokrenje (N25-N29, N31-N39)	1099	22,6
4.	Ostalo	1363	28,1
Ostale grupe bolesti		26311	27,9
UKUPNO		94330	100,0

Treće mestu po učestalosti pripada **bolestima mišićno-koštanog sistema i vezivnog tkiva** koje čine 16,1% ukupnog broja oboljenja u službi opšte medicine, sa stopšom morbiditeta 197,5‰. Najzastupljena dijagnoza iz ove grupe jesu *druga oboljenja ledja*..

Bolesti sistema za varenje zauzimaju četvrto mesto (6131 ili 6,5%) u strukturi morbiditeta registrovanog u službi opšte medicine na području Topličkog okruga 2009.godine (stopa-79,9‰). U ovoj grupi najčešća oboljenja su: *druge bolesti jednjaka, želuca i dvanaestopalačnog creva, zapaljenje i čir na želucu i dvanaestopalačnom crevu* (tabela).

Bolesti mokraćno-polnog sistema sa 6131 evidentiranom dijagnozom čine 5,2% ukupnog morbiditeta i nalaze se na petom mestu po učestalosti (stopa morbiditeta je 63,3 na 1000 stanovnika). Mala je razlika u zastupljenosti pojedinih dijagnoza (tabela 22), ali su vodeće *zapaljenje mokraćne bešike, mokraćni kamenci i druge bolesti sistema za mokrenje*.

Tabela 23 Vodećih pet dijagnoza u službama opšte medicine – Toplički okrug, 2009.god.

Dijagnoza prema MKB-X		Broj	%
1.	Povišen krvni pritisak (I10)	14014	14,9
2.	Akutno zapaljenje ždrela i krajnika (J02-J03)	9296	9,9
3.	Druga oboljenja ledja (M40-M49, M53-M54)	6673	7,1
4.	Druge bolesti jednjaka, želuca i dvanaestopalačnog creva (K20-K23, K28, K30-K31)	4045	4,3
5.	Degenerativno oboljenje zgloba (M15-M19)	3334	3,5
Ostalo		56968	60,4
UKUPNO		94330	100,0

U 2009.godini na teritoriji Topličkog okruga vodećih pet dijagnoza su: *povišen krvni pritisak* koji čini 14,9% ukupnog morbiditeta, *akutno zapaljenje ždrela i krajnika* (9,9%), *druga oboljenja ledja, druge bolesti jednjaka, želuca i dvanaestopalačnog creva i degenerativno oboljenje zgloba* (tabela 23). Prvih pet dijagnoza čine 39,6% svih oboljenja evidentiranih u ovoj službi.

Služba opšte medicine u **Sokobanji** je 2009.godine registrovala ukupno 52352 oboljenja, stanja i povreda, što čini stopu od 3655,6 na 1000 stanovnika. Broj oboljenja je za 6,4% veći u odnosu na prethodnu godinu. Na ovako visoku stopu (prosečno 3 dijagnoze po korisniku) može uticati starosna struktura populacije (48% stanovnika čine stariji od 50 godina), većeg korišćenja zdravstvene zaštite u ovoj oblasti, ali i nekvalitetne registracije morbiditeta.

Na prvom mestu po učestalosti su i ovde **bolesti sistema za disanje** sa 35,8% (stopa morbiditeta- 1309,3‰), zatim **bolesti sistema krvotoka** sa učešćem od 27,6% (stopa-1009,0‰), a na trećem mestu su **bolesti mišićno-koštanog sistema i vezivnog tkiva** koje čine 9,2% registrovanog morbiditeta u ovoj službi (stopa obolevanja je 337,0 na 1000 stanovnika).

U prvih pet grupa oboljenja koja su utvrđena u službi opšte medicine Sokobanje 2009.godine, nalazi se i grupa **simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi**. Evidentirano je 4413 nedovoljno definisanih stanja, što je 8,4% ukupnog morbiditeta. Najfrekventnija dijagnoza iz ove grupe (84%) bila je *groznica nepoznatog porekla* (tabela 24).

Grupa **bolesti sistema za varenje** je na petom mestu po učestalosti (2532 ili 4,8%). Stopa morbiditeta je 176,8 na 1000 korisnika. Nema izrazite dominacije pojedine dijagnostičke kategorije. Najzastupljenije su: *druge bolesti sistema za varenje, zapaljenje i čir na želucu i dvanaestopalačnom crevu* (tabela 24).

Tabela 24 Vodeće grupe bolesti i vodeće dijagnoze unutar tih grupa u službama opšte medicine – Sokobanja okrug, 2009.god.

	Grupa bolesti prema MKB-X	Broj	%
Bolesti sistema za disanje (J00-J99)		18750	35,8
1.	Akutno zapaljenje ždrela i krajnika (J02-J03)	11976	63,9
2.	Akutno zapaljenje grkljana i dušnika (J04)	4040	21,5
3.	Akutne infekcije gornjih respiratornih puteva (J00-J01, J05-J06)	1165	6,2
4.	Ostalo	1569	8,4
Bolesti sistema krvotoka (I00-I99)		14450	27,6
1.	Povišen krvni pritisak (I10)	9175	63,5
2.	Druge bolesti krvnog pritiska (I11-I15)	1486	10,3
3.	Poremećaji sprovodnog sistema srca i aritmije srca (I44-I49)	1384	9,6
4.	Ostalo	2405	16,6
Bolesti mišićno-koštanog sistema i vezivnog tkiva (M00-M99)		4826	9,2
1.	Druga oboljenja ledja (M40-M49, M53-M54)	1552	32,2
2.	Zapaljenje zglobova (M05-M14)	1158	24,0
3.	Poremećaji vratnog i drugog međupršlenskog diska (M50-M51)	888	18,4
4.	Ostalo	1228	25,4
Simptomi,znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi (R00-R99)		4413	8,4
1.	Grozница nepoznatog porekla (R50)	3706	84,0
2.	Bol u tbuhu i karlici (R10)	410	9,3
3.	Drugi simptomi, znaci i nenormalni klinički i laboratorijski nalazi (R00-R09, R11-R49, R51-R53, R55-R99)	275	6,2
4.	Ostalo	22	0,5
Bolesti sistema za varenje (K00-K93)		2532	4,8
1.	Druge bolesti sistema za varenje (K82-K83, K87-K93)	745	29,4
2.	Zapaljenje želuca i dvanaestopalačnog creva (K29)	517	20,4
3.	Grizlica želuca i dvanaestopalačnog creva (K25-K27)	441	17,4
4.	Ostalo	829	32,7
Ostale grupe bolesti		7381	14,1
UKUPNO		52352	100,0

Prvih pet dijagnoza čine više od polovine (58,2%) svih oboljenja evidentiranih u službi opšte medicine na teritoriji Sokobanje u 2009.godini. Vodeća dijagnoza po učestalosti je *akutno zapaljenje ždrela i krajnika* i čini 22,9% ukupnog morbiditeta. Na drugom mestu je *povišen krvni pritisak* (17,5%). Treće mesto zauzima *akutno zapaljenje grkljana i dušnika*, četvrto *grozница nepoznatog porekla* i peto - *neurotski, stresogeni i somatoformni poremećaji*.

Tabela 25 Vodećih pet dijagnoza u službama opšte medicine – Sokobanja, 2009.god.

	Dijagnoza prema MKB-X	Broj	%
1.	Akutno zapaljenje ždrela i krajnika (J02-J03)	11976	22,9
2.	Povišen krvni pritisak (I10)	9175	17,5
3.	Akutno zapaljenje grkljana i dušnika (J04)	4040	7,7
4.	Grozница nepoznatog porekla (R50)	3706	7,1
5.	Neurotski, stresogeni i somatoformni poremećaji (F40-F48)	1564	3,0
Ostalo		21891	41,8
UKUPNO		52352	100,0

2.1.2. Služba medicine rada

U službama za zdravstvenu zaštitu radno aktivnog stanovništva na području **Nišavskog okruga** u 2009.godini utvrđeno je ukupno 104169 oboljenja, stanja i povreda (stopa je 416,6/1000 radnika).

Tabela 26 Vodeće grupe bolesti i vodeće dijagnoze unutar tih grupa u službama za zdravstvenu zaštitu radnika- Nišavski okrug, 2009.god.

	Grupa bolesti prema MKB-X (šifra)	Broj	%
Bolesti sistema za disanje (J00-J99)		26222	25,2
1.	Akutno zapaljenje ždrela i krajnika (J02-J03)	13905	53,0
2.	Akutne infekcije gornjih respiratornih puteva (J00-J01, J05-J06)	3885	14,8
3.	Akutno zapaljenje bronha i bronhiola (J20-J21)	2284	8,7
4.	Ostalo	6148	23,4
Bolesti sistema krvotoka (I00-I99)		20933	20,1
1.	Povišen krvni pritisak (I10)	16490	78,8
2.	Poremećaji sprovodnog sistema srca i aritmije srca (I44-I49)	854	4,1
3.	Druge ishemijske bolesti srca (I20, I23-I25)	761	3,6
4.	Ostalo	2828	13,5
Bolesti mišićno-koštanog sistema i vezivnog tkiva (M00-M99)		12381	11,9
1.	Druga oboljenja ledja (M40-M49, M53-M54)	7242	58,5
2.	Degenerativno oboljenje zglobova (M15-M19)	1349	10,9
3.	Druga oboljenja zglobova (M00-M03, M22-M25)	1322	10,7
4.	Ostalo	2468	19,9
Bolesti mokraćno-polnog sistema (N00-N99)		7167	6,9
1.	Zapaljenje mokraćne bešike (N30)	3675	51,3
2.	Druge bolesti sistema za mokrenje (N25-N29, N31-N39)	1174	16,4
3.	Mokraćni kamenci (N20-N23)	771	10,8
4.	Ostalo	1547	21,6
Duševni poremećaji i poremećaji ponašanja (F00-F99)		6408	6,2
1.	Neurotski, stresogeni i somatoformni poremećaji (F40-F48)	4337	67,7
2.	Poremećaji raspoloženja (F30-F39)	1138	17,8
3.	Shizofrenija, shiotipski poremećaji, sumanutu poremećaji (F20-29)	313	4,9
4.	Ostalo	620	9,7
Ostale grupe bolesti		31058	29,8
UKUPNO		104169	100,0

Pet vodećih grupa bolesti čine 70,2% ukupnog morbiditeta.

Na prvom mestu se, i u ovim službama, nalaze **bolesti sistema za disanje** sa učešćem od 25,2% (stopa morbiditeta 104,9‰) i najfrekventnijom dijagnozom *akutno zapaljenje ždrela i krajnika*. Zatim dolaze **bolesti sistema krvotoka** sa učešćem u ukupnom morbiditetu od 20,1% (stopa-83,7‰). Čak 78,8% svih dijagnoza iz ove grupe jesu *povišen krvni pritisak*. **Bolesti mišićno-koštanog sistema** su na trećem mestu po učestalosti i čine 11,9% svih evidentiranih oboljenja u ovim službama. Stopa obolevanja je 49,5 na 1000 radnika. Najzastupljenija su *druga oboljenja ledja* (58,5% svih bolesti iz ove grupe).

Četvrto i peto mesto pripada **bolestima mokraćno-polnog sistema i duševnim poremećajima i poremećajima ponašanja** (tabela). Među oboljenima urogenitalnog trakta najčešće je bilo *zapaljenje mokraćne bešike*. Kao i u službi opšte medicine, *neurotski, stresogeni i somatoformni poremećaji* predstavljaju najzastupljeniju dijagnozu (67,7%) iz grupe duševnih poremećaja.

Tabela 27 Vodećih pet dijagnoza u službama za zdravstvenu zaštitu radnika – Nišavski okrug, 2009.god.

Dijagnoza prema MKB-X (šifra)		Broj	%
1.	Povišen krvni pritisak (I10)	16490	15,8
2.	Akutno zapaljenje ždrela i krajnika (J02-J03)	13905	13,3
3.	Druga oboljenja ledja (M40-M49, M53-M54)	7242	7,0
4.	Neurotski, stresogeni i somatoformni poremećaji (F40-F48)	4337	4,2
5.	Akutne infekcije gornjih respiratornih puteva (J00-J01, J05-J06)	3885	3,7
Ostalo		58310	56,0
UKUPNO		104169	100,0

Vodeća dijagnoza u službi za zdravstvenu zaštitu radnika 2009.god. na teritoriji Nišavskog okruga jeste *hypertensio arterialis essentialis (primaria)* i čini 15,8% ukupnog morbiditeta. Na drugom mestu je *pharyngitis acuta et tonsillitis acuta* sa učešćem od 13,3%. Treće mesto pripada dijagnostičkoj kategoriji *druga oboljenja ledja*, četvrto- *neurotski, stresogeni i somatoformni poremećaji* i peto *akutnim zapaljenjima gornjih respiratornih puteva* (tabela 27). Prvih pet dijagnoza čine nešto više od polovine (56%) svih oboljenja evidentiranih u ovoj službi.

U službama medicine rada na **Topličkom okrugu** u 2009. godini utvrđeno je ukupno 34054 oboljenja, stanja i povreda. Stopa morbiditeta je 564,8‰.

Tabela 28 Vodeće grupe bolesti i vodeće dijagnoze unutar tih grupa u službama za zdravstvenu zaštitu radnika – Toplički okrug, 2009.god.

Grupa bolesti prema MKB-X		Broj	%
Bolesti sistema za disanje (J00-J99)		11758	34,5
1.	Akutno zapaljenje ždrela i krajnika (J02-J03)	6588	56,0
2.	Akutne infekcije gornjih respiratornih puteva (J00-J01, J05-J06)	2602	22,1
3.	Akutno zapaljenje bronha i bronhiola (J20-J21)	1092	9,3
4.	Ostalo	1476	12,6
Bolesti sistema krvotoka (I00-I99)		4904	14,4
1.	Povišen krvni pritisak (I10)	3601	73,4
2.	Poremećaji sprovodnog sistema srca i aritmije srca (I44-I49)	325	6,6
3.	Druge ishemijske bolesti srca (I20, I23-I25)	185	3,8
4.	Ostalo	793	16,2
Bolesti mišićno-koštanog sistema i vezivnog tkiva (M00-M99)		4307	12,6
1.	Druga oboljenja ledja (M40-M49, M53-M54)	3055	70,9
2.	Degenerativno oboljenje zglobova (M15-M19)	468	10,9
3.	Druga oboljenja zglobova (M00-M03, M22-M25)	407	9,4
4.	Ostalo	377	8,8
Bolesti mokraćno-polnog sistema (N00-N99)		2236	6,6
1.	Druge bolesti sistema za mokrenje (N25-N29, N31-N39)	836	37,4
1.	Zapaljenje mokraćne bešike (N30)	561	25,1
3.	Mokraćni kamenci (N20-N23)	421	18,8
4.	Ostalo	418	18,7
Bolesti kože i potkožnog tkiva (L00-L90)		1770	5,2
1.	Druge bolesti kože i potkožnog tkiva (L10-L99)	1310	74,0
2.	Infekcije kože i potkožnog tkiva (L00-L08)	460	26,0
Ostale grupe bolesti		9079	26,7
UKUPNO		34054	100,0

Najčešće su **bolesti sistema za disanje** sa učešćem od 34,5% u ukupnom obolevanju (stopa morbiditeta je 195,0 na 1000 radnika). Svaka druga dijagnoza iz ove grupe je *akutno zapaljenje ždrela i krajnika* (učešće od 56,0%). Na drugom mestu su bolesti **sistema krvotoka** koje čine 14,4% registrovanih oboljenja u ovoj službi, sa stopom 81,3‰. Dominantna dijagnoza je *povišen krvni pritisak* (73,4% svih kardiovaskularnih bolesti). Treće mesto, kao i kod Nišavskog okruga, pripada bolestima **mišićno-koštanog sistema i vezivnog tkiva** (4307 ili 12,6% morbiditeta u medicini rada). Stopa obolevanja je 71,4‰. *Druga oboljenja ledja* čine više od 2/3 dijagnoza iz ove grupe (70,9%).

Prema učešću u ukupnom morbiditetu, na četvrtom mestu su **bolesti mokraćno-polnog sistema** (6,6%), a peto mesto pripada **bolestima kože i potkožnog tkiva** (tabela 28). Stopa obolevanja od bolesti genitourinarnih organa je 37,1 na 1000 radnika, a od kožnih oboljenja – 29,4‰.

Tabela 29 Vodećih pet dijagnoza u službama za zdravstvenu zaštitu radnika – Toplički okrug, 2009.god.

Dijagnoza prema MKB-X		Broj	%
1.	Akutno zapaljenje ždrela i krajnika (J02-J03)	6588	19,3
2.	Povišen krvni pritisak (I10)	3601	10,6
3.	Druga oboljenja ledja (M40-M49, M53-M54)	3055	9,0
4.	Akutne infekcije gornjih respiratornih puteva (J00-J01, J05-J06)	2602	7,6
5.	Druge bolesti kože i potkožnog tkiva (L10-L99)	1310	3,8
Ostalo		16898	49,6
UKUPNO		34054	100,0

Prvih pet dijagnoza čine polovinu (50,4%) svih oboljenja evidentiranih u službi za zdravstvenu zaštitu radnika na teritoriji Topličkog okruga u 2009.godini. Najčešće dijagnoze su: *akutno zapaljenje ždrela i krajnika* (19,3%), *povišen krvni pritisak* (10,6%), *druga oboljenja ledja* (9,0%), *akutne infekcije gornjih respiratornih puteva* (7,6%) i *druge bolesti kože i potkožnog tkiva* (3,8%).

U Sokobanji je 2009.god. u službi za zdravstvenu zaštitu radnika utvrđeno ukupno 3455 oboljenja, stanja i povreda, tako da je stopa morbiditeta 326,2 na 1000 korisnika. Vodeće tri grupe oboljenja su identične kao i na području Nišavskog i Topličkog okruga. Najčešće su **bolesti sistema krvotoka** sa učešćem od 22,1% (stopa- 71,9‰), slede **bolesti sistema za disanje** sa 21,6% (stopa- 70,4‰), a na trećem mestu su **bolesti mišićno-koštanog sistema** (udeo u morbiditetu 13,7%, a stopa 44,8‰).

U strukturi morbiditeta službe medicine rada u Sokobanji 2009.godine na četvrtom mestu su **povrede i trovanja** (224 ili 6,5%). Stopa obolevanja je 21,1 na 1000 radnika. Među njima su najčešće *druge specifične, nespecifične i višestruke povrede* (tabela). **Bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem, ishrane i metabolizma** su na petom mestu po učestalosti čine 5,6% registrovanog obolevanja u ovoj službi (stopa morbiditeta- 18,2‰). Više od dve trećine dijagnoza iz ove grupe pripada *šećernoj bolesti* (69,4%).

Tabela 30 Vodeće grupe bolesti i vodeće dijagnoze unutar tih grupa u službama za zdravstvenu zaštitu radnika – Sokobanja, 2009.god.

Grupa bolesti prema MKB-X (šifra)		Broj	%
Bolesti sistema krvotoka (I00-I99)		762	22,1
1.	Povišen krvni pritisak (I10)	574	75,3
2.	Druge ishemijske bolesti srca (I20, I23-I25)	37	4,9
3.	Nedovoljna funkcija srca (I50)	33	4,3
4.	Ostalo	118	15,5
Bolesti sistema za disanje (J00-J99)		746	21,6
1.	Akutno zapaljenje ždrela i krajnika (J02-J03)	474	63,5
2.	Akutno zapaljenje grkljana i dušnika (J04)	59	7,9
3.	Zapaljenje dušnica, emfizem i druge obstruktivne bolesti pluća (J40-J44)	57	7,6
4.	Ostalo	156	20,9
Bolesti mišićno-koštanog sistema i vezivnog tkiva (M00-M99)		474	13,7
1.	Druga oboljenja ledja (M40-M49, M53-M54)	255	53,8
2.	Degenerativno oboljenje zgloba (M15-M19)	84	17,7
3.	Druga oboljenja zglobova (M00-M03, M22-M25)	50	10,5
4.	Ostalo	85	17,9
Povrede, trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora (S00-T98)		224	6,5
1.	Druge specifične, nespecifične i višestruke povrede (S00-S01, S04, S09-S11, S14-S16, ..., T11, T13-T14)	136	60,7
2.	Prelomi drugih kostiju uda (S42, S52, S62, S82, S92, T10, T12)	55	24,6
3.	Specifična i višestruka uganuća, rascepi i utisnuća (S03, S13, S23, S33, S43, S53, S63, S73, S83, S93, T03)	11	4,9
4.	Ostalo	22	9,8
Bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem, ishrane i metabolizma (E00-E90)		193	5,6
1.	Šećerna bolest (E10-E14)	134	69,4
2.	Drugi poremećaji žlezda sa unutrašnjim lučenjem, ishrane i metabolizma (E15-E35, E58-E63, E65, E67-E85, E87-E90)	22	11,4
3.	Tireotoksikoza-povećana funkcija štitne žlezde (E05)	19	9,8
4.	Ostalo	18	9,3
Ostale grupe bolesti		1056	30,6
UKUPNO		3455	100,0

Izuzev povišenog krvnog pritiska (16,6%), akutnog zapaljenja ždrela i krajnika (13,7%) i drugih oboljenja ledja (7,4%), u prvih pet vodećih dijagnoza registrovanih u Sokobanji 2009.godine spadaju i *druge specifične, nespecifične i višestruke povrede i dijabetes* (tabela 31).

Tabela 31 Vodećih pet dijagnoza u službama za zdravstvenu zaštitu radnika – Sokobanja, 2009.god.

Dijagnoza prema MKB-X (šifra)		Broj	%
1.	Povišen krvni pritisak (I10)	574	16,6
2.	Akutno zapaljenje ždrela i krajnika (J02-J03)	474	13,7
3.	Druga oboljenja ledja (M40-M49, M53-M54)	255	7,4
4.	Druge specifične, nespecifične i višestruke povrede (S00-S01, S04, S09-S11, S14-S16, ..., T11, T13-T14)	136	3,9
5.	Šećerna bolest (E10-E14)	134	3,9
Ostalo		1882	54,5
UKUPNO		3455	100,0

2.1.3. Služba za zdravstvenu zaštitu predškolske dece

U službama za zdravstvenu zaštitu predškolske dece na teritoriji **Nišavskog okruga** 2009. godine utvrđeno je ukupno 137589 oboljenja, stanja i povreda (sa stopom oboljevanja 5570,6/1000 dece starosti 0-6 godina). Prosečan broj dijagnoza po detetu je 5,6.

Daleko najčešće su, u ovom uzrastu kao i kod svih populacionih grupa, prisutna **respiratorna oboljenja** koja čine više od 70% svih dijagnoza (stopa – 4223,6‰). Sedmero od desetoro dece imalo je *akutno zapaljenje ždrela i krajnika* (tabela 32).

Ostale četiri dijagnostičke grupe prisutne su u značajno manjem broju i smenjuju se po redosledu u strukturi morbiditeta ove službe iz godine u godinu. U 2009.godini utvrđene su 5402 **bolesti organa za varenje** što čini 3,9% ukupnog morbiditeta (stopa- 218,7‰). Najfrekventnija dijagnoza u grupi bila je *druge bolesti jednjaka, želuca i dvanaestopalačnog creva* (67,3%).

Tabela 32 Vodeće grupe bolesti i vodeće dijagnoze unutar tih grupa u službama za zdravstvenu zaštitu predškolske dece – Nišavski okrug, 2009.god.

	Grupa bolesti prema MKB-X (šifra)	Broj	%
Bolesti sistema za disanje (J00-J99)		104318	75,8
1.	Akutno zapaljenje ždrela i krajnika (J02-J03)	75046	71,9
2.	Akutno zapaljenje bronha i bronhiola (J20-J21)	9671	9,3
3.	Akutne infekcije gornjih respiratornih puteva (J00-J01, J05-J06)	8963	8,6
4.	Ostalo	10638	10,2
Bolesti sistema za varenje (K00-K93)		5402	3,9
1.	Druge bolesti jednjaka, želuca i dvanaestopalačnog creva (K20-K23, K28, K30-K31)	3633	67,3
2.	Druge bolesti creva i potrbušnice (K52-K55, K58-K67)	1117	20,7
3.	Karijes-kvar zuba (K02)	199	3,7
4.	Ostalo	453	8,3
Bolesti kože i potkožnog tkiva (L00-L90)		4966	3,6
1.	Druge bolesti kože i potkožnog tkiva (L10-L99)	3802	76,6
2.	Infekcije kože i potkožnog tkiva (L00-L08)	1164	23,4
Faktori koji utiču na zdr. stanje i kontakt sa zdravstv. službom (Z00-Z99)		4581	3,3
1.	Lica koja traže zdr. usluge radi pregleda i ispitivanja (Z00-Z13)	3406	74,4
2.	Ostala lica potencijalno zdr. ugrožena zaraznom bolešću (Z20,Z22-Z29)	716	15,6
3.	Lica u zdravst. službama iz drugih razloga (Z31-Z33,Z37,Z55-Z99)	445	9,7
4.	Ostalo	14	0,3
Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi (R00-R99)		4068	3,0
1.	Drugi simptomi, znaci i nenormalni klinički i laboratorijski nalazi (R00-R09, R11-R49, R51-R53, R55-R99)	3639	89,5
2.	Groznica nepoznatog porekla (R50)	248	6,1
3.	Bol u tbuhu i karlici (R10)	181	4,4
Ostale grupe bolesti		14254	10,4
UKUPNO		137589	100,0

Na trećem mestu po učestalosti nalaze se **bolesti kože i potkožnog tkiva** (3,6%), sa stopom morbiditeta 201,1‰. Četvrto mesto pripada grupi **faktori koji utiču na zdravstveno stanje i kontakt sa zdravstvenom službom** (3,3%). Najzastupljenija kategorija iz ove grupe je *lica koja traže zdravstvene usluge radi pregleda i ispitivanja* (Z00-Z13) u koju spadaju i preventivni pregledi. Nepovoljna je činjenica da su **simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi** medju prvih pet najčešćih grupa oboljenja (tabela 32).

Prvih pet najučestalijih dijagnoza u službi za zdravstvenu zaštitu predškolske dece na

teritoriji Nišavskog okruga činile su 2009.godine čak 73,5% ukupnog morbiditeta. Prve tri pripadaju grupi respiratornih oboljenja i to su: *akutno zapaljenje ždrela i krajnika, akutno zapaljenje bronha i bronhiola i akutne infekcije gornjih respiratornih puteva*. Slede druge bolesti kože i potkožnog tkiva, a na petom mestu po učestalosti je dijagnoza iz grupe nedovoljno definisanih stanja - *drugi simptomi, znaci i nenormalni klinički i laboratorijski nalazi*.

Tabela 33 Vodećih pet dijagnoza u službama za zdravstvenu zaštitu predškolske dece – Nišavski okrug, 2009.god.

Dijagnoza prema MKB-X (šifra)		Broj	%
1.	Akutno zapaljenje ždrela i krajnika (J02-J03)	75046	54,5
2.	Akutno zapaljenje bronha i bronhiola (J20-J21)	9671	7,0
3.	Akutne infekcije gornjih respiratornih puteva (J00-J01, J05-J06)	8963	6,5
4.	Druge bolesti kože i potkožnog tkiva (L10-L99)	3802	2,8
5.	Drugi simptomi, znaci i nenormalni klinički i laboratorijski nalazi (R00-R09, R11-R49, R51-R53, R55-R99)	3639	2,6
Ostalo		36468	26,5
UKUPNO		137589	100,0

Broj utvrđenih oboljenja, stanja i povreda u službama za zdravstvenu zaštitu predškolske dece na području **Topličkog okruga** u 2009. godini bio je 39810 ili 5917,9 na 1000 dece uzrasta 0-6 godina (prosečno 6 dijagnoza po detetu).

Tabela 34 Vodeće grupe bolesti i vodeće dijagnoze unutar tih grupa u službama za zdravstvenu zaštitu predškolske dece – Toplički okrug, 2009.god.

Grupa bolesti prema MKB-X		Broj	%
Bolesti sistema za disanje (J00-J99)		29294	73,6
1.	Akutno zapaljenje ždrela i krajnika (J02-J03)	17786	60,7
2.	Akutno zapaljenje bronha i bronhiola (J20-J21)	3135	10,7
3.	Akutne infekcije gornjih respiratornih puteva (J00-J01, J05-J06)	2922	10,0
4.	Ostalo	5451	18,6
Faktori koji utiču na zdr. stanje i kontakt sa zdr. službom (Z00-Z99)		3027	7,6
1.	Lica koja traže zdr. usluge radi pregleda i ispitivanja (Z00-Z13)	1335	44,1
2.	Lica u zdravstvenim službama iz drugih razloga (Z31-Z33, Z37, Z55-Z99)	1281	42,3
3.	Ostala lica potencijalno zdrav. ugrožena zaraznom bolešću (Z20, Z22-Z29)	411	13,6
Bolesti sistema za varenje (K00-K93)		1552	3,9
1.	Druge bolesti creva i potrbušnice (K52-K55, K58-K67)	649	41,8
2.	Druge bolesti jednjaka, želuca i dvanaestopalačnog creva (K20-K23, K28, K30-K31)	591	38,1
3.	Karijes-kvar zuba (K02)	101	6,5
4.	Ostalo	211	13,6
Zarazne i parazitarne bolesti (A00-B99)		1271	3,2
1.	Druge virusne bolesti (A81, A87-A89, B03-B04, ..., B25, B27-B34)	450	35,4
2.	Proliv i želudačno-crevno zapaljenje, verovatno zaraznog porekla (A09)	235	18,5
3.	Varicella et Herpes zoster (B01-B02)	200	15,7
4.	Ostalo	386	30,4
Bolesti kože i potkožnog tkiva (L00-L90)		916	2,3
1.	Druge bolesti kože i potkožnog tkiva (L10-L99)	595	65,0
2.	Infekcije kože i potkožnog tkiva (L00-L08)	321	35,0
Ostale grupe bolesti		3750	9,4
UKUPNO		39810	100,0

I ovde dominiraju **respiratorna oboljenja** sa učešćem od 73,6% u ukupnom morbiditetu službe. Stopa obolevanja je 4354,7 na 1000 dece predškolskog uzrasta. Sledi grupa **faktori koji utiču na zdravstveno stanje i kontakt sa zdravstvenom službom** koja sa 3027 registrovanih dijagnoza čini 7,6% morbiditeta ove službe (stopa-450,0‰). Na trećem mestu su **bolesti sistema za varenje** (stopa morbiditeta-230,7‰), sa najčešće prisutnom dijagnozom *druge bolesti creva i potrbušnice* (tabela 34).

Zarazne i parazitarne bolesti čine 3,2% svih evidentiranih dijagnoza u ovoj službi (stopa-188,9‰). Iz ove grupe predškolska deca su najčešće bolovala od *drugih virusnih bolesti*. Na petom mestu u strukturi morbiditeta su **bolesti kože i potkožnog tkiva** (2,3%).

Tabela 35 Vodećih pet dijagnoza u službama za zdravstvenu zaštitu predškolske dece – Toplički okrug, 2009.god.

Dijagnoza prema MKB-X		Broj	%
1.	Akutno zapaljenje ždrela i krajnika (J02-J03)	17786	44,7
2.	Akutno zapaljenje bronha i bronhiola (J20-J21)	3135	7,9
3.	Akutne infekcije gornjih respiratornih puteva (J00-J01, J05-J06)	2922	7,3
4.	Akutno zapaljenje grkljana i dušnika (J04)	2905	7,3
5.	Lica koja traže zdr. usluge radi pregleda i ispitivanja (Z00-Z13)	1335	3,4
Ostalo		11727	29,5
UKUPNO		39810	100,0

Vodeće četiri dijagnoze pripadaju grupi respiratornih oboljenja: *akutno zapaljenje ždrela i krajnika, akutno zapaljenje bronha i bronhiola, akutne infekcije gornjih respiratornih puteva i akutno zapaljenje grkljana i dušnika* (tabela 35). Na petom mestu jesu posete *lica koja traže zdravstvene usluge radi pregleda i ispitivanja*. Prvih pet najučestalijih dijagnoza u službi za zdravstvenu zaštitu predškolske dece na teritoriji Topličkog okruga činile su 2009.godine 70,5% ukupnog morbiditeta.

Služba za zdravstvenu zaštitu dece predškolskog uzrasta u **Sokobanji** 2009.godine evidentirala je 9790 oboljenja, stanja i povreda, tako da je stopa morbiditeta 10595 na 1000 predškolske dece i gotovo dva puta je viša nego na Nišavskom i Topličkom okrugu. Treba, međutim, naglasiti da je to posledica mnogo većeg učešća grupe **faktori koji utiču na zdravstveno stanje i kontakt sa zdravstvenom službom**, kroz koju se registruju preventivne posete dispanzerima.

Respiratorna oboljenja čine 70,9% ukupnog morbiditeta (stopa – 7516,2 na 1000 dece 0-6 godina). Od desetoro dece sa oboljenjima disajnih organa 8 je imalo *akutno zapaljenje ždrela i krajnika* (tabela 36).

Na drugom mestu po učestalosti je grupa **faktori koji utiču na zdravstveno stanje i kontakt sa zdravstvenom službom** koja sa 1439 registrovanih dijagnoza čini 14,7% morbiditeta ove službe (stopa- 1557,4‰).

Dijagnostički **nedovoljno definisana stanja** nalaze se na trećem mestu i čine 4,1% ukupnog morbiditeta, sa stopom 430,7‰.

Tabela 36 Vodeće grupe bolesti i vodeće dijagnoze unutar tih grupa u službama za zdravstvenu zaštitu predškolske dece – Sokobanja, 2009.god.

Grupa bolesti prema MKB-X (šifra)		Broj	%
Bolesti sistema za disanje (J00-J99)		6945	70,9
1.	Akutno zapaljenje ždrela i krajnika (J02-J03)	5988	86,2
2.	Akutne infekcije gornjih respiratornih puteva (J00-J01, J05-J06)	493	7,1
3.	Akutno zapaljenje bronha i bronhiola (J20-J21)	240	3,5
4.	Ostalo		
Faktori koji utiču na zdr. stanje i kontakt sa zdr. službom (Z00-Z99)		1439	14,7
1.	Lica koja traže zdr. usluge radi pregleda i ispitivanja (Z00-Z13)	1375	95,6
2.	Ostala lica potencijalno zdravstveno ugrožena zaraznom bolešću (Z20, Z22-Z29)	64	4,4
Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi (R00-R99)		398	4,1
1.	Drugi simptomi, znaci i nenormalni klinički i laboratorijski nalazi (R00-R09, R11-R49, R51-R53, R55-R99)	253	63,6
2.	Groznica nepoznatog porekla (R50)	87	21,8
3.	Bol u tbuhu i karlici (R10)	58	14,6
Bolesti uva i bolesti mastoidnog nastavka (H60-H95)		268	2,7
1.	Bolesti srednjeg uva i bolesti mastoidnog nastavka (H65-H75)	267	99,6
2.	Surditas (H90-H91)	1	0,4
Bolesti kože i potkožnog tkiva (L00-L90)		233	2,4
1.	Druge bolesti kože i potkožnog tkiva (L10-L99)	218	93,6
2.	Infekcije kože i potkožnog tkiva (L00-L08)	15	6,4
Ostale grupe bolesti		507	5,2
UKUPNO		9790	100,0

Medju vodećim grupama oboljenja su i **bolesti uva i bolesti mastoidnog nastavka**. Gotovo jedina dijagnoza iz ove grupe jesu *bolesti srednjeg uva i bolesti mastoidnog nastavka* (tabela 36). Na petom mestu u strukturi morbiditeta su **bolesti kože i potkožnog tkiva** (2,4%).

Tabela 37 Vodećih pet dijagnoza u službama za zdravstvenu zaštitu predškolske dece – Sokobanja, 2009.god.

Dijagnoza prema MKB-X (šifra)		Broj	%
1.	Akutno zapaljenje ždrela i krajnika (J02-J03)	5988	61,2
2.	Lica koja traže zdr. usluge radi pregleda i ispitivanja (Z00-Z13)	1375	14,0
3.	Akutne infekcije gornjih respiratornih puteva (J00-J01, J05-J06)	493	5,0
4.	Bolesti srednjeg uva i bolesti mastoidnog nastavka (H65-H75)	267	2,7
5.	Drugi simptomi, znaci i nenormalni klinički i laboratorijski nalazi (R00-R09, R11-R49, R51-R53, R55-R99)	253	2,6
Ostalo		1414	14,4
UKUPNO		9790	100,0

U Sokobanji 2009.godine prvih pet najfrekventnijih dijagnoza u službi za zdravstvenu zaštitu dece predškolskog uzrasta čine čak 85,6% registrovanih oboljenja (tabela 37). Dijagnoza *pharyngitis et tonsillitis acuta* se nalazi na prvom mestu. Slede posete *lica koja traže zdravstvene usluge radi pregleda i ispitivanja, akutne infekcije gornjih respiratornih puteva, bolesti srednjeg uva i mastoidnog nastavka* i na petom mestu *drugi simptomi, znaci i nenormalni klinički i laboratorijski nalazi*

2.1.4. Služba za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine

Ukupan broj oboljenja, stanja i povreda koje su registrovane u službama za zdravstvenu zaštitu školske dece na **Nišavskom okrugu** 2009. godine je 97542 (stopa morbiditeta 2340,1/1000 školske dece). Prosečan broj dijagnoza po detetu je 2,3 i dvostruko je manji nego kod predškolske dece.

Tabela 38 Vodeće grupe bolesti i vodeće dijagnoze unutar tih grupa u službama za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine – Nišavski okrug, 2009.god.

Grupa bolesti prema MKB-X (šifra)		Broj	%
Bolesti sistema za disanje (J00-J99)		64385	66,0
1.	Akutno zapaljenje ždrela i krajnika (J02-J03)	41272	64,1
2.	Akutne infekcije gornjih respiratornih puteva (J00-J01, J05-J06)	8548	13,3
3.	Akutno zapaljenje bronha i bronhiola (J20-J21)	4001	6,2
4.	Ostalo	10564	16,4
Faktori koji utiču na zdr. stanje i kontakt sa zdr. službom (Z00-Z99)		9548	9,8
1.	Lica koja traže zdr. usluge radi pregleda i ispitivanja (Z00-Z13)	8006	83,9
2.	Ostala lica potencijalno zdravstveno ugrožena zaraznom bolešću (Z20, Z22-Z29)	923	9,7
3.	Lica u zdravstvenim službama iz drugih razloga (Z31-Z33, Z37, Z55-Z99)	598	6,3
4.	Ostalo	21	0,2
Bolesti sistema za varenje (K00-K93)		4126	4,2
1.	Druge bolesti jednjaka, želuca i dvanaestopalačnog creva (K20-K23, K28, K30-K31)	3026	73,3
2.	Druge bolesti creva i potrbušnice (K52-K55, K58-K67)	591	14,3
3.	Druge bolesti usne duplje, pljuvačnih žlezda i vilica (K09-K14)	115	2,8
4.	Ostalo	394	9,5
Bolesti kože i potkožnog tkiva (L00-L90)		3303	3,4
1.	Druge bolesti kože i potkožnog tkiva (L10-L99)	2218	67,2
2.	Infekcije kože i potkožnog tkiva (L00-L08)	1085	32,8
Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi (R00-R99)		3182	3,3
1.	Drugi simptomi, znaci i nenormalni klinički i laboratorijski nalazi (R00-R09, R11-R49, R51-R53, R55-R99)	2767	87,0
2.	Bol u trbuhu i karlici (R10)	314	9,9
3.	Grozница nepoznatog porekla (R50)	101	3,2
Ostale grupe bolesti		12998	13,3
UKUPNO		97542	100,0

Struktura morbiditeta školske dece i omladine je veoma slična strukturi obolevanja dece predškolskog uzrasta, mada se mogu očekivati razlike obzirom na dejstvo školske sredine. I kod ove populacije na prvom mestu su **bolesti disajnih organa** (stopa morbiditeta- 1544,7‰), sa najčešćom dijagnozom *akutno zapaljenje ždrela i krajnika*, koja čini 64,1% svih respiratornih oboljenja, a 42,3% ukupno registrovanog morbiditeta (tabela 38).

Druga na listi vodećih grupa bolesti jesu **faktori koji utiču na zdravstveno stanje i kontakt sa zdravstvenom službom** sa učešćem od 9,8% (stopa-229,1‰). *Lica koja traže zdravstvene usluge radi pregleda i ispitivanja* je najčešće evidentirana kategorija iz ove grupe (83,9%). Na trećem mestu u morbiditetu školske dece sa teritorije Nišavskog okruga jesu **bolesti sistema za varenje**, sa stopom obolevanja 99,0 na 1000 školske dece. One čine 4,2% ukupno registrovanih oboljenja, a najzastupljenija među njima je dijagnoza *druge bolesti*

jednjaka, želuca i dvanaestopalačnog creva (tabela 38). **Bolesti kože i potkožnog tkiva** čiji je udeo u morbiditetu školske dece 3,4% nalaze se na četvrtom mestu po učestalosti (stopa-79,2‰). Peto mesto pripada grupi **simptomi, znaci i patološki klinički i lab. nalazi** (3,3%).

Tabela 39 Vodećih pet dijagnoza u službama za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine – Nišavski okrug, 2009.god.

Dijagnoza prema MKB-X (šifra)		Broj	%
1.	Akutno zapaljenje ždrela i krajnika (J02-J03)	41272	42,3
2.	Akutne infekcije gornjih respiratornih puteva (J00-J01, J05-J06)	8548	8,8
3.	Lica koja traže zdr. usluge radi pregleda i ispitivanja (Z00-Z13)	8006	8,2
4.	Akutno zapaljenje bronha i bronhiola (J20-J21)	4001	4,1
5.	Akutno zapaljenje grkljana i dušnika (J04)	3702	3,8
Ostalo		32013	32,8
UKUPNO		97542	100,0

Od pet vodećih dijagnoza registrovanih u službama za zdravstvenu zaštitu školske dece na području Nišavskog okruga 2009.godine, četiri pripadaju grupi respiratornih oboljenja (tabela 39). Na trećem mestu u strukturi morbiditeta ove službe nalazi se dijagnostička kategorija *lica koja traže zdravstvene usluge radi pregleda i ispitivanja* (8,2%).

Broj utvrđenih oboljenja, stanja i povreda u službama za zdravstvenu zaštitu školske dece na području **Topličkog okruga** u 2009. godini bio je 44969 ili 3641,5‰ (prosečno 4 dijagnoze po detetu školskog uzrasta).

Tabela 40 Vodeće grupe bolesti i vodeće dijagnoze unutar tih grupa u službama za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine – Toplički okrug, 2009.god.

Grupa bolesti prema MKB-X		Broj	%
Bolesti sistema za disanje (J00-J99)		29310	65,6
1.	Akutno zapaljenje ždrela i krajnika (J02-J03)	17245	58,8
2.	Akutne infekcije gornjih respiratornih puteva (J00-J01, J05-J06)	6145	21,0
3.	Akutno zapaljenje bronha i bronhiola (J20-J21)	2010	6,9
4.	Ostalo	3910	13,3
Faktori koji utiču na zdr. stanje i kontakt sa zdr. službom (Z00-Z99)		4302	9,6
1.	Lica koja traže zdr. usluge radi pregleda i ispitivanja (Z00-Z13)	2180	50,7
2.	Lica u zdravstvenim službama iz drugih razloga (Z31-Z33, Z37, Z55-Z99)	1989	46,2
3.	Ostala lica potencijalno zdravstveno ugrožena zaraznom bolešću (Z20, Z22-Z29)	130	3,0
Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi (R00-R99)		1937	4,3
1.	Bol u tbuhu i karlici (R10)	883	20,5
2.	Grozница nepoznatog porekla (R50)	595	13,8
3.	Drugi simptomi, znaci i nenormalni klinički i laboratorijski nalazi (R00-R09, R11-R49, R51-R53, R55-R99)	459	10,7
Bolesti kože i potkožnog tkiva (L00-L90)		1647	3,7
1.	Druge bolesti kože i potkožnog tkiva (L10-L99)	1041	63,2
2.	Infekcije kože i potkožnog tkiva (L00-L08)	606	36,8
Zarazne i parazitarne bolesti (A00-B99)		1398	3,1
1.	Druge virusne bolesti (A81, A87-A89, B03-B04, B07-B09, B25, B27-B34)	728	52,1
2.	Gljivična oboljenja (B35-B49)	223	16,0
3.	Proliv i želudačno-crevno zapaljenje, verovatno zaraznog porekla (A09)	157	11,2
4.	Ostalo	290	20,7
Ostale grupe bolesti		6102	13,7
UKUPNO		44696	100,0

Najučestalija su, kao i na Nišavskom okrugu, **respiratorna oboljenja** (stopa 2388,0‰) sa najčešćom dijagnozom *akutno zapaljenje ždrela i krajnika* i **faktori koji utiču na zdravstveno stanje i kontakt sa zdravstvenom službom** (stopa-350,5‰). *Lica koja traže zdravstvene usluge radi pregleda i ispitivanja* je najčešće evidentirana kategorija iz ove grupe (tabela 40).

Nedovoljno definisana stanja su češća nego na teritoriji Nišavskog okruga i zauzimaju treće mesto u strukturi morbiditeta školske dece, što je nepovoljan pokazatelj (stopa-157,8‰).

Na četvrtom i petom mestu su **bolesti kože i potkožnog tkiva** i **zarazne i parazitarne bolesti**. Među zaraznim bolestima školske dece svaka druga dijagnoza jesu *druge virusne bolesti* (tabela 40).

Tabela 41 Vodećih pet dijagnoza u službama za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine – Toplički okrug, 2009.god.

Dijagnoza prema MKB-X		Broj	%
1.	Akutno zapaljenje ždrela i krajnika (J02-J03)	17245	38,6
2.	Akutne infekcije gornjih respiratornih puteva (J00-J01, J05-J06)	6145	13,7
3.	Lica koja traže zdravstvene usluge radi pregleda i ispitivanja (Z00-Z13)	2180	4,9
4.	Akutno zapaljenje bronha i bronhiola (J20-J21)	2010	4,5
5.	Lica u zdravstvenim službama iz drugih razloga (Z31-Z33, Z37, Z55-Z99)	1989	4,5
Ostalo		15127	33,8
UKUPNO		44696	100,0

U službama za zdravstvenu zaštitu dece školskog uzrasta na teritoriji Topličkog okruga 2009.godine prvih pet vodećih dijagnoza čine 66,2% registrovanog morbiditeta (tabela 41). Dijagnoza *pharyngitis et tonsillitis acuta* se nalazi na prvom mestu. Slede *akutne infekcije gornjih respiratornih puteva*, zatim posete *lica koja traže zdravstvene usluge radi pregleda i ispitivanja*, *akutno zapaljenje bronha i bronhiola* i na petom mestu *lica u zdravstvenim službama iz drugih razloga*.

Ukupan broj utvrđenih oboljenja, stanja i povreda u službi za zdravstvenu zaštitu školske dece **Sokobanje** u 2009. godini bio je 8321 tako da je stopa morbiditeta 4640,8/1000. Prosečno je registrovano 5 dijagnoza po detetu školskog uzrasta.

Vodeće grupe bolesti su: **bolesti sistema za disanje** (stopa morbiditeta-3068,6 na 1000 školske dece), **faktori koji utiču na zdravstveno stanje i kontakt sa zdravstvenom službom** (stopa- 511,4‰), **bolesti kože i potkožnog tkiva** (stopa-185,2‰), **simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi**, sa stopom 179,6‰ (tabela 42).

Navedene grupe oboljenja se nalaze među prvih pet kako na teritoriji Nišavskog, tako i na području Topličkog okruga u strukturi morbiditeta školske dece.

Tabela 42 Vodeće grupe bolesti i vodeće dijagnoze unutar tih grupa u službama za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine – Sokobanja, 2009.god.

Grupa bolesti prema MKB-X (šifra)		Broj	%
Bolesti sistema za disanje (J00-J99)		5502	66,1
1.	Akutno zapaljenje ždrela i krajnika (J02-J03)	4534	82,4
2.	Akutno zapaljenje bronha i bronhiola (J20-J21)	516	9,4
3.	Grip (J10-J11)	152	2,8
4.	Ostalo	300	5,5
Faktori koji utiču na zdr. stanje i kontakt sa zdr. službom (Z00-Z99)		917	11,0
1.	Lica koja traže zdravstvene usluge radi pregleda i ispitivanja (Z00-Z13)	627	68,4
2.	Ostala lica potencijalno zdravstveno ugrožena zaraznom bolešću (Z20, Z22-Z29)	290	31,6
Bolesti kože i potkožnog tkiva (L00-L90)		332	4,0
1.	Druge bolesti kože i potkožnog tkiva (L10-L99)	295	88,9
2.	Infekcije kože i potkožnog tkiva (L00-L08)	37	11,1
Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi (R00-R99)		322	3,9
1.	Drugi simptomi, znaci i nenormalni klinički i laboratorijski nalazi (R00-R09, R11-R49, R51-R53, R55-R99)	212	65,8
2.	Groznica nepoznatog porekla (R50)	62	19,3
3.	Bol u tbuhu i karlici (R10)	48	14,9
Povrede, trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora (S00-T98)		306	3,7
1.	Druge specifične, nespecifične i višestruke povrede (S00-S01, S04, S09-S11, ... T13-T14)	185	60,5
2.	Prelomi drugih kostiju uda (S42, S52, S62, S82, S92, T10, T12)	63	20,6
3.	Posledice povreda, trovanja i druge posledice spoljnih uzroka (T90-T98)	40	13,1
4.	Ostalo	18	5,9
Ostale grupe bolesti		942	11,3
UKUPNO		8321	100,0

U Sokobanji je medju decom školskog uzrasta registrovano 306 dijagnoza iz grupe **povrede i trovanja**, što je 3,7% ukupnog obolevanja (stopa morbiditeta – 170,7‰).

Tabela 43 Vodećih pet dijagnoza u službama za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine – Sokobanja, 2009.god.

Dijagnoza prema MKB-X (šifra)		Broj	%
1.	Akutno zapaljenje ždrela i krajnika (J02-J03)	4534	54,5
2.	Lica koja traže zdr. usluge radi pregleda i ispitivanja (Z00-Z13)	627	7,5
3.	Akutno zapaljenje bronha i bronhiola (J20-J21)	516	6,2
4.	Druge bolesti kože i potkožnog tkiva (L10-L99)	295	3,5
5.	Ostala lica potencijalno zdravstveno ugrožena zaraznom bolešću (Z20, Z22-Z29)	290	3,5
Ostalo		2059	24,7
UKUPNO		8321	100,0

U Sokobanji 2009.godine prvih pet najfrekventnijih dijagnoza u službi za zdravstvenu zaštitu školske dece čine 75,3% registrovanih oboljenja (tabela 43). Svaka druga dijagnoza je *akutno zapaljenje ždrela i krajnika*. Slede posete *lica koja traže zdravstvene usluge radi pregleda i ispitivanja*, *akutno zapaljenje bronha i bronhiola*, *druge bolesti kože i potkožnog tkiva* i na petom mestu posete *ostalih lica potencijalno zdravstveno ugroženih zaraznom bolešću*.

2.1.5. Služba za zdravstvenu zaštitu žena

U službi za zdravstvenu zaštitu žena na teritoriji **Nišavskog okruga** u 2009. godini registrovano je 117435 oboljenja, stanja i povreda, tako da je stopa morbiditeta 714,6 na 1000 žena starijih od 15 godina ili prosečno 0,7 evidentiranih dijagnoza po jednoj ženi.

Na području **Topličkog okruga**, iste godine, bilo je ukupno 11719 evidentiranih dijagnoza. Stopa morbiditeta je niža nego na Nišavskom okrugu i iznosila je 291,6‰ (prosečno 0,3 dijagnoze po ženi).

U **Sokobanji** je 2009.godine stopa morbiditeta u službi za zdravstvenu zaštitu žena iznosila 162,1/1000.

Tabela 44 Vodeće grupe bolesti u službama za zdravstvenu zaštitu žena, 2009.god.

Grupa bolesti prema MKB-X (šifra)	Nišavski okrug		Toplički okrug		Sokobanja	
	broj	%	broj	%	broj	%
Bolesti mokraćno-polnog sistema (N00-N99)	61730	52,6	8745	74,6	1075	84,9
Faktori koji utiču na zdravstveno stanje i kontakt sa zdravstvenom službom (Z00-Z99)	50380	42,9	2121	18,1	-	-
Zarazne i parazitarne bolesti (A00-B99)	2109	1,8	330	2,8	11	0,9
Tumori (C00-D48)	1617	1,4	321	2,7	56	4,4
Trudnoća, radjanje i babinje (O00-O99)	855	0,7	98	0,8	18	1,4
Ostale grupe bolesti	744	0,6	104	0,9	106	8,4
UKUPNO	117435	100,0	11719	100,0	1266	100,0

U službi za zdravstvenu zaštitu žena najčešće su prisutne **bolesti mokraćno-polnog sistema**. Ova oboljenja su činila polovinu registrovanog morbiditeta na Nišavskom okrugu (stopa 375,6/1000), 74,6% u Topličkom (stopa 217,6‰) i čak 84,9% u Sokobanji (stopa 137,7‰). Veoma je različito zastupljena grupa **faktori koji utiču na zdravstveno stanje i kontakt sa zdravstvenom službom** kroz koju se evidentiraju brojne preventivne aktivnosti službe za zdravstvenu zaštitu žena. Dijagnoze iz ove grupe imale su značajan udeo u ukupnom morbiditetu službe na teritoriji Nišavskog okruga - 42,9%. Njihovo učešće je dvostruko manje na području Topličkog okruga (18,1%), a u Sokobanji 2009.godine nije evidentirana ni jedna dijagnoza iz ove grupe, što nije realno i upućuje na lošu registraciju morbiditeta (tabela 44).

Mnogo manja je zastupljenost **zaraznih i parazitarne bolesti, tumora** i stanja koja pripadaju grupi **trudnoća, radjanje i babinje** (tabela 44). Navedenih pet grupa čine više od 90% registrovanog morbiditeta u službi za zdravstvenu zaštitu žena 2009.godine na svim analiziranim područjima.

Tabela 45 Vodećih pet dijagnoza u službama za zdravstvenu zaštitu žena – Nišavski okrug, 2009.god.

Dijagnoza prema MKB-X (šifra)		Broj	%
1.	Lica koja traže zdr. usluge radi pregleda i ispitivanja (Z00-Z13)	29615	25,2
2.	Poremećaji menstruacije (N91-N92)	15410	13,1
3.	Preporodajni pregledi i druge kontrole trudnoće (Z34-Z36)	13095	11,2
4.	Druga zapaljenja ženskih karličnih organa (N71, N73-N77)	9964	8,5
5.	Cervicitis uteri (N72)	7109	6,1
Ostalo		42242	36,0
UKUPNO		117435	100,0

Najveći broj žena sa teritorije **Nišavskog okruga** posetile su ginekologa primarne zdravstvene zaštite radi pregleda i ispitivanja (25,2%). *Poremećaji menstruacije* su po učešću u ukupnom morbiditetu ove službe na drugom mestu (13,1%). Treća najfrekventnija dijagnoza bili su *preporođajni pregledi i druge kontrole trudnoće* (11,2%). Slede *drugih zapaljenja karličnih organa* i *zapaljenje grlića materice*. Ovih pet dijagnoza čine dve trećine registrovanih oboljenja i stanja u službi zdravstvene zaštite žena (tabela 45).

Tabela 46 Vodećih pet dijagnoza u službama za zdravstvenu zaštitu žena – Toplički okrug, 2009.god.

Dijagnoza prema MKB-X		Broj	%
1.	Druga zapaljenja ženskih karličnih organa (N71, N73-N77)	2561	21,9
2.	Bolesti dojke (N60-N64)	1039	8,9
3.	Poremećaji menstruacije (N91-N92)	997	8,5
4.	Bolesti menopauze-klimakterijuma (N95)	921	7,9
5.	Preporođajni pregledi i druge kontrole trudnoće (Z34-Z36)	877	7,5
Ostalo		5324	45,4
UKUPNO		11719	100,0

Na **Topličkom okrugu** su posete službama za zdravstvenu zaštitu žena u 2009. godini najčešće ostvarivane zbog *drugih zapaljenja karličnih organa* (21,9%), *bolesti dojke* (8,9%) i *poremećaja menstrualnog ciklusa* (8,5%). *Preporođajni pregledi i druge kontrole trudnoće* su na petom mestu po učestalosti i čine 7,5% svih dijagnoza (tabela 46).

Tabela 47 Vodećih pet dijagnoza u službama za zdravstvenu zaštitu žena – Sokobanja, 2009.god.

Dijagnoza prema MKB-X (šifra)		Broj	%
1.	Druga zapaljenja ženskih karličnih organa (N71, N73-N77)	318	25,1
2.	Zapaljenje mokraćne bešike (N30)	208	16,4
3.	Poremećaji menstruacije (N91-N92)	187	14,8
4.	Bolesti menopauze-klimakterijuma (N95)	78	6,2
5.	Zapaljenje jajovoda i jajnika (N70)	71	5,6
Ostalo		404	31,9
UKUPNO		1266	100,0

U **Sokobanji** žene su ovaj vid zdravstvene zaštite najčešće koristile zbog lečenja različitih oboljenja i poremećaja. Vodećih pet dijagnoza čine 69,1% ukupno registrovanog morbiditeta (tabela 47). Najzastupljenija su *druga zapaljenja bolesti karličnih organa* (25,1%), *zapaljenje mokraćne bešike* (16,4%) i *poremećaji menstruacije* (14,8%).

2.1.6. Služba za zaštitu i lečenje bolesti usta i zuba

U stomatološkoj službi na području **Nišavskog okruga** u 2009.godini utvrđeno je 285478 oboljenja i stanja, tako da je stopa morbiditeta 760,4 na 1000 stanovnika.

Tabela 48 Morbiditet registrovan u stomatološkim službama, 2009.god.

Oboljenja i stanja prema MKB-X (šifra)	Nišavski okrug		Toplički okrug		Sokobanja	
	broj	%	broj	%	broj	%
Zubni karijes (K02)	96245	33,7	12778	35,0	393	35,3
Druga oboljenja i stanja zuba i potpornih tkiva (K08)	31692	11,1	8698	23,8	6	0,5
Akutni i hronični gingivitis i gingivalna recesija (K05, K06.0)	27131	9,5	2474	6,8	1	0,1
Bolesti pulpe i periapikalnog tkiva (K04)	26612	9,3	4067	11,1	421	37,9
Bolesti čvrstog tkiva zuba (K03)	25514	8,9	2712	7,4	103	9,3
Akutni i hron. periodontitis i periodontoza (K05.2, K05.3, K05.4)	23063	8,1	1682	4,6	-	-
Poremećaji u razvoju i izbijanju zuba (K00-K01)	15211	5,3	848	2,3	3	0,3
Ostale periodontalne bolesti (K05.5, K05.6)	12808	4,5	474	1,3	151	13,6
Dento-facijalne anomalije uključujući malokluziju (K07)	12520	4,4	62	0,2	32	2,9
Bolesti vilice (K09, K10)	6739	2,4	418	1,1	2	0,2
Bolesti mekog tkiva usta uključujući desni i jezik (K12, K13)	6140	2,2	2025	5,6	-	-
Bolesti pljuvačnih žlezda (K11)	1048	0,4	92	0,3	-	-
Bolesti jezika i druga oboljenja usne šupljine (K14)	755	0,3	147	0,4	-	-
UKUPNO	285478	100,0	36477	100,0	1112	100,0

U strukturi morbiditeta na prvom mestu po učestalosti je *zubni karijes* (33,7%), a slede *druga oboljenja i stanja zuba i potpornih tkiva* (11,1%), *akutni i hronični gingivitis i gingivalna recesija* (9,5%), *bolesti pulpe i periapikalnog tkiva* (9,3%) i *bolesti čvrstog tkiva zuba* (8,9%).

Na području **Topličkog okruga** u 2009. godini u stomatološkoj službi utvrđeno je 36477 oboljenja i stanja (stopa 381,1/1000).

Najčešća oboljenja registrovana u ovoj službi su: *zubni karijes* (35,0%), *druga oboljenja i stanja zuba i potpornih tkiva* (23,8%) i *bolesti pulpe i periapikalnog tkiva* (11,1%).

Broj utvrđenih oboljenja i stanja u službi za zaštitu i lečenje usta i zuba u **Sokobanji** 2009.godine iznosi 1112 (tabela 48), tako da je stopa 65,3 na 1000 stanovnika.

U strukturi morbiditeta na prvom mestu po učestalosti su *bolesti pulpe i periapikalnog tkiva* (37,9%), a sledi *zubni karijes* (35,3%) i *ostale periodontalne bolesti* (13,6%).

2.1. Bolnički morbiditet

U toku 2009. godine stanovništvo **Nišavskog okruga** je ostvarilo 54.675 epizoda bolničkog lečenja u stacionarnim zdravstvenim ustanovama, što čini stopu hospitalizacije od 145,6‰ (visoka stopa). Od ukupnog broja hospitalizovanih većinu su činile žene (29.235 ili 53,5%), a stopa hospitalizacije žena iznosi 153,3/1000. Stanovništvo muškog pola je u 2009.godini ostvarilo 25.440 epizoda bolničkog lečenja (46,5 %), tako da je stopa hospitalizacije muškaraca 137,7‰.

Ukupan broj fatalnih ishoda stacionarno lečenih stanovnika Nišavskog okruga u 2009.godini je 1239, što daje opštu stopu bolničkog mortaliteta od 2,3%. Od ukupno hospitalizovanih žena 572 su umrle u stacionarnim ustanovama, tako da je stopa bolničkog mortaliteta žena 2,0%. Ukupan broj muškaraca, umrlih tokom hospitalizacije i lečenja je 667, a

stopa je viša nego kod žena i iznosi 2,6 %. Među umrlima je bilo 877 ili 70,8% starijih od 65 godina.

Vodeće mesto, u **strukturi bolničkog morbiditeta** stanovnika Nišavskog okruga, imaju bolesti sistema krvotoka čineći 12,7% svih stacionarno lečenih osoba u 2009.godini. Usled *kardiovaskularnih bolesti* bilo je ukupno 6.926 epizoda bolničkog lečenja, tako da je stopa hospitalizacije za ovu grupu oboljenja najviša i iznosi 18,4‰. Istovremeno, bolesti cirkulatornog sistema imaju i najvišu stopu bolničkog letaliteta (broj umrlih na 100 lečenih od iste bolesti) koja iznosi 4,4% (305 umrlih).

Drugi po učestalosti uzrok hospitalizacije su *tumori*. U 2009.godini stanovnici Nišavskog okruga ostvarili su 6.756 hospitalizacija, što je 12,4% svih bolnički lečenih, a 18,0 na 1000 stanovnika. Usled ovih bolesti umrla je 130 osoba, tako da je bolnički letalitet za maligne bolesti 1,9‰.

Bolesti sistema za disanje su na trećem mestu po učestalosti među bolnički lečenima (6.053 ili 11,1% bolničkog morbiditeta) sa stopom hospitalizacije 16,1‰. Svega 38 osoba je umrlo usled ovih bolesti od kojih su i lečeni, tako da je bolnički letalitet 0,6‰.

Četvrto mesto u strukturi uzroka hospitalizacije zauzimaju *bolesti mokraćno-polnog sistema* sa učešćem od 8,9% (tabela 49) i stopom hospitalizacije 12,9/1000 stanovnika.

Tabela 49 Bolnički morbiditet stanovništva Nišavskog okruga 2009.godine

Grupe bolesti prema MKB-X	Broj slučajeva	%	Stopa hospitalizacije	Broj dana	Dužina lečenja
Zarazne i parazitarne bolesti (A00-B99)	2917	5,3	7,8	12472	4,3
Tumori (C00-D48)	6756	12,4	18,0	45390	6,7
Bolesti krvi, krvotvornih organa i poremećaji imuniteta (D50-D89)	788	1,4	2,1	2034	2,6
Bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem, ishrane i metabolizma (E00-E90)	3483	6,4	9,3	10054	2,9
Duševni poremećaji i poremećaji ponašanja (F00-F99)	1272	2,3	3,4	59835	47,0
Bolesti nervnog sistema (G00-G99)	1627	3,0	4,3	16739	10,3
Bolesti oka i pripojaka oka (H00-H59)	1969	3,6	5,2	9084	4,6
Bolesti uva i bolesti mastoidnog nastavka (H60-H95)	179	0,3	0,5	969	5,4
Bolesti sistema krvotoka (I00-I99)	6926	12,7	18,4	50670	7,3
Bolesti sistema za disanje (J00-J99)	6053	11,1	16,1	66622	11,0
Bolesti sistema za varenje (K00-K93)	3715	6,8	9,9	18044	4,9
Bolesti kože i potkož. tkiva (L00-L90)	728	1,3	1,9	4029	5,5
Bolesti mišićno-koštanog sistema i vezivnog tkiva (M00-M99)	2651	4,8	7,1	25372	9,6
Bolesti mokr-polnog sistema (N00-N99)	4860	8,9	12,9	27335	5,6
Trudnoća, radjanje i babinje (O00-O99)	4045	7,4	21,2*	35942	8,9
Stanja u porođajnom periodu (P00-P96)	124	0,2	0,3	1355	10,9
Urođene nakaznosti, deformacije i hromozomske nenormalnosti (Q00-Q99)	270	0,5	0,7	1458	5,4
Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi (R00-R99)	1519	2,8	4,0	7848	5,2
Povrede, trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora (S00-T98)	2636	4,8	7,0	22706	8,6
Faktori koji utiču na zdr. stanje i kontakt sa zdravstvenom službom (Z00-Z99)	2157	3,9	5,7	25449	11,8
UKUPNO	54675	100,0	145,6	443407	8,1

* na 1000 žena

Medju prvih pet su i *trudnoća, radjanje i babinje* (7,4%). Ukoliko se izuzme ova grupa, na petom mestu su *bolesti sistema za varenje* (6,8%).

Prosečna dužina lečenja stanovnika Nišavskog okruga u 2009.godini je 8,1 dan i razlikuje se u zavisnosti od vrste oboljenja. Najveću prosečnu dužinu lečenja imaju oboleli od duševnih poremećaja i poremećaja ponašanja (47 dana). Slede grupe: *faktori koji utiču na zdr. stanje i kontakt sa zdravstvenom službom* (11,8 dana), *bolesti sistema za disanje* (11 dana), *stanja u porodjajnom periodu* (10,9 dana) i *bolesti nervnog sistema* (10,3 dana).

Vodeći uzroci hospitalizacije stanovnika Nišavskog okruga u 2009.godini ukupno i po polu, sa stopom hospitalizacije i prosečnom dužinom lečenja, prikazani su u tabeli 50. Posmatrano prema pojedinačnim dijagnozama (ukoliko izuzmemo hospitalizacije zbog spontanog porodjaja), najčešći uzroci stacionarnog lečenja stanovnika Nišavskog okruga su bili: hronični virusni hepatitis, šećerna bolest (insulinonezavistan oblik), hronična opstruktivna bolest pluća, šećerna bolest (insulinozavistan oblik) i angina pektoris. Razlog što je hronični virusni hepatitis na vodećem mestu treba tražiti u činjenici da je infektivna klinika u okviru Kliničkog centra u Nišu nabavila savremenu dijagnostičku opremu i uvećala broj kratkotrajnih hospitalizacija.

Muškarci su najčešće hospitalizovani zbog hroničnog virusnog hepatita, hronične opstruktivne bolesti pluća, preponske kile, malignih tumora pluća i angina pektoris.

Najčešći razlog hospitalnog lečenja žena sa područja Nišavskog okruga je dijabet (inzulinonezavistan i insulinozavistan oblik). Na trećem mestu je sterilitet žene, a slede bronhitis i seropozitivni reumatoidni artritis.

Tabela 50 Vodeći uzroci hospitalizacije stanovništva Nišavskog okruga, 2009.god.

Dijagnoza (šifra MKB-X)	Broj slučajeva	Stopa hospitalizacije	Prosečna dužina lečenja
UKUPNO			
Hronični virusni hepatitis (B18)	2085	5,6	1,4
Šećerna bolest, insulinonezavistan oblik (E11)	1549	4,1	1,8
Hronična opstruktivna bolest pluća (J44)	1501	4,0	14,9
Šećerna bolest, insulinozavistan oblik (E10)	1487	4,0	3,4
Angina pektoris (I20)	1255	3,3	6,7
MUŠKARCI			
Hronični virusni hepatitis (B18)	1483	8,0	1,3
Hronična opstruktivna bolest pluća (J44)	965	5,2	15,4
Preponska kila (K40)	789	4,3	2,9
Zloćudni tumor dušnika i pluća (C34)	700	3,8	9,3
Angina pektoris (I20)	690	3,7	6,3
ŽENE			
Spontani porodjaj kod jednoplodne trudnoće (O80)	2124	11,1	8,4
Šećerna bolest, insulinonezavistan oblik (E11)	904	4,7	2,0
Šećerna bolest, insulinozavistan oblik (E10)	839	4,4	3,2
Neplodnost žene (N97)	797	4,2	10,0
Bronhitis (J40)	746	3,9	12,0
Reumatoidni artritis, seropozitivni (M05)	660	3,5	8,9

Stanovništvo **Topličkog okruga** je u toku 2009. godine ostvarilo 13.783 epizoda bolničkog lečenja u stacionarnim zdravstvenim ustanovama, što čini stopu hospitalizacije od 144,0‰ (visoka stopa). Od ukupnog broja hospitalizovanih većinu su činile žene (7.129 ili 51,7%), a stopa hospitalizacije žena iznosi 150,0/1000. Stanovništvo muškog pola je u

2009.godini ostvarilo 6.654 epizoda bolničkog lečenja (48,3%), tako da je stopa hospitalizacije muškaraca 138,1‰.

Ukupan broj fatalnih ishoda stacionarno lečenih stanovnika Topličkog okruga u 2009.godini je 352, što daje opštu stopu bolničkog mortaliteta od 2,6%. Od ukupno hospitalizovanih žena 166 su umrle u stacionarnim ustanovama, tako da je stopa bolničkog mortaliteta žena 2,3%. Ukupan broj muškaraca, umrlih tokom hospitalizacije i lečenja je 186, a stopa je viša nego kod žena i iznosi 2,8 %. Većinu umrlih (265 ili 75,3%) činile su osobe starije od 65 godina.

U **strukturi bolničkog morbiditeta** bolesti sistema krvotoka zauzimaju prvo mesto sa 17,8% svih hospitalizacija stanovnika **Topličkog okruga** u 2009.godini (tabela 51). Zbog *kardiovaskularnih bolesti* bilo je ukupno 2.458 epizoda bolničkog lečenja, tako da je i stopa hospitalizacije najviša i iznosi 25,7‰. Istovremeno, bolesti cirkulatornog sistema imaju i najvišu stopu bolničkog letaliteta (broj umrlih na 100 lečenih od iste bolesti) koja iznosi 3,5% (87 umrlih).

Drugi po učestalosti uzrok hospitalizacije su *bolesti sistema za disanje*. U 2009.godini stanovnici Topličkog okruga ostvarili su 1.482 hospitalizacija, što je 10,8% svih bolnički lečenih, a 15,5 na 1000 stanovnika.

Sledeća po frekventnosti je grupa *malignih bolesti*, koje sa 1.416 hospitalizacija čine 10,3% bolničkog morbiditeta. Stopa hospitalizacije je 14,8‰, a bolnički letalitet 1,6%.

Tabela 51 Bolnički morbiditet stanovništva Topličkog okruga 2009.godine

Grupe bolesti prema MKB-X	Broj slučajeva	%	Stopa hospitalizacije	Broj dana	Dužina lečenja
Zarazne i parazitarne bolesti (A00-B99)	612	4,4	6,4	4211	6,9
Tumori (C00-D48)	1416	10,3	14,8	12400	8,8
Bolesti krvi, krvotvornih organa i poremećaji imuniteta (D50-D89)	197	1,4	2,1	1374	7,0
Bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem, ishrane i metabolizma (E00-E90)	674	4,9	7,0	4051	6,0
Duševni poremećaji i poremećaji ponašanja (F00-F99)	568	4,1	5,9	16453	29,0
Bolesti nervnog sistema (G00-G99)	399	2,9	4,2	3269	8,2
Bolesti oka i pripojaka oka (H00-H59)	367	2,7	3,8	1960	5,3
Bolesti uva i bolesti mastoidnog nastavka (H60-H95)	46	0,3	0,5	367	8,0
Bolesti sistema krvotoka (I00-I99)	2458	17,8	25,7	18787	7,6
Bolesti sistema za disanje (J00-J99)	1482	10,8	15,5	12432	8,4
Bolesti sistema za varenje (K00-K93)	1097	8,0	11,5	6807	6,2
Bolesti kože i potkož. tkiva (L00-L90)	253	1,8	2,6	1462	5,8
Bolesti mišićno-koštanog sistema i vezivnog tkiva (M00-M99)	463	3,4	4,8	4080	8,8
Bolesti mokr-polnog sistema (N00-N99)	1108	8,0	11,6	6419	5,8
Trudnoća, radjanje i babinje (O00-O99)	1163	8,4	24,5*	7089	6,1
Stanja u porodajnom periodu (P00-P96)	34	0,2	0,4	459	13,5
Urođjene nakaznosti, deformacije i hromozomske nenormalnosti (Q00-Q99)	53	0,4	0,6	280	5,3
Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi (R00-R99)	382	2,8	4,0	2070	5,4
Povrede, trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora (S00-T98)	577	4,2	6,0	5745	10,0
Faktori koji utiču na zdr. stanje i kontakt sa zdravstvenom službom (Z00-Z99)	434	3,1	4,5	3786	8,7
UKUPNO	13783	100,0	144,0	113501	8,2

* na 1000 žena

U 2009.godini *trudnoća, radjanje i babinje* bili su razlog da se hospitalizuje 1.163 žena (8,4% i stopa 12,2 na 1000 žena).

Bolesti mokraćno-polnog sistema su bile razlog 1.108 epizoda stacionarnog lečenja, tako da čine 8,0% bolničkog morbiditeta i imaju stopu hospitalizacije od 11,6‰.

Sledeća po frekventnosti je grupa *bolesti sistema za varenje*, koje sa 1.097 hospitalizacija čine 8,0% bolničkog morbiditeta stanovnika Topličkog okruga 2009.godine. Stopa hospitalizacije je 11,5 na 1000 stanovnika.

Navedenih šest grupa bolesti čini 63,3% hospitalno lečenih stanovnika Topličkog okruga 2009.godine. Ostale grupe oboljenja učestvuju u bolničkom morbiditetu sa manje od 5%.

Prosečna dužina lečenja stanovnika Topličkog okruga u 2009.godini je 8,2 dana. Najveću prosečnu dužinu lečenja imaju oboleli od duševnih poremećaja i poremećaja ponašanja (29 dana). Slede: *stanja u porodjajnom periodu* (13,5 dana), *povrede i trovanja* (10 dana), *tumori* i *bolesti mišićno-koštanog sistema* (8,8 dana).

Vodeći uzroci hospitalizacije stanovnika Topličkog okruga u 2009.godini ukupno i po polu, sa stopom hospitalizacije i prosečnom dužinom lečenja, prikazani su u tabeli 52. Posmatrano prema pojedinačnim dijagnozama (ukoliko izuzmemo hospitalizacije zbog spontanog porodjaja), najčešći uzroci stacionarnog lečenja stanovnika Topličkog okruga su bili: arterijska hipertenzija, šećerna bolest (insulinozavistan oblik), kardiomiopatija, hronični virusni hepatitis i staračko zamućenje sočiva.

Tabela 52 Vodeći uzroci hospitalizacije stanovništva Topličkog okruga, 2009.god.

Dijagnoza (šifra MKB-X)	Broj slučajeva	Stopa hospitalizacije	Prosečna dužina lečenja
UKUPNO			
Arterijska hipertenzija (I10)	657	6,9	7,3
Šećerna bolest, insulinozavistan oblik (E10)	404	4,2	6,3
Kardiomiopatija (I42)	299	3,2	8,1
Hronični virusni hepatitis (B18)	292	3,1	1,5
Senilna katarakta (H25)	278	3,1	5,3
MUŠKARCI			
Arterijska hipertenzija (I10)	288	6,0	7,3
Preponska kila (K40)	202	4,2	6,2
Hron. virusni hepatitis (B18)	193	4,0	1,5
Zloćudni tumor dušnika i pluća (C34)	188	3,9	9,9
Šećerna bolest, insulinozavistan oblik (E10)	166	3,4	6,2
ŽENE			
Arterijska hipertenzija (I10)	369	7,8	7,3
Spontani porodjaj kod jednopodne trudnoće (O80)	311	6,5	6,2
Šećerna bolest, insulinozavistan oblik (E10)	238	5,0	6,3
Drugi porodjaj kod jednopodne trudnoće (O83)	168	3,5	7,1
Kardiomiopatija (I42)	156	3,3	7,9
Porodjaj carskim rezom, jednopodna trudnoća (O82)	148	3,1	11,3
Medicinski pobačaj (O04)	145	3,1	1,2
Senilna katarakta (H25)	137	2,9	5,7

Muškarci su najčešće hospitalizovani zbog povišenog krvnog pritiska, preponske kile, hroničnog virusnog hepatita, malignih tumora pluća i inzulinozavisne šećerne bolesti.

Najčešći razlog hospitalnog lečenja žena sa područja Topličkog okruga je kao i kod muškaraca – arterijska hipertenzija. Sledi dijabet (inzulinozavistan oblik), kardiomiopatija, medicinski pobačaj i senilna katarakta.

U 2009. godine stanovništvo **Sokobanje** je ostvarilo 2.911 epizoda bolničkog lečenja u stacionarnim zdravstvenim ustanovama analiziranih područja, tako da je stopa hospitalizacije 170,9‰ (visoka stopa). Stopa je viša nego kod stanovnika Nišavskog i Topličkog okruga iste godine. Među hospitalizovanimima bilo je više muškaraca 1.512 (51,9%) i stopa hospitalizacije iznosi 184,7/1000. Stanovništvo ženskog pola je u 2009.godini ostvarilo 1.399 epizoda bolničkog lečenja (48,1 %), tako da je stopa hospitalizacije žena 158,0‰.

Ukupan broj fatalnih ishoda stacionarno lečenih stanovnika Sokobanje u 2009.godini je 53, što daje opštu stopu bolničkog mortaliteta od 1,8%. Stopa bolničkog mortaliteta žena je 1,9% (26/1399), a muškaraca 1,8% (27/1512). Većina umrlih (42 ili 79,2%) bila je starija od 65 godina.

Uzrok jedne trećine hospitalizacija jesu *bolesti sistema krvotoka* (885 ili 30,4%). Stopa letaliteta je za ova oboljenja najviša i iznosi 11,0%. Na drugom mestu po učestalosti su *bolesti sistema za disanje* (673 ili 23,1). Slede *tumori* (10,1%), *povrede i trovanja* (4,5%), a na petom mestu *bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem, ishrane i metabolizma* (4,2%). Navedenih pet grupa oboljenja čini 72,3% hospitalno lečenih stanovnika Sokobanje 2009.godine (tabela 53).

Tabela 53 Bolnički morbiditet stanovništva Sokobanje 2009.godine

Grupe bolesti prema MKB-X	Broj slučajeva	%	Stopa hospitalizacije	Broj dana	Dužina lečenja
Zarazne i parazitarne bolesti (A00-B99)	61	2,1	3,6	725	11,9
Tumori (C00-D48)	295	10,1	17,3	2419	8,2
Bolesti krvi, krvotvornih organa i poremećaji imuniteta (D50-D89)	73	2,5	4,3	167	2,3
Bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem, ishrane i metabolizma (E00-E90)	123	4,2	7,2	598	4,9
Duševni poremećaji i poremećaji ponašanja (F00-F99)	59	2,0	3,5	2515	42,6
Bolesti nervnog sistema (G00-G99)	35	1,2	2,1	487	13,9
Bolesti oka i pripojaka oka (H00-H59)	70	2,4	4,1	312	4,5
Bolesti uva i bolesti mastoidnog nastavka (H60-H95)	2	0,1	0,1	12	6,0
Bolesti sistema krvotoka (I00-I99)	885	30,4	51,9	9403	10,6
Bolesti sistema za disanje (J00-J99)	673	23,1	39,5	9426	14,0
Bolesti sistema za varenje (K00-K93)	82	2,8	4,8	380	4,6
Bolesti kože i potkož. tkiva (L00-L90)	18	0,6	1,1	148	8,2
Bolesti mišićno-koštanog sistema i vezivnog tkiva (M00-M99)	74	2,5	4,3	734	9,9
Bolesti mokr-polnog sistema (N00-N99)	118	4,1	6,9	788	6,7
Trudnoća, radjanje i babinje (O00-O99)	41	1,4	4,6*	364	8,9
Stanja u porodjajnom periodu (P00-P96)	4	0,1	0,2	51	12,8
Urodjene nakaznosti, deformacije i hromozomske nenormalnosti (Q00-Q99)	15	0,5	0,9	50	3,3
Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi (R00-R99)	67	2,3	3,9	441	6,6
Povrede, trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora (S00-T98)	131	4,5	7,7	1103	8,4
Faktori koji utiču na zdr. stanje i kontakt sa zdravstvenom službom (Z00-Z99)	85	2,9	5,0	1180	13,9
UKUPNO	2911	100,0	170,9	31303	10,8

* na 1000 žena

Prosečna dužina lečenja stanovnika Sokobanje u 2009.godini je 10,8 dana. Najveću prosečnu dužinu lečenja imaju oboleli od *duševnih poremećaja i poremećaja ponašanja* (42,6 dana). Slede: *bolesti sistema za disanje* (14 dana), *bolesti nervnog sistema i faktori koji utiču na zdr. stanje i kontakt sa zdravstvenom službom* (13,9 dana), *stanja u porodjajnom periodu* (12,8 dana).

Najčešći uzroci hospitalizacije stanovnika Sokobanje u 2009.godini ukupno i po polu, sa stopom hospitalizacije i prosečnom dužinom lečenja, prikazani su u tabeli 54. Ako izuzmemo hospitalizacije zbog spontanog porodjaja, posmatrano prema pojedinačnim dijagnozama, najčešći uzroci stacionarnog lečenja stanovnika Sokobanje su bili: hronična opstruktivna bolest pluća, arterijska hipertenzija, srčana insuficijencija, kardiomiopatija i angina pektoris.

Medju stanovništvom muškog pola najčešći uzroci hospitalizacije bili su hronična opstruktivna bolest pluća, srčana insuficijencija, arterijska hipertenzija, hemofilija A i kardiomiopatija. Žene su najčešće stacionarno lečene od povišenog krvnog pritiska, hronične opstruktivne bolesti pluća, srčane insuficijencije, kardiomiopatije i bronhitisa.

Tabela 54 Vodeći uzroci hospitalizacije stanovništva Sokobanje, 2009.god.

Dijagnoza (šifra MKB-X)	Broj slučajeva	Stopa hospitalizacije	Prosečna dužina lečenja
UKUPNO			
Hronična opstruktivna bolest pluća (J44)	271	15,9	16,6
Arterijska hipertenzija (I10)	235	13,8	10,1
Srčana insuficijencija (I50)	172	10,1	13,5
Kardiomiopatija (I42)	105	6,2	11,0
Angina pektoris (I20)	80	4,7	9,7
MUŠKARCI			
Hronična opstruktivna bolest pluća (J44)	191	23,3	16,6
Srčana insuficijencija (I50)	93	11,4	13,1
Arterijska hipertenzija (I10)	81	9,9	9,3
Hemofilija A (D66)	54	6,6	1,1
Kardiomiopatija (I42)	50	6,1	10,2
ŽENE			
Arterijska hipertenzija (I10)	154	17,4	10,5
Hronična opstruktivna bolest pluća (J44)	80	9,0	16,8
Srčana insuficijencija (I50)	79	8,9	14,1
Kardiomiopatija (I42)	55	6,2	11,8
Bronhitis (J40)	44	5,0	12,2

3. Organizacija, kadrovi, rad i korišćenje zdravstvene zaštite

3.1. Mreža zdravstvenih ustanova i kadrovi

Prema Uredbi o planu mreže zdravstvenih ustanova Republike Srbije na području Nišavskog i Topličkog okruga i opštine Sokobanja, u 2009. godini, zdravstvenu zaštitu stanovništva obezbeđivalo je 27 samostalnih zdravstvenih ustanova (19 na teritoriji Nišavskog okruga, 5 na teritoriji Topličkog okruga i 3 u Sokobanji).

Mrežu zdravstvenih ustanova čini:

1. domovi zdravlja - 10 (Gadžin Han, Doljevac, Merošina, Niš, Ražanj, Svrljig, Blace, Kuršumlja, Žitoradja i Sokobanja);
2. zdravstveni centri - 2 (Aleksinac i Prokuplje);
3. vanbolničke ustanove – 10 (Zavod za plućne bolesti i tuberkulozu Niš, Zavod za hitnu medicinsku pomoć Niš, Zavod za zdravstvenu zaštitu studenata Niš, Zavod za transfuziju krvi Niš, Zavod za sudsku medicinu Niš, Zavod za zaštitu zdravlja radnika Niš, Institut za javno zdravlje Niš, Klinika za stomatologiju Niš, Apoteka Niš i Apoteka Prokuplje) i
4. stacionarne zdravstvene ustanove - 5 :
  - Klinički centar Niš (28 organizacionih jedinica tipa klinika i instituta);
  - Specijalna psihijatrijska bolnica u Gornjoj Toponici;
  - Institut za prevenciju lečenje i rehabilitaciju reumatskih i srčanih oboljenja “Niška Banja” u Niškoj Banji;
  - Specijalna bolnica za nespecifična plućna oboljenja „Sokobanja“ u Sokobanji;
  - Specijalna bolnica za plućne i očne bolesti i TBC “Ozren” Sokobanja

U zdravstvenim ustanovama na području **Nišavskog okruga** u 2009.godini bilo je ukupno 7745 zaposlenih, od čega 5986 (77,3%) zdravstvenih i 2059 (22,7%) nezdravstvenih radnika. Prema stepenu stručne spreme bilo je 2073 zaposlenih zdravstvenih radnika sa visokom stručnom spremom, 3586 sa višom i srednjom i 27 sa nižom stručnom spremom. Lekara je bilo 1638 (od toga specijalista 1376 ili 84,0%), stomatologa 203 i farmaceuta 113.

U opštini **Sokobanja** bilo je 508 zaposlenih, od čega 298 (58,8%) zdravstvenih radnika. Sa visokom stručnom spremom radio je 91 zdravstveni radnik (od toga 80 lekara), sa višom i srednjom 207.

Podaci o kadrovima prikazani u tabeli 55 i 56 odnose se samo na zdravstvene ustanove iz plana mreže (zdravstvene ustanove u državnoj svojini) sa zaposlenima na neodređeno vreme.

Tabela 55 Radnici u zdravstveni ustanovama Nišavskog okruga, na dan 31.12.2009.

Zdravstvena ustanova	Zdravstveni radnici								Ukupno zdravstvenih radnika	Nemedicinski radnici	Ukupan broj radnika
	Visoka stručna sprema					Viša SS	Srednja SS	Niža SS			
	Lekari	Stomatolozi	Farmaceuti	Saradnici	Svega						
DZ Aleksinac	62	14	0	4	80	8	121	0	209	53	262
Opšta bolnica Aleksinac	44	0	0	0	44	14	105	2	165	52	217
ZC Aleksinac	106	14	0	4	124	22	226	2	374	105	479
DZ Gadžin Han	20	4	0	0	24	0	34	0	58	19	77
DZ Doljevac	25	4	0	0	29	6	43	0	78	19	97
DZ Merošina	21	3	0	0	24	2	45	0	71	19	90
DZ Ražanj	14	2	0	0	16	1	32	0	49	16	65
DZ Svrljig	23	5	0	0	28	4	55	0	87	26	113
DZ Niš	300	72	0	17	389	86	628	0	1103	267	1370
Zavod za hitnu medicinsku pomoć Niš	90	10	0	0	100	4	91	0	195	136	331
Zavod za zdravstvenu zaštitu radnika Niš	70	16	1	16	103	6	160	0	269	61	330
Institut za javno zdravlje Niš	65	0	0	17	82	15	70	0	167	62	229
Zavod za plućne bolesti i TBC Niš	15	0	0	1	16	3	22	0	41	14	55
Zavod za transfuziju krvi Niš	18	0	0	6	24	11	36	0	71	43	114
Zavod za zdravstvenu zaštitu studenata Niš	11	7	0	0	18	1	14	0	33	9	42
Klinika za stomatologiju Niš	1	65	0	0	66	2	69	0	137	16	153
Klinički centar Niš	744	0	5	41	790	179	1304	0	2273	773	3046
Institut za lečenje i rehabilitaciju Niška Banja	54	0	1	1	56	10	102	23	191	179	370
Specijalna psihijatrijska bolnica G. Toponica	52	1	0	13	66	31	181	2	280	237	517
Zavod za sudsku medicinu Niš	9	0	0	3	12	0	5	0	17	10	27
Apoteka Niš	0	0	106	0	106	0	86	0	192	48	240
Nišavski okrug	1638	203	113	119	2073	383	3203	27	5686	2059	7745
DZ Sokobanja	29	4	3	0	36	7	50	0	93	33	126
Specijalna bolnica za plućne i očne bolesti i TBC „Ozren“ Sokobanja	21	0	0	1	22	12	58	0	92	70	162
Specijalna bolnica za nespecifična plućna obolenja „Sokobanja“	30	0	0	3	33	14	66	0	113	107	220
Sokobanja	80	4	3	4	91	33	174	0	298	210	508

Na teritoriji Topličkog okruga bilo je 1409 zaposlenih (355 ili 25,2% nezdravstvenih radnika). Zaposlenih zdravstvenih radnika sa visokom stručnom spremom bilo je 312, sa višom i srednjom 732 i sa nižom 10. Broj zaposlenih lekara iznosio je 261 (197 ili 75,5% specijalista), stomatologa 35 i farmaceuta 10.

Tabela 56 Radnici u zdravstveni ustanovama Topličkog okruga, na dan 31.12.2009.

Zdravstvena ustanova	Zdravstveni radnici								Ukupno zdravstvenih radnika	Nemed radnici	Ukupan broj radnika
	Visoka stručna sprema					Viša SS	Srednja SS	Niža SS			
	Lekari	Stomatolozi	Farmaceuti	Saradnici	Svega						
DZ Blace	20	3	1	0	24	2	54	0	80	23	103
DZ Žitorađa	21	9	0	0	30	6	55	0	91	26	117
DZ Kuršumlja	38	6	0	0	44	4	61	0	109	45	154
DZ Prokuplje	63	17	0	3	83	16	141	0	240	65	305
Opšta bolnica Prokuplje	117	0	1	3	121	40	316	10	487	8	495
Radna zajednica	0	0	0	0	0	0	3	0	3	168	171
ZC Prokuplje	180	17	1	6	204	56	460	10	730	241	971
Apoteka Prokuplje	2	0	8	0	10	0	34	0	44	20	64
Toplički okrug	261	35	10	6	312	68	664	10	1054	355	1409

U Nišu radi 70,6% (4969) svih zdravstvenih radnika i 72,2% (1429) svih lekara iz analizom obuhvaćenih područja. Ovaj podatak je razumljiv obzirom na činjenicu da se u Nišu nalazi Klinički centar koji pruža tercijarnu zdravstvenu zaštitu stanovništvu jugoistočne Srbije.

3.2. Rad i korišćenje zdravstvenih kapaciteta

3.2.1. Rad i korišćenje primarne zdravstvene zaštite

3.2.1.1. Služba opšte medicine

U službama opšte medicine na teritoriji **Nišavskog okruga** 2009.godine bilo je zaposleno 197 lekara i 292 zdravstvena radnika sa srednjom i višom stručnom spremom (tabela 57). Odnos broja lekara/medicinskih sestara-tehničara je 1:1,5 i u granicama je kadrovske obezbedjenosti za primarnu zdravstvenu zaštitu.

Broj stanovnika (korisnika) na jednog lekara opšte medicine iznosio je 1087, a kretao se u rasponu od 622 u Gadžinom Hanu do 1718 u Aleksincu. *Pravilnik o bližim uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti u zdravstvenim ustanovama i drugim oblicima zdravstvene službe (Sl.glasnik RS, br.43/06)* predviđa tim od 1 lekara i 1 medicinske sestre na 1600 stanovnika, a na deset takvih timova još jednu medicinsku sestru-tehničara.

Prosečan broj poseta lekaru u 2009.godini na Nišavskom okrugu iznosio je 6,2 po korisniku. Najmanji broj poseta ostvaren je u Aleksincu – 3,8, a najveći u Gadžinom Hanu – 9,3. Svaki lekar je dnevno imao po 24 posete/pregleda, u proseku (od 18 u Svrljigu i Merošini, do 26 u Nišu).

Tabela 57 Kadrovi i posete u službama opšte medicine, Nišavski okrug i Sokobanja, 2009.god.

Opština	Broj korisnika	Broj lekara	Broj korisnika na 1 lekara	Broj medicinskih sestara	Broj medicinskih sestara na 1 lekara	Broj poseta		
						Ukupno	Dnevno	Po korisniku
Aleksinac	36081	21	1718	26	1,24	138660	24	3,84
Gadžin Han	8080	13	622	16	1,23	75142	21	9,30
Doljevac	15188	14	1085	20	1,43	97279	25	6,40
Merošina	11846	15	790	21	1,40	76739	18	6,48
Niš	125229	113	1108	171	1,51	821869	26	6,56
Ražanj	7512	7	1073	17	2,43	40837	21	5,44
Svrljig	10266	14	733	21	1,50	69967	18	6,82
Okrug	214202	197	1087	292	1,48	1320493	24	6,16
Sokobanja	10359	16	647	20	1,25	83566	19	8,07

Broj stanovnika na jednog lekara opšte medicine u **Sokobanji** 2009.godine bio je 647, a prosečan broj poseta po korisniku je 8,1. Odnos broja lekara i sestara je 1,2 (tabela 57). Ovde treba naglasiti da je Sokobanja jedan od značajnih turističkih centara Srbije, tako da se osnovni broj stanovnika (korisnika zdravstvene zaštite), naročito u sezoni, uvećava za broj pridošlih turista.

Tabela 58 Kadrovi i posete u službama opšte medicine, Toplički okrug, 2009.god.

Opština	Broj korisnika	Broj lekara	Broj korisnika na 1 lekara	Broj medicinskih sestara	Broj medicinskih sestara na 1 lekara	Broj poseta		
						Ukupno	Dnevno	Po korisniku
Blace	8612	11	783	319	2,45	27492	9	3,19
Žitorađa	14559	14	1040	728	1,43	44688	11	3,07
Kuršumlija	12168	15	811	640	1,27	40379	10	3,32
Prokuplje	26408	22	1200	978	1,23	79550	13	3,01
Okrug	61747	62	996	664	1,50	192109	11	3,11

U službama opšte medicine na području **Topličkog okruga** 2009.godine bilo je zaposleno 62 lekara (tabela 58) i 93 zdravstvena radnika sa srednjom i višom stručnom spremom. Odnos broja lekara/medicinskih sestara-tehničara je 1:1,5 i u granicama je kadrovske obezbeđenosti za primarnu zdravstvenu zaštitu (tabela 60).

Broj stanovnika (korisnika) na jednog lekara opšte medicine iznosio je 996, a kretao se u rasponu od 783 u Blacu do 1040 u Žitoradji.

U službama opšte medicine na teritoriji Topličkog okruga 2009.godine, prosečan broj poseta lekaru iznosio je 3,1 po korisniku. Posmatrano po opštinama broj poseta po korisniku je ujednačen (tabela 58).

U proseku svaki lekar opšte medicine imao je 11 poseta/pregleda dnevno. Najveća dnevna opterećenost lekara je 13 poseta/pregleda u Prokuplju, a najmanja je 7 u Blacu i Žitoradji.

3.2.1.2. Služba medicine rada

Služba medicine rada, koja pruža zdravstvenu zaštitu radno aktivnom stanovništvu, organizovana je u 4 opštine Nišavskog okruga (tabela 59) i u 3 opštine Topličkog okruga (tabela 60).

U službama medicine rada na teritoriji **Nišavskog okruga** 2009.godine bila su zaposlena 52 lekara i 91 zdravstveni radnik sa srednjom i višom stručnom spremom (tabela 59). Odnos broja lekara/medicinskih sestara-tehničara je 1:1,8.

Broj korisnika na jednog lekara medicine rada iznosio je 1740, a kretao se u rasponu od 959 u Ražnju do 1796 u Nišu. Pravilnik propisuje kriterijum od 3000 zaposlenih na jednog lekara ove službe.

Tabela 59 Kadrovi i posete u službama medicine rada, Nišavski okrug i Sokobanja, 2009.god.

Opština	Broj korisnika	Broj lekara	Broj korisnika na 1 lekara	Broj medicinskih sestara	Broj medicinskih sestara na 1 lekara	Broj poseta		
						Ukupno	Dnevno	Po korisniku
Aleksinac	8708	6	1451	8	1,33	48695	29	5,59
Niš	77245	43	1796	78	1,81	304913	25	3,95
Ražanj	959	1	959	1	1,00	3708	13	3,87
Svrljig	3560	2	1780	4	2,00	19517	35	5,48
Okrug	90472	52	1740	91	1,75	376833	26	4,17
Sokobanja	3965	3	1322	3	1,00	19657	23	4,96

U 2009.godini na teritoriji Nišavskog okruga prosečan broj poseta lekaru iznosio je 4,2 po korisniku. Svaki lekar je dnevno imao po 26 posete/pregleda, u proseku (od 13 u Ražnju do 35 u Svrljigu).

Broj stanovnika na jednog lekara medicine rada u **Sokobanji** 2009.godine bio je 1322, a prosečan broj poseta po korisniku je 5. Odnos broja lekara i sestara je 1:1 (tabela 59). Dnevna opterećenost lekara medicine rada je 23 poseta/pregleda.

U službama medicine rada na području **Topličkog okruga** 2009.godine bilo je zaposleno 10 lekara i 17 zdravstvenih radnika sa srednjom i višom stručnom spremom. Odnos broja lekara/medicinskih sestara-tehničara je 1:1,7 (tabela 60).

Broj korisnika na jednog lekara medicine rada iznosio je 1457, a kretao se u rasponu od 1345 u Prokuplju do 1865 u Blacu.

Tabela 60 Kadrovi i posete u službama medicine rada, Toplički okrug, 2009.god.

Opština	Broj korisnika	Broj lekara	Broj korisnika na 1 lekara	Broj medicinskih sestara	Broj medicinskih sestara na 1 lekara	Broj poseta		
						Ukupno	Dnevno	Po korisniku
Blace	1865	1	1865	1865	1,00	14215	51	7,62
Kuršumlja	3290	2	1645	1645	1,00	31825	57	9,67
Prokuplje	9416	7	1345	673	2,00	74943	38	7,96
Okrug	14571	10	1457	857	1,70	120983	43	8,30

U službama medicine rada na teritoriji Topličkog okruga 2009.godine, prosečan broj poseta lekaru iznosio je 8,3 po korisniku. U proseku svaki lekar je imao 43 posete/pregleda dnevno. Najveća dnevna opterećenost lekara medicine rada je 57 poseta/pregleda u Kuršumlji, a najmanja je 38 u Prokuplju.

3.2.1.3. Služba za zdravstvenu zaštitu predškolske dece

Zdravstvenu zaštitu dece predškolskog uzrasta obezbeđuju domovi zdravlja, s tim što pojedini domovi zdravlja na teritoriji Nišavskog i Topličkog okruga imaju posebnu službu za ovu populacionu grupu, dok je kod nekih služba za zdravstvenu zaštitu dece predškolskog i školskog uzrasta organizovana kao jedinstvena celina.

U službama za zdravstvenu zaštitu dece predškolskog uzrasta na teritoriji **Nišavskog okruga** 2009.godine bilo je zaposleno 42,5 lekara i 77 zdravstvenih radnika sa srednjom i višom stručnom spremom (tabela 61). Odnos broja lekara/medicinskih sestara-tehničara je 1:1,8.

Obezbeđenost lekarima ove populacione grupe je dobra: broj predškolske dece na jednog lekara iznosio je 581, a prema *Pravilniku* treba obezbediti jednog lekara za 850 dece uzrasta 0-6 godina. Nepovoljan odnos je u opštini Doljevac gde na jednog lekara zaposlenog u ovoj službi ima 1070 predškolske dece.

Prosečan broj poseta lekaru u 2009.godini na Nišavskom okrugu iznosio je 13,5 po detetu. Najmanji broj poseta ostvaren je u Gadžin Hanu – 6,5, a najveći u Svrlijgu – 16. Svaki lekar je dnevno imao po 28 poseta/pregleda, u proseku (od 9 u Gadžin Hanu do 40 u Svrlijgu).

Broj dece 0-6 godina na jednog lekara u službi za zdravstvenu zaštitu predškolske dece **Sokobanje u** 2009.godini bio je 462, a prosečan broj poseta po korisniku je 13. Zaposlena su dva lekara i dve medicinske sestre (tabela 61). Ovde treba naglasiti da je Sokobanja jedan od značajnih turističkih centara Srbije, tako da se osnovni broj korisnika zdravstvene zaštite, naročito u sezoni, uvećava za broj pridošlih turista mlađih od 6 godina.

Tabela 61 Kadrovi i posete u službama za zdravstvenu zaštitu dece predškolskog uzrasta, Nišavski okrug i Sokobanja, 2009.god.

Opština	Broj dece 0-6 godina	Broj lekara	Broj korisnika na 1 lekara	Broj medicinskih sestara	Broj medicinskih sestara na 1 lekara	Broj poseta		
						Ukupno	Dnevno	Po korisniku
Aleksinac	3477	4	869	497	1,75	43552	39	12,53
Gadžin Han	371	0,5	371	186	4,00	2392	9	6,45
Doljevac	1071	1	1071	357	3,00	11052	39	10,32
Merošina	859	0,5	859	430	4,00	10545	38	12,28
Niš	17724	35	506	295	1,71	250351	26	14,12
Ražanj	493	1	493	493	1,00	3602	13	7,31
Svrljig	704	0,5	704	352	4,00	11171	40	15,87
Okrug	24699	42,5	581	321	1,81	332665	28	13,47
Sokobanja	924	2	462	462	1,00	12056	22	13,05

U službama za zdravstvenu zaštitu dece predškolskog uzrasta na području **Topličkog okruga** 2009.godine bilo je zaposleno 9 lekara i 17 zdravstvenih radnika sa srednjom i višom stručnom spremom Odnos broja lekara/medicinskih sestara-tehničara je 1:1,9 i u granicama je kadrovske obezbedjenosti za primarnu zdravstvenu zaštitu (tabela 62).

Broj dece 0-6 godina na jednog lekara zaposlenog u ovoj službi iznosio je 747, a kretao se u rasponu od 645 u Kuršumliji do 1203 u Žitoradji.

U službama za zdravstvenu zaštitu predškolske dece na teritoriji Topličkog okruga 2009.godine, prosečan broj poseta lekaru iznosio je 13 po korisniku.

Tabela 62 Kadrovi i posete u službama za zdravstvenu zaštitu dece predškolskog uzrasta, Toplički okrug, 2009.god.

Opština	Broj dece 0-6 godina	Broj lekara	Broj korisnika na 1 lekara	Broj medicinskih sestara	Broj medicinskih sestara na 1 lekara	Broj poseta		
						Ukupno	Dnevno	Po korisniku
Blace	701	1	701	2	2,00	7518	50	10,72
Žitorađa	1203	1	1203	3	3,00	13973	83	11,62
Kuršumlija	1290	2	645	3	1,50	23363	75	18,11
Prokuplje	3533	5	707	9	1,80	42012	62	11,89
Okrug	6727	9	747	17	1,89	86866	34	12,91

U proseku svaki lekar ove službe imao je 34 poseta/pregleda dnevno. Razlike u opterećenosti lekara po opštinama postoje: lekar u Žitoradji je imao prosečno 83 poseta/pregleda u toku dana, a pedijatar u Blacu 50 (tabela 62).

3.2.1.4. Služba za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine

Službe za zdravstvenu zaštitu školske dece organizovane su u svim domovima zdravlja kao samostalne službe ili zajedno sa službama za zdravstvenu zaštitu dece predškolskog uzrasta.

Tokom 2009.godine u službama za zdravstvenu zaštitu dece školskog uzrasta na teritoriji **Nišavskog okruga** bilo je zaposleno 34,5 lekara i 64 zdravstvenih radnika sa srednjom i višom stručnom spremom (tabela 63). Odnos broja lekara i ostalih zdravstvenih radnika je bio 1:1,9.

Na jednog lekara ove službe u 2009.godini dolazi 1336 školske dece, a prema *Pravilniku* treba obezbediti jednog lekara za 1500 dece uzrasta 7-18 godina. Nezadovoljavajuća obezbeđenost lekarima za ovu populacionu grupu je u opštini Doljevac gde je na jednog lekara zaposlenog u ovoj službi bilo 1943 školske dece.

Svako dete školskog uzrasta je u 2009.godini na teritoriji Nišavskog okruga posetilo pedijatra 4,4 puta, prosečno. Najmanji broj poseta ostvaren je u Nišu – 3,7, a najveći u Svrlijgu – 10,7. Prosečan broj pregleda dnevno po lekaru bio je 21 (od 15 u Gadžin Hanu do 42 u Svrlijgu).

Broj dece 7-18 godina na jednog lekara u službi za zdravstvenu zaštitu školske dece **Sokobanje u** 2009.godini bio je 1790, a prosečan broj poseta po korisniku je 9,4. Zaposlen je jedan lekar i dve medicinske sestre (tabela 63). Dnevna opterećenost lekara u 2009.godini iznosila je 60 poseta/pregleda.

Tabela 63   Kadrovi i posete u službama za zdravstvenu zaštitu dece školskog uzrasta, Nišavski okrug i Sokobanja, 2009.god.

Opština	Broj dece 7-18 godina	Broj lekara	Broj korisnika na 1 lekara	Broj medicinskih sestara	Broj medicinskih sestara na 1 lekara	Broj poseta		
						Ukupno	Dnevno	Po korisniku
Aleksinac	5567	4	1392	6	1,50	32196	29	5,78
Gadžin Han	516	0,5	516	2	4,00	4174	15	8,09
Doljevac	1943	1	1943	2	2,00	9921	35	5,11
Merošina	1167	0,5	1167	1	2,00	10053	36	8,61
Niš	35097	27	1300	50	1,85	131522	17	3,75
Ražanj	703	1	703	1	1,00	4669	17	6,64
Svrlijig	1087	0,5	1087	2	4,00	11657	42	10,72
Okrug	46080	34,5	1336	64	1,86	204192	21	4,43
Sokobanja	1790	1	1790	2	2,00	16789	60	9,38

U službama za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine na području **Topličkog okruga** 2009.godine bilo je zaposleno 11 lekara i 16 zdravstvenih radnika sa srednjom i višom stručnom spremom Odnos broja lekara/medicinskih sestara-tehničara je 1:1,45 (tabela 64).

Tabela 64 Kadrovi i posete u službama za zdravstvenu zaštitu dece školskog uzrasta, Toplički okrug, 2009.god.

Opština	Broj dece 7-18 godina	Broj lekara	Broj korisnika na 1 lekara	Broj medicinskih sestara	Broj medicinskih sestara na 1 lekara	Broj poseta		
						Ukupno	Dnevno	Po korisniku
Blace	1386	2	693	2	1,00	7187	13	5,19
Žitorađa	1724	2	862	3	1,50	17723	32	10,28
Kuršumlija	2704	3	901	3	1,00	20398	24	7,54
Prokuplje	6844	4	1711	8	2,00	43747	39	6,39
Okrug	12658	11	1151	16	1,45	89055	29	7,04

Odnos broj korisnika i lekara zaposlenih u ovoj službi je povoljan i iznosio je za okrug 1151:1. Prosečan broj poseta lekaru po jednom detetu školskog uzrasta bio je 7, sa rasponom od 5,2 u Blacu do 10,3 u Žitoradji. Dnevna opterećenost lekara zaposlenih u službama za zdravstvenu zaštitu školske dece kretala se izmedju 13 i 39 (tabela 64), prosečno za okrug – 29 poseta/pregleda.

3.2.1.5. Služba za zdravstvenu zaštitu žena

U službama za zdravstvenu zaštitu žena na području **Nišavskog okruga** 2009.godine bilo je zaposleno 94 zdravstvenih radnika: 40 lekara i 54 medicinske sestre (odnos 1:1,4). Jedan ginekolog je obezbedjivao zdravstvenu zaštitu za 3950 žena (*Pravilnik* preporučuje odnos od 6500 žena na jednog lekara).

Prosečan broj poseta po jednoj ženi je 1,4, a svaki ginekolog zaposlen u ovoj službi, imao je 20 pregleda u toku dana. Najmanji broj pregleda dnevni imali su lekari u Aleksincu (11), a najveći broj ginekolozi u Nišu – 23 (tabela 65).

U **Sokobanji** je 2009.godine radio jedan ginekolog i jedna medicinska sestra u službi za zdravstvenu zaštitu žena. Oni su obezbedjivali usluge za 8083 žena (bez uračunatog broja pridošlih turista u sezoni). Svaka druga žena preko 15 godina starosti je jednom posetila ginekologa u 2009.godini (prosečan broj po ženi je 0,5). Prosečan broj pregleda koji je ginekolog zaposlen u ovoj službi imao, u toku dana, bio je 17 (tabela 65).

Tabela 65 Kadrovi i posete u službama za zdravstvenu zaštitu žena, Nišavski okrug i Sokobanja, 2009.god.

Opština	Broj žena preko 15 godina	Broj lekara	Broj korisnika na 1 lekara	Broj medicinskih sestara	Broj medicinskih sestara na 1 lekara	Broj poseta		
						Ukupno	Dnevno	Po korisniku
Aleksinac	24141	4	6035	6	1,50	12763	11	0,53
Gadžin Han	4285	1	4285	1	1,00	4449	16	1,04
Doljevac	7806	2	3903	1	0,50	7233	13	0,93
Merošina	5904	1	5904	1	1,00	5635	20	0,95
Niš	103777	29	3579	42	1,45	184887	23	1,78
Ražanj	4675	1	4675	1	1,00	4466	16	0,96
Svrljig	7400	2	3700	2	1,00	8384	15	1,13
Okrug	157988	40	3950	54	1,35	227817	20	1,44
Sokobanja	8083	1	8083	1	1,00	4710	17	0,58

Na teritoriji **Topličkog okruga**, 2009.godine, 7 lekara i 10 medicinskih sestara (odnos 1: 1,4) pružao je zdravstvenu zaštitu ženama starijim od 15 godina (5935 žena na 1 lekara, u proseku).

Dok je u Prokuplju 2009.godine svaka žena 2 puta posetila ginekologa primarne zdravstvene zaštite (prosečno), u Žitoradji je svaka treća žena obavila po jedan ginekološki pregled.

Tabela 66 Kadrovi i posete u službama za zdravstvenu zaštitu žena, Toplički okrug, 2009.god.

Opština	Broj žena preko 15 godina	Broj lekara	Broj korisnika na 1 lekara	Broj medicinskih sestara	Broj medicinskih sestara na 1 lekara	Broj poseta		
						Ukupno	Dnevno	Po korisniku
Blace	5652	1	5652	1	1,00	4373	16	0,77
Žitorađa	7195	1	7195	2	2,00	2484	9	0,35
Kuršumlija	8576	2	4288	2	1,00	9290	17	1,08
Prokuplje	20125	3	6708	5	1,67	40463	48	2,01
Okrug	41548	7	5935	10	1,43	56610	29	1,36

Postoje razlike u opterećenosti lekara ove službe posmatrano po opštinama. Najveći broj poseta/pregleda dnevno imali su ginekolozi u Prokuplju – 48, a najmanje u Žitoradji – 9 (tabela 66).

3.2.1.6. Služba za zaštitu i lečenje bolesti usta i zuba

Na području **Nišavskog okruga** 2009.godine stomatološku zdravstvenu zaštitu stanovništvu (na primarnom nivou) pružalo je 408 zaposlenih: 202 stomatologa i 206 zaposlenih sa višom i srednjom stručnom spremom (na 1859 korisnika 1 stomatolog).

Svaki stanovnik okruga je, u proseku, 2 puta posetio stomatologa u toku godine, a svaki stomatolog je imao 12 poseta/pregleda dnevno (tabela 67). Dnevna opterećenost stomatologa se kretala izmedju 7 u Aleksincu i 28 u Doljevcu.

Tabela 67 Kadrovi i posete u službama za zdravstvenu zaštitu i lečenje bolesti usta i zuba, Nišavski okrug i Sokobanja, 2009.god.

Opština	Broj stanovnika	Broj stomatologa	Broj stanovnika na 1 stomatologa	Broj stomatoloških sestara	Broj stom. sestara na 1 stomatologa	Broj poseta		
						Ukupno	Dnevno	Po korisniku
Aleksinac	53833	14	3845,21	18	1,29	27535	7,02	0,51
Gadžin Han	8967	4	2241,75	4	1,00	8033	7,17	0,90
Doljevac	18202	3	6067,33	6	2,00	23340	27,79	1,28
Merošina	13872	3	4624,00	7	2,33	12293	14,63	0,89
Niš	255295	171	1492,95	164	0,96	594651	12,42	2,33
Ražanj	9667	2	4833,50	2	1,00	6603	11,79	0,68
Svrljig	15617	5	3123,40	5	1,00	14023	10,02	0,90
Okrug	375453	202	1858,68	206	1,02	686478	12,14	1,83
Sokobanja	17038	4	4259,50	5	1,25	9435	8,42	0,55

U **Sokobanji** je 2009.godine u službi za zdravstvenu zaštitu i lečenje usta i zuba u domu zdravlja, radilo 4 stomatologa i 5 zdravstvenih radnika sa višom i srednjom stručnom spremom. Prema Izveštaju službe za zaštitu i lečenje usta i zuba ostvareno je 9435 poseta/pregleda, što je 8,4 dnevno po stomatologu i 0,6 po stanovniku (tabela 67).

Broj zaposlenih stomatologa u primarnoj zdravstvenoj zaštiti na teritoriji **Topličkog** okruga 2009.godine, bio je 35, a broj stomatoloških sestara/zubnih tehničara 41 (odnos 1:1,2). Oni su obezbeđivali stomatološku zdravstvenu zaštitu za 2734 stanovnika.

Svaki stanovnik je jednom posetio stomatologa, a svaki stomatolog je, prosečno, imao 8,5 pregleda u toku dana (tabela 68).

Tabela 68 Kadrovi i posete u službama za zdravstvenu zaštitu i lečenje bolesti usta i zuba, Toplički okrug, 2009.god.

Opština	Broj stanovnika	Broj stomatologa	Broj stanovnika na 1 stomatologa	Broj stomatoloških sestara	Broj stom. sestara na 1 stomatologa	Broj poseta		
						Ukupno	Dnevno	Po korisniku
Blace	12564	4	3141,00	3	0,75	5529	4,94	0,44
Žitorađa	17486	9	1942,89	5	0,56	13970	5,54	0,80
Kuršumljia	19452	5	3890,40	6	1,20	18456	13,18	0,95
Prokuplje	46201	17	2717,71	27	1,59	45748	9,61	0,99
Okrug	95703	35	2734,37	41	1,17	83703	8,54	0,87

3.2.2. Rad i korišćenje bolničke zdravstvene zaštite

Bolnička (stacionarna) zdravstvena zaštita na području Nišavskog, Topličkog okruga i Sokobanje u 2009.godini ostvarivala se kroz rad:

- Opšte bolnice u okviru ZC Aleksinac
- Instituta za prevenciju lečenje i rehabilitaciju reumatskih i srčanih oboljenja “Niška Banja” u Niškoj Banji
- Specijalne psihijatrijske bolnice u Gornjoj Toponici
- Kliničkog centra u Nišu (17 organizacionih jedinica tipa klinika)
- Opšte bolnice u okviru ZC „Toplica“ u Prokuplju
- Opšteg stacionara u Kuršumlji
- Specijalne bolnice za nespecifična plućna oboljenja „Sokobanja“ u Sokobanji i
- Specijalne bolnice za plućne i očne bolesti i TBC “Ozren” u Sokobanji.

Ukupan posteljni fond u stacionarima na teritoriji **Nišavskog okruga** u 2009.godini iznosio je 2617 postelja (5,4 postelje na 1000 stanovnika Nišavskog, Topličkog okruga i Sokobanje). Najveći broj postelja pripada Kliničkom centru u Nišu (1130) koji je nastavna baza Medicinskog fakulteta i pruža usluge iz oblasti tercijerne zdravstvene zaštite, ne samo osiguranicima matične filijale, već i ostalih filijala i ostalim korisnicima.

U stacionarnim zdravstvenim ustanovama okruga bilo je zaposleno 512 lekara (od toga 440 ili 85,9% specijalista) i 1198 zdravstvenih radnika sa višom i srednjom stručnom spremom, tako da je odnos lekara i medicinskih sestara bio 1:2,3.

Prosečno, na nivou okruga, na 100 postelja obezbeđeno je 20 lekara i 46 medicinskih sestara/tehničara. Najpovoljniji odnos je u Kliničkom centru Niš: 33 lekara i 73 medicinske sestre na 100 postelja (tabela 69).

U 2009.godini ukupno je ispisano 69589 bolesnika, čija je prosečna hospitalizacija trajala 11,2 dana (od 6,6 dana u Kliničkom centru Niš do 89,7 u Specijalnoj psihijatrijskoj bolnici). Iskorišćenost posteljnog fonda je bila 81,4% na nivou Nišavskog okruga.

Tabela 69 Rad i korišćenje bolničke zdravstvene zaštite na teritoriji Nišavskog, Topličkog okruga i Sokobanje u 2009. godini

Stacionarna ustanova	Broj lekara	Broj specijalista	Viša i srednja SS	Broj postelja	Bolesnički dani	Broj ispisanih pacijenata	Prosečna dužina lečenja	Iskorišćenost posteljnog fonda	Broj bolesnika na 1 lekara	Br. bolesnika na 1 MS	Broj lekara /100 postelja	Broj sestara /100 postelja
Opšta bolnica u ZC Aleksinac	32	27	91	137	40025	4856	8,3	80,0	152	53	23	66
Institut za lečenje i rehabilitaciju Niška Banja	53	49	65	550	196865	13618	14,3	98,1	257	210	10	12
Specijalna psihijatrijska bolnica G.Toponica	49	39	220	800	219131	2446	89,7	75,0	50	11	6	28
Klinika za infektivne bolesti	18	16	35	55	19154	5478	3,5	95,4	304	157	33	64
Dečja interna klinika	47	42	87	120	22336	3434	6,4	51,0	73	39	39	73
Klinika za dečju hirurgiju i ortopediju	15	13	54	45	9481	2641	3,6	57,7	176	49	33	120
Klinika za opštu hirurgiju	40	28	62	104	31663	4184	7,6	83,4	105	67	38	60
Klinika za vaskularnu hirurgiju	10	7	17	25	10387	1966	5,3	113,8	197	116	40	68
Klinika za plastičnu i rekonstrukt. hirurgiju	9	9	10	25	4326	967	4,5	47,4	107	97	36	40
Klinika za minimalno invazivnu hirurgiju	7	4	14	10	2427	1019	2,4	66,5	146	73	70	140
Neurohirurška klinika	24	23	51	52	10925	1767	6,2	57,6	74	35	46	98
Ortopedsko-traumatološka klinika	27	24	45	44	13123	1937	6,8	81,7	72	43	61	102
Urološka klinika	16	14	45	48	21124	3212	6,6	120,6	201	71	33	94
Ginekološko-akušerska klinika	39	37	101	185	58988	8113	7,2	87,4	208	80	21	55
Oftalmološka klinika	13	11	17	30	6917	2156	3,2	63,2	166	127	43	57
Klinika za uvo, grlo i nos	24	23	54	44	8886	1886	4,7	55,3	79	35	55	123

Klinika za kožne i polne bolesti	10	8	11	25	8136	1176	6,9	89,2	118	107	40	44
Klinika za plućne bolesti i TBC Knez Selo	35	33	68	125	32168	3011	10,6	70,5	86	44	28	54
Klinika za onkologiju	26	17	64	125	39560	4663	8,5	86,7	179	73	21	51
Klinika za fizikalnu medicinu rehabilitaciju i protetiku	18	16	87	68	22219	1059	21,0	89,5	59	12	26	128
Klinički centar Niš	378	325	822	1130	321820	48669	6,6	78,0	129	59	33	73
NIŠAVSKI OKRUG	512	440	1198	2617	777841	69589	11,2	81,4	136	58	20	46
Opšta bolnica u ZC "Toplica" Prokuplje	60	56	200	336	86448	11389	7,6	70,5	190	57	18	60
Opšti stacionar Kuršumlja	1	1	7	20	4010	609	6,6	54,9	609	87	5	35
TOPLIČKI OKRUG	61	57	207	356	90458	11998	7,5	69,6	197	58	17	58
Specijalna bolnica za plućne i očne bolesti i TBC „Ozren“ Sokobanja	21	17	72	150	48580	2290	21,4	88,7	109	32	14	48
Specijalna bolnica za nespecifična plućna obolenja „Sokobanja“	29	21	76	300	92667	7210	12,9	84,6	249	95	10	25
SOKOBANJA	50	38	148	450	141247	9500	14,9	86,0	190	64	11	33

U stacionarnim zdravstvenim ustanovama na području **Topličkog okruga** 2009.godine bilo je 356 postelja, od čega 336 u Opštoj bolnici – Prokuplje i 20 u stacionaru opšteg tipa pri domu zdravlja Kuršumlja (ukupno 3,7 postelja na 1000 stanovnika okruga).

Ukupan broj zaposlenih zdravstvenih radnika iznosio je 268: 61 lekar (57 ili 93,4% specijalista) i 207 medicinskih sestara (odnos lekara i zdravstvenih radnika sa višom i srednjom stručnom spremom 1:3,4). Na teritoriji Topličkog okruga bilo je, u proseku, 17 lekara i 58 medicinskih sestara na 100 postelja.

Iskorišćenost postelnog fonda je u opštoj bolnici u okviru ZC „Toplica“ u Prokuplju bila 70,5%, a prosečna dužina hospitalizacije 7,6 dana.

U **Sokobanji** se nalaze dve stacionarne zdravstvene ustanove, dve specijalne bolnice sa ukupno 450 postelja (tabela 69). U njima je 2009.godine radilo 50 lekara (76% specijalista) i 148 medicinskih sestara (11 lekara i 33 sestre na 100 postelja). Prosečna dužina hospitalizacije je veća i iznosi 14,9 dana, a i iskorišćenost posteljnih kapaciteta 86%.

4. Životna sredina, higijenske i epidemiološke prilike

4.1. Stanje životne sredine i higijenskih prilika

Poput prethodnih godina i 2009.godine aktivnost Centra za higijenu i humanu ekologiju bila je usmerena na uočavanje i rešavanje najvažnijih problema iz ove oblasti. Aktivnosti su se odvijale kroz kontrolu snabdevanja stanovništva vodom za piće, kontrolu dispozicije otpadnih materija i kontrolu sanitarno-higijenskog stanja: stacionarnih zdravstvenih ustanova, objekata društvene ishrane, predškolskih, školskih i objekata od šireg higijensko-epidemiološkog značaja.

4.1.1. Vazduh

U 2009.godini vršeno je prikupljanje rezultata ispitivanja koncentracija osnovnih zagađujućih materija u vazduhu. Uzeto je 2020 uzoraka vazduha na teritoriji Niša i Niške Banje. U uzorcima je vršeno određivanje koncentracija sumpordioksida, čađi i taložnih materija. Rezultati ispitivanja kvaliteta vazduha su upoređivani sa domaćim i stranim normativima. Na osnovu dobijenih rezultata ispitivanja, vršeno je informisanje stanovništva o kvalitetu vazduha putem medija i sajta Instituta za javno zdravlje Niš na internetu.

Koncentracije sumpordioksida bile su u granicama dozvoljenih vrednosti na svim mernim mestima. Najveće koncentracije čađi i najveći broj dana sa koncentracijama čađi preko granične vrednosti imisije u ispitivanom periodu zabeležene su na mernim mestima MK „Duško Radović“, Trg Kneginje Ljubice, Opština „Crveni krst“ i „Palilulska rampa“. Vrednost ukupnih taložnih materija je povremeno bila iznad granične vrednosti imisije na mernim mestima Niška Banja, MK „Ledena stena“, MK „Duško Radović“ i MK „Brzi Brod“.

4.1.2. Voda

4.1.2.1. Voda za piće

Zdravstvena ispravnost vode za piće, tokom 2009.godine sagledavana je kroz podatke dobijene kontinuiranim monitoringom voda iz komunalnih vodovoda Nišavskog i Topličkog okruga. IZJZ Niš kontroliše ispravnost voda sledećih komunalnih sistema: Niš, Gadžin Han, Svrlijig, Merošina i Aleksinac (od aprila meseca) u Nišavskom okrugu i Prokuplje, Kuršumljija i Žitorađa u Topličkom okrugu.

Ukupno je uzeto 6433 uzorka na mikrobiološku ispravnost (0,65% neispravnih) i 5393 na hemijsku ispravnost (3,4% neispravnih). Kako su procenti neispravnosti u okviru normiranih (za kontinuirani monitoring), higijenska situacija u sistemima vodosnabdevanja za 2009.godinu se ocenjuje kao zdravstveno bezbedna.

- Razlozi su iz grupe parametara koje mogu izazvati primedbe potrošača (mutnoća i trunje u Nišu; elektoprovljivost iznad propisanih vrednosti u Merošini i povišen rezidualni hlor u Svrlijigu). Ponovljenim uzorkovanjem dokazani su problemi točeećeg mesta.
- U Topličkom okrugu je uzeto 450 uzorka vode na bakteriološku ispravnost i 347 na hemijsku ispravnost. Bakteriološke neispravnosti tokom 2009 je bilo u 13 uzoraka, dok je hemijska neispravnost zabeležena u 58 uzoraka, zbog nalaza boje, el. prov. KMnO₄, nitrita, amonijaka, trunja i mutnoće iznad propisanih vrednosti u Prokuplju, mutnoće, nitrita i gvožđa iznad propisanih vrednosti u Žitorađi.

Centralni gradski vodovodi postoje i dalje u 11 Opština - u Doljevcu još uvek nije izgrađena vodovodna mreža (tabela 70).

Kod većine centralnih gradskih vodovoda na žalost, i dalje postoje nedostaci prihvatljivi u sanitarno-tehničkom, a manifestni u medicinskom pogledu.

Izvršeni sanitarni -higijenski nadzori tokom 2009. godine ukazuju na progrediranje:

- degradacije zona sanitarnih zaštita vodozahvata,
- manjkavosti u sistemima prečišćavanja,
- neadekvatnosti distributivnih mreža,
- nemogućnosti ujednačenog doziranja sredstava za dezinfekciju što za posledicu ima nejednak rezidualni efektu i rizike po zdravlje konzumenata.

Tabela 70 Centralni način snabdevanja vodom za piće gradskih naselja

OPŠTINA	Broj vodovoda	Broj stanovnika	% stanovnika priključenih na vodovod	Stanje vodovoda					Ispitivanje higijenske ispravnosti vode		
				Prečišćavanje	Dezinfekcije			Zaštitna zona	Redovno	Povremeno	Ne
					Redovno	Povremeno	Ne				
ALEKSINAC	1	57749	87	da	da	-	-	da	da	-	-
BLACE	1	13800	65	da	da	-	-	da	ANALIZE SE RADE U ZZJZ KRUŠEVAC		
GADŽIN HAN	1	10464	99	-	da	-	-	da	da	-	-
DOLJEVAC		19561	NEMA IZGRAĐENU VODOVODNU MREŽU								
ŽITORAĐA	1	18207	95	-	da	-	-	da	da	-	-
KURŠUMLIJA	2	22183	50	da	da	da	-	da	da	-	-
MEROŠINA	1	14812	55	-	da	-	-	da	da	-	-
NIŠ	1	250518	90	da	da	-	-	da	da	-	-
PROKUPLJE	1	48500	85	da	da	-	-	da	da	-	-
RAŽANJ	1	11369	85	-	da	-	-	da	ANALIZE SE RADE U ZZJZ KRUŠEVAC		
SVRLJIG	1	17284	90	-	da	-	-	da	da	-	-
SOKOBANJA	1	18571	100	da	da	-	-	da	ANALIZE SE RADE U ZZJZ ZAJEČAR		

U periodu 01.01. - 31.12.2009. godine na bakteriološku ispravnost ispitan je 6194 uzoraka centralnih gradskih vodovoda.

Neispravnost je ustanovljena u 20 uzoraka voda (0,32%). Najčešći razlozi neispravnosti, kao i prethodnih godina, bili su fekalni sojevi bakterija. Kod nekih vodovoda razlozi neispravnosti bili su i povećan ukupan broj živih bakterija.

U odnosu na isti period 2006. godine nema promena posmatrano po: ukupnom broju ispitanih uzoraka i dokazanim procentima i razlozima neispravnosti.

Od 5946 uzoraka voda, ispitanih na fizičko-hemijsku ispravnost, neispravnost je ustanovljena kod 128 uzorka (2,15%). Kao razlozi neispravnosti dokazani su: prisustvo trunja i/ili povećana mutnoća i povećana potrošnja KMnO_4 (tabela 71). Deo uzoraka imao je povećanu potrošnju KMnO_4 .

Tabela 71   Rezultati ispitivanja higijenske ispravnosti vode za piće gradskih vodovoda

Red br.	VODOVOD GRAD	BAKTERIOLOŠKI PREGLED				FIZIČKO-HEMIJSKI PREGLED			
		Broj uzetih uzora ka	Neispravnih		Uzrok neispravnosti	Broj uzetih uzora ka	Neispravnih		Uzrok neispravnosti
			Broj	%			Broj	%	
1	ALEKSINAC	245	5	2,04		245	29	11,84	
2	BLACE	ANALIZE SE RADE U ZZJZ KRUŠEVAC							
3	GADŽIN HAN	75	5	6,67	E.colli, E.colli faecalis, Citrobacter, AMB	75	3	4,00	NTU
4	DOLJEVAC	nema izgrađenu vodovodnu mrežu							
5	ŽITORAĐA	46	3	6,52	Enterobacter, Citrobacter, AMB	46	11	23,91	NTU, miris trunje Fe
6	KURŠUMLIJA	283	0	0,00		70	0	0,00	
7	MEROŠINA	39	0	0,00	AMB	39	20	51,28	Elektroprovodljivost
8	NIŠ	4935	3	0,06	Citrobacter, Enterobacter, MB	4935	31	0,63	NTU, trunje, boja, NH ₃
9	PROKUPLJE	436	0	0,00		436	23	5,27	NTU , boja
9a	PROKUPLJE - HE služba Prokuplje								smanjena pH, NTU
10	RAŽANJ	ANALIZE SE RADE U ZZJZ KRUŠEVAC							
11	SVRLJIG	135	4	2,96	AMB , Streptococcus faecalis, Enterobacter	100	11	11,00	NTU, boja
12	SOKOBANJA	ANALIZE SE RADE U ZZJZ ZAJEČAR							
	UKUPNO	6194	20	0,32	Fekalni sojevi, AMB*	5946	128	2,15	Utrošak KMnO ₄ , NTU, trunje, Fe

** AMB - Povećan ukupan broj živih bakterija

Kao što je već i ranije dostavljeno, u 546 **seoskih** naselja Nišavskog i Topličkog Okruga izgrađena su, sedamdesetih godina, 406 **vodovoda**. Poslednjih dvadesetak godina su objekti selu ne održavaju, obuhvaćeni su povremenim nadzorom i sporadičnom kontrolom higijenske ispravnosti vode.

O prečišćavanju i dezinfekciji skoro da je neprimereno i pričati. To, obzirom na broj konzumenata i dalje predstavlja direktan zdravstveni rizik!

Na bakteriološku ispravnost ispitan je 59 uzoraka voda seoskih vodovoda. U 21 uzoraka (35,59%) dokazani su razlozi mikrobiološke-bakteriološke ispravnosti. Identifikacija fekalnih i koliformnih sojeva bakterija učinila je ispitane uzorke vode neispravnim.

Na fizičko-hemijsku ispravnost ispitano je 50 uzoraka (tabela 73). Neispravno je bilo 3 (6%). Raznoliki razlozi neispravnosti: povećana mutnoća, hemijski indikatori organskog starijeg i starog fekalnog zagađenja (nitrati), povećana potrošnja kalijum permanganata (in)direkto kazuju o nezadovoljavajućem stanju vodovoda i njihove okoline.

Tabela 72 Centralni način snabdevanja vodom za piće seoskih naselja

OPŠTINA	Broj naselja	Broj stanovnika	Broj vodovoda	Broj otvorenih kartona	% stanovnika priključenih na vodovod	Stanje vodovoda					Ispitivanje higijenske ispravnosti vode						
						Prečišćavanje	Dezinfekcije				Redovno	Povremeno	Ne	Zaštitna zona	Redovno	Povremeno	Ne
							Redovno	Povremeno	Ne	Zaštitna zona							
ALEKSINAC	72	63566	35	35	90	ne	-	24	11	24	-	-	35				
BLACE	20	5300	20	20	100	ne	-		20	20	-	-	20				
GADŽIN HAN	34	10500	34	34	97	ne	-	34	-	30	-	34	-				
DOLJEVAC	15	19137	5	5	13	ne	ne	-	5	-	-	-	5				
ŽITORAĐA	30	18300	14	14	45	ne	ne	14	-	5	-	-	14				
KURŠUMLIJA	90	22183	42	13	50	ne	ne	da	ne	ne	ne	ne	ne				
MEROŠINA	26	14812	8	8	29	ne	ne	-	8	8	-	-	8				
NIŠ	67	250518	36	29	50	ne	ne	1	28	5	-	5	24				
PROKUPLJE	107	48500	130	100	60	ne	ne	da	-	20	ne	da	-				
RAŽANJ	22	12175	9	9	40	ne	ne	-	9	-	-	-	9				
SVRLJIG	38	17284	33	33	40,3	ne	ne	3	30	14	-	6	27				
SOKOBANJA	25	18571	40	32	92	ne	ne	-	32	-	-	-	32				
UKUPNO	546	500846	406	331	56	-	-	-	-	-	-	-	-				

Činjenica da, kao razlog neispravnosti, nije notiran nedostatak rezidualnog dezinfekcionog sredstva, potvrđuje izuzetno važno pitanje: je li klasifikacija voda za piće seoskih vodovoda izvršena adekvatno prema važećem Pravilniku (Sl. list SRJ 42/98; 44/99) shodno tipu izvorišta?

Sa drugačijom klasifikacijom bio bi mnogo veći broj i procenat neispravnih nalaza! Sem realne slike, to bi bila i realna procena rizika po zdravlje 56% stanovnika koji konzumiraju ovu vodu; i "otvorena vrata" za traženje finansijske pomoći kojom bi se problem, ako ne eliminisao, pomerio sa mrtve tačke!

Tabela 73 Rezultati ispitivanja higij. ispravnosti vode za piće seoskih vodovoda

Red. br.	VODOVOD GRAD	BAKTERIOLOŠKI PREGLED				FIZIČKO-HEMIJSKI PREGLED			
		Broj uzetih uzoraka	Neispravnih		Uzrok neispravnosti	Broj uzetih uzoraka	Neispravnih		Uzrok neispravnosti
			Broj	%			Broj	%	
1	ALEKSINAC	analize nisu radene							
2	BLACE	analize nisu radene							
3	GADŽIN HAN	analize nisu radene							
4	DOLJEVAC								
5	ŽITORAĐA								
6	KURŠUMLIJA	4	0	0,00		2	0	0,00	
7	MEROŠINA								
8	NIŠ	55	21	38,18	Fekalni sojevi	48	3	6,25	N2O3, KMnO4, boja, trunje
9	PROKUPLJE	analize nisu radene							
10	RAŽANJ*								
11	SVRLJIG*								
12	SOKOBANJA*								
UKUPNO		59	21	35,59		50	3	6,00	

* nisu dostavljeni izveštajni podaci

Tabela 74 Lokalni način snabdevanja vodom za piće iz javnih vodnih objekata

Red. broj	OPŠTINA	Broj naselja	Broj vodnih objekata	Broj vodnih objekata uvedenih u kartoteku	Stanje vodnog objekta		Ispitivanje higijenske ispravnosti vode		
					Zadovoljava	Ne zadovoljava	Redovno	Povremeno	Ne
1	ALEKSINAC	72	41	22	4	18	-	-	22
2	BLACE	40	20	5	-	5	-	-	5
3	GADŽIN HAN	4	4	4	-	4	-	-	4
4	DOLJEVAC	15	7	7	-	7	-	7	-
5	ŽITORAĐA	30	2	2	-	2	-	-	2
6	KURŠUMLIJA	90	30	30	6	24	-	-	30
7	MEROŠINA	26	1	1	-	1	-	-	1
8	NIŠ	6	6	6	-	6	-	6	-
9	PROKUPLJE	107	5	5	4	1	-	5	-
10	RAŽANJ	22	2	2	-	2	-	-	2
11	SVRLJIG	39	58	58	-	58	-	-	58
12	SOKOBANJA	25	10	6	-	6	-	-	6
UKUPNO		476	186	148	14	134	-	18	130

Javni vodni objekti nalaze se, prema dostavljenim podacima i dalje, u krajnje nezadovoljavajućem stanju. U 476 naselja notirano je 186 javnih vodnih objekata (tabela 74). Kartoteka se vodi za 148 objekata; po dostavljenim podacima u zadovoljavajućem stanju je samo 14 objekata, a ne zadovoljava čak 134.

Tabela 75 Rezultati ispitivanja higijenske ispravnosti vode za piće iz javnih vodnih objekata

Red. broj	Opština	BAKTERIOLOŠKI PREGLED				FIZIČKO-HEMIJSKI PREGLED			
		Broj uzetih uzoraka	Neispravnih		Uzrok neispravnosti	Broj uzetih uzoraka	Neispravnih		Uzrok neispravnosti
			Broj	%			Broj	%	
1	ALEKSINAC				-				
2	BLACE				-				
3	GADŽIN HAN								
4	DOLJEVAC								
5	ŽITORAĐA								
6	KURŠUMLIJA	Nije rađeno zbog nedostatka materijalnih sredstava							
7	MEROŠINA								
8	NIŠ	36	10	27,78	Fekalni sojevi, AMB	35	7	20,00	NTU, N2O3, N2O5
9	PROKUPLJE				-				
10	RAŽANJ*				-				
11	SVRLJIG*								
12	SOKOBANJA*								
13	UKUPNO	36	10	27,78		35	7	20,00	

* nisu dostavljeni izveštajni podaci

Od 36 uzorka voda javnih vodnih objekata ispitanih na bakteriološku ispravnost neispravno je bilo 10 uzoraka (27,78%).

Na fizičko-hemijsku ispravnost ispitana su 35 uzorka (tabela 75). U 7 uzorka (20%) dokazani su kao razlozi neispravnosti povećane koncentracije hemijskih indikatora fekalnog zagađenja - nitriti, nitrati. Jedan deo uzoraka sadržao je mutnoću veću od propisane.

4.1.2.2. Površinske vode i otvorena kupališta

U 2009.godini prikupljani su rezultati ispitivanja površinskih voda i otvorenih kupališta. Analiza dobijenih podataka vršena je u skladu sa važećom zakonskom regulativom i direktivama Evropske Unije (EU). Na osnovu rezultata fizičko-hemijskih i bakterioloških ispitivanja vršena je procena stepena zagađenosti površinskih voda i njihova klasifikacija, kao i procena višenamenskog korišćenja i bezbedne rekreacije građana i zaštite zdravlja korisnika. Rezultati ispitivanja pokazuju da je od ukupnog broja uzoraka, 45 % uzoraka pokazalo fiziko-hemijsku neispravnost, dok je 75 % uzoraka bilo bakteriološki neispravno. Najčešći uzroci fizičko – hemijske neispravnosti bile su povećane vrednosti nitrata, nitrita i amonijum jona. Prisustvo koliformnih bakterija bilo je najčešći razlog bakteriološke neispravnosti.

4.1.2.3. Vode iz javnih zatvorenih kupališta

Kontinuiranim monitoringom bazenskih voda obuhvaćeni su objekti SRC „Čair“ (olimpijski, rekreacioni i dečiji bazen) i bazeni za hidroterapiju u Niškoj banji (Radon, Staro kupatilo-muški i ženski, Terme, Zelengora), kao i dva bazena u Sokobanji-deset objekata.

Ukupno je uzokovano 165 uzoraka na mikrobiološku ispravnost (9,2% je bilo bakteriološki kontaminirano zbog neadekvatnog hlorisanja ili zabrane hlorisanja obzirom da se radi o vodama koje se koriste u balneoklimatologiji) i 157 uzoraka na hemijsku ispravnost (1,53% nije bilo usaglašeno normama Pravilnika o higijenskoj ispravnosti vode za piće-Sl.list SRJ 42/98;44/99). Ponovljenim uzorkovanjem je potvrđena ispravnost uzoraka. Razlozi neispravnosti su mahom bili posledica većeg broja kupaca u letnjem periodu, neadekvano održavanje dezinfekcionih barijera i nepoštovanje kućnog reda od strane kupaca.

Stroge zakonske norme u Pravilniku, iniciraju potrebu fleksibilnijeg sagledavanja analiza do donošenja novog Pravilnika o vodama za rekreaciju ali i hidroterapiju.

4.1.3. Dispozicija otpadnih voda i čvrstih materija

a) Dispozicija **tečnih** otpadnih materija

U opštini Doljevac još uvek nije izgrađena kanalizaciona mreža!

Uređaj za prečišćavanje ukupnih otpadnih voda funkcioniše u opštini Sokobanja. Po izveštajnim podacima sistem u Blacu prošloga leta stavljen je u funkciju, kao i sistem Svrljiga, za koji se kaže "da nije u funkciji stalno".

O tome koliki su realni efekti svih sistema može se diskutovati. Dovoljan je dokaz kontinualan silazni trend kvaliteta vode "Akumulacije Bovan" koja je recipijent ukupnih otpadnih voda Sokobanje, a i rečenica "nije u funkciji stalno" za Svrljig, već dovoljno govori.

Tabela 76 Centralni način dispozicije otpadnih voda

Red. broj	Opština	Broj naselja	K A N A L I Z A C I J A							
			Da	Ne	Priključeno		Prečišćavanje otpadnih voda		Dispozicija	
					Stanovnika	%	Industrijskih	Sanitarnih	Vodotok	Ostalo
1	ALEKSINAC	72	da	-	57744	78	ne	ne	da	-
2	BLACE	34	da	-	13754	76	ne	ne	da	-
3	GADŽIN HAN	34	da	-	Nema podataka		ne	ne	da	-
4	DOLJEVAC	15	-	ne	nema izgrađenu kanalizacionu mrežu					
5	ŽITORAĐA	30	da	-	18207	70	ne	ne	da	-
6	KURŠUMLIJA	90	da	-	13000	50	„Šik Kopaonik"	ne	da	-
7	MEROŠINA	26	da	-	14812	30	ne	ne	da	-
8	NIŠ	67	da	-	250618	85	ne	ne	da	-
9	PROKUPLJE	107	da	ne	30000	60	ne	ne	da	-
10	RAŽANJ*	22	da	-	11369	35	ne	ne	da	-
11	SVRLJIG*	38	da	-	17284	76	ne	ne	da	-
12	SOKOBANJA*	25	da	-	18571	87	da	da	da	-
	UKUPNO	560	11	2	-	-	-	-	11	-

*nisu dostavljeni izveštajni podaci

b) Dispozicija **čvrstih** otpadnih materija

Sem Gadžinog Hana i Doljevca, sve ostale opštine poseduju deponije (tabela 77), ali jedino, i dalje, Kuršumlijska i Niška deponija delimično odgovaraju higijenskim zahtevima.

U izveštajnom tekstu Blaca govori se o rekonstrukciji deponije, "tako da ona odgovara zahtevima".

Ostale deponije su u takvom higijenskom stanju da se mogu nazvati smetlištima - nepravilno su locirane i neograđene, otpad se odlaže bez kontrolisanog nasipanja, te deponije postaju važan faktor degradacije životne sredine svih opština oba okruga. Četiri (4) opštine raspolažu tipskim vozilima za odvoženje smeća.

Kao i prethodnih godina dispozicija čvrstih otpadnih materija seoskih naselja je ispod elementarnog higijenskog nivoa!

U 560 seoskih naselja, definitivno, određeno mesto za deponovanje čvrstog otpadnog materijala ne postoji! U svim seoskim naseljima deponovanje čvrstog otpada vrši se prema potrebama ili navikama meštana-van sela, u vodotoke ili u dvorištima domaćinstava.

Tabela 77 Konačna dispozicija čvrstih otpadnih materija-gradska deponija

Red. broj	Opština	Broj naselja	D E P O N I J A							
			Ima	Nema	Higijenska		Kontrolisano nasipanje		Tipska vozila	
					Da	Ne	Da	Ne	Da	Ne
1	ALEKSINAC	72	da	-	-	ne	-	ne	da	-
2	BLACE	34	da	-	-	da**	-	ne	da	-
3	GADŽIN HAN	34	-	ne	-	-	-	-	-	-
4	DOLJEVAC	15	-	ne	-	-	-	-	-	-
5	ŽITORAĐA	30	da	-	-	ne	-	ne	-	ne
6	KURŠUMLIJA	90	da	-	-	ne	-	delimično	da	-
7	MEROŠINA	26	da	-	-	ne	-	ne	-	ne
8	NIŠ	67	da	-	-	ne	da	-	da	-
9	PROKUPLJE	107	da	-	-	ne	da	-	da	-
10	RAŽANJ*	22	da	-	-	ne	-	ne	da	-
11	SVRLJIG*	38	da	-	-	ne	-	ne	da	-
12	SOKOBANJA*	25	da	-	-	ne	da	-	da	-
13	UKUPNO	560	10	2	-	10	3	7	8	2

* nisu dostavljeni izveštajni podaci

* * Izveštaj HE službe bez detaljnijih podataka

4.1.4. Životne namirnice i ishrana

U 2009.godini na parametre zdravstvene ispravnosti analizirano je 3961 namirnica i predmet opšte upotrebe.

Na parametre fizičko hemijske ispravnosti analizirano je 1685 uzorka namirnica i 866 predmeta opšte upotrebe. Od ukupnog broja namirnica 175 (10.4%) je bilo neispravno na neki od parametara fizičko hemijske ispravnosti, a neispravno je bilo i 11 (1.3%) predmeta opšte upotrebe.

Mikrobiološka ispravnost ispitivana je kod 2655 namirnica i 220 predmeta opšte upotrebe. Mikrobiološki neispravno je bilo 118 (4.4%) namirnica, a neispravna su bila i 4(2.2%) predmeta opšte upotrebe.

Tokom 2009. godine izvršeno je 255 nadzora nad 97 objekta društvene ishrane (tabela 78). Zadovoljavajuće sanitarno-higijensko stanje je zatečeno pri 104 nadzora; delimično zadovoljavajuće stanje je nađeno pri 19 nadzora, dok u 10 nadzora stanje nije zadovoljilo postavljene sanitarno-higijenske norme. Tokom nadzora sugerisano je 68 predloga mera i, od toga je izvršeno – realizovano 34 mera. Delimično je realizovano 23 mera; dok je 11 predloga mera ostalo nerealizovano.

Tabela 78 Higijensko-sanitarni nadzor u objektima za društvenu ishranu

Red. broj	Vrste objekta	Broj objekata	Broj objekata uvedenih u kartoteku	Broj izvršenih nadzora	Stanje objekta - zadovoljava			Predložene mere			
					Da	Ne	Delimično	Date	Izvršene	Delimično izvršene	Neizvršene
1	ALEKSINAC	7	7	12	5	2	-	2	2	-	-
2	BLACE	3	3	36	36	-	-	-	-	-	-
3	GADŽIN HAN	23	23	50	6	6	11	6	3	3	-
4	DOLJEVAC	4	4	4	1	1	2	3	-	3	-
5	ŽITORAĐA	1	1	2	2	-	-	-	-	-	-
6	KURŠUMLIJA	3	3	20	-	-	3	13	10	3	-
7	MEROŠINA	1	1	2	2	-	-	-	-	-	-
8	NIŠ	41	41	41	41	-	-	-	-	-	-
9	PROKUPLJE	13	13	86	9	1	3	44	19	14	11
10	RAŽANJ*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	SVRLJIG*	1	1	2	2	-	-	-	-	-	-
12	SOKOBANJA*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13	UKUPNO	97	97	255	104	10	19	68	34	23	11

* nisu dostavljeni izveštajni podaci

Tabela 79 Higijensko-sanitarni nadzor u objektima za društvenu ishranu

Red. broj	Vrste objekta	Pregledano briseva			Pregledano namirnica			
		Ukupno	Neispravnih		Ukupno	Neispravnih		Uzrok neispravnosti
			Broj	%		Broj	%	
1	ALEKSINAC***	120	-	-	-	-	-	-
2	BLACE	-	-	-	-	-	-	-
3	GADŽIN HAN***	60	-	-	-	-	-	-
4	DOLJEVAC	-	-	-	-	-	-	-
5	ŽITORAĐA	-	-	-	-	-	-	-
6	KURŠUMLIJA	Nije rađeno zbog nedostataka materijalnih sredstava						
7	MEROŠINA	-	-	-	-	-	-	-
8	NIŠ***	530	6	1,13	-	-	-	Bacillus sp Acinetobacter
9	PROKUPLJE***	525	54	10,28	-	-	-	St.aureus
10	RAŽANJ***	40	-	-	-	-	-	-
11	SVRLJIG*	-	-	-	-	-	-	-
12	SOKOBANJA*	-	-	-	-	-	-	-
13	UKUPNO	1275	60	4,70	-	-	-	Bacillus sp Acinetobacter

* nisu dostavljeni izveštajni podaci

*** Podaci IZJZ Niš

Pri sanitarno-higijenskim nadzorima objekata društvene ishrane, uzimani su brisevi na bakteriološku analizu (1275), pozitivan nalaz imalo je 60 briseva ili 4,7% (tabela 79). Obzirom da u najvećem broju briseva nije određen broj i procent pozitivnosti, nalaz ne možemo komparirati sa onim iz prethodne godine. Nije rađeno ispitivanje namirnica.

4.1.5. Školska sredina

Prikupljeni su podaci o sanitarno-higijenskom stanju u 89 škola: Nišavski (40 objekata obuhvaćenih redovnim nadzorom; počev od 23.11.2009. rađeni su i vanredni nadzori zbog pandemije novog gripa) i Toplički (8 objekata) okrug. Tokom nadzora, vođeni su planirani razgovori sa rukovodstvom škole radi kontrole nad utvrđenim rizicima. Sanitarno-higijensko stanje ocenjeno je kao nezadovoljavajuće u 11 škola Nišavskog okruga. Neadekvatno održavanje objekata, naročito sanitarnih čvorova kao i neadekvatna dezinfekcija školskog nameštaja identifikovani su kao faktori rizika za zdravlje školske dece. Prilikom nadzora sagledavano je i higijensko-sanitarno stanje distributivnih kuhinja pri školama, kao i kantina u dvorištu školskih objekata. Dijagnostika pomoću briseva, rađena je u kuhinjama, potvrdila je nezadovoljavajuće stanje u 11 školskih objekata.

Tabela 80 Higijensko-sanitarni nadzor u objektima za boravak dece i omladine

Red. broj	Vrste objekta	Broj objekata	Broj objekata uvedenih u kartoteku	Broj izvršenih nadzora	Stanje objekta - zadovoljava			Predložene mere			
					Da	Ne	Delimično	Date	Izvršene	Delimično izvršene	Neizvršene
1	ALEKSINAC	79	79	98	43	22	14	25	13	-	12
2	BLACE	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	GADŽIN HAN	7	7	14	3	3	1	3	-	3	-
4	DOLJEVAC	4	4	4	1	1	2	3	-	3	-
5	ŽITORAĐA	1	1	2	2	-	-	-	-	-	-
6	KURŠUMLIJA	22	22	77	16	10	18	44	28	8	8
7	MEROŠINA	1	1	2	2	-	-	-	-	-	-
8	NIŠ	41	41	41	41	-	-	-	-	-	-
8*	NIŠ podaci HE službe	122	122	251	177	69	5	74	-	-	-
9	PROKUPLJE	20	15	152	11	3	6	48	19	13	16
10	RAŽANJ*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	SVRLJIG*	1	1	2	2	-	-	-	-	-	-
12	SOKOBANJA*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13	UKUPNO	298	293	643	298	108	46	197	60	27	36

* nisu dostavljeni izveštajni podaci

Od strane lekara Centra za higijenu i humanu ekologiju, izrađen je Protokol higijene školskih objekata. On je, preko Školske uprave, nadležne za područje Nišavskog, topličkog i Pirotskog okruga, distribuiran svim školama. Protokol higijene je uputstvo za higijenizaciju školskih objekata koji je sadržao i šematski prikaz higijenskog pranja ruku i evidencionu listu održavanja objekta. U Protokolu je detaljno objašnjen postupak čišćenja i dezinfekcije, kao i odgovornost kadra u školskom objektu (pomoćnog osoblja i sekretara škole).

Kako je morbiditet od zaraznih bolesti školske dece u porastu, izrađen je i flajer o čistim rukama.

Obolevanje školske dece, u obliku epidemija, je registovano u dve škole (osnovna-rotavirus i srednja-novi grip. Preventivno delovanje, u vidu ovog oblika predinspeksijskog nadzora, treba intenzivirati i u narednom periodu, obzirom na nepovoljnu epidemiološku situaciju.

Od 298 objekata za boravak dece i omladine u kartoteku je uvedeno njih 293 (tabela 80). Pomenuti objekti kontrolisani su kroz 643 sanitarno-higijenska nadzora. Dato je 197 predloga mera, od kojih je u potpunosti realizovano 60. Delimično je realizovano 27 predloga mera; dok je 36 predloga ostalo bez realizacije.

Ponavljamo i apelujemo: stanja zatečena prilikom obilazaka su, poput prethodnih godina, zadovoljavajuća kod većine predškolskih ustanova. To se ne može reći za objekte osnovnih škola, a naročito isturenih odeljenja. Stanja ovih ustanova zatečena sanitarno-higijenskim nadzorima nose svakodnevne rizike po zdravlje učenika. Problemi naročito isturenih odeljenja su: nerešeno vodosnabdevanje-neprikladno odlaganje čvrstog otpada-

neadekvatno odvođenje tečnih otpadnih voda. Kod matičnih škola, problemi su drugačiji (opremljenost prostorija, broj prostorija, higijenski minimum...).

4.1.6. Bolnička sredina

U zdravstvenim ustanovama stacionarnog tipa izvršeno je 220 nadzora i pri tom uzeto 977 briseva na bakteriološku analizu (tabela 81). Neispravnost je ustanovljena u nalazu 84 briseva (8,60%). Razlozi neispravnosti bili su raznoliki (Staph. aureus, Pseudomonas sp., E. coli, B. subtilis, Pseudomonas aeruginosa). Sterilan je ostao nalaz 688 briseva (70,41%) .

Tabela 81 Rezultati bakterioloških pregleda briseva u zdravstvenim ustanovama u cilju sprečavanja i suzbijanja bolničkih infekcija

Red. broj	OPŠTINA	Broj objekata uvedeni u kartoteku	Broj izvršenih nadzora	REZULTATI PREGLEDA BRISEVA							
				Ukupan broj uzetih briseva	Sterilno		Saprofiti		Neispravno		
					Broj	%	Broj	%	Broj	%	Uzrok neispravnosti
1	NIŠ		113	180	168	93,3	10	5,55	2	1,11	E.coli, B.subtilis
3	ALEKSINAC	4		120	102	85,00	9	7,5	9	7,5	Crevne i piogene bakterije
4	ŽITORAĐA										
5	PROKUPLJE*	11	81	677	418	61,74	186	27,47	73	10,78	Staph.aureus Pseudomonas
6	KURSUMLIJA	1	26	-	-	-	-	-	-	-	-
7	BLACE	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8	UKUPNO	16	220	977	688	70,41	205	20,98	84	8,60	E.coli, B.subtilis, Staph.aureus, Pseudomonas

* prethodni podaci

Uslovi za boravak su i dalje u pojedinim ustanovama epidemiološki rizični. Sanitarno-higijensko stanje je nezadovoljavajuće i zbog nenamenske izgradnje objekata što čini nemogućim potpuno odvajanje puteva "čisto" i "nečisto", te se kroz iste hodnike prevoze: pacijenti, čist i prljav veš, hrana, medicinski i ukupni otpad...

4.2. Epidemiološka situacija zaraznih bolesti

U 2009. godini prijavljen je 16.561 slučaj oboljenja i 46 smrtnih slučajeva od 70 zaraznih i parazitaranih oboljenja i stanja. Pored prijavljenih slučajeva oboljenja (12.076) i smrti (46), prikazanih na tabeli 82 u ovoj sumi je i 4.485 slučajeva gripa prijavljenih zbirnim prijavama.

Stopa opšteg morbiditeta od zaraznih bolesti u ovom periodu iznosila je 3.297,43 na 100.000 stanovnika i 1,34 puta je veća u odnosu na prethodnu godinu (tada je na području

Nišavskog i Topličkog okruga registrovano 12.347 slučajeva oboljenja i 50 smrtnih slučajeva sa stopom opšteg morbiditeta od 2.458,39 na 100.000 stanovnika).

U 2009. godini prijavljeno je 46 smrtnih slučajeva od zaraznih bolesti i to: enterocolitis per Clostridium difficile – 1 (Niš), diarrhoea et gastroenteritiscusa infectionis suspecta – 1 (Aleksinac), tuberculosis pulmonis per microscopiam sputi confirmata – 3 (Prokuplje - 1, Niš - 2), tuberculosis pulmonis methodis non specificatis confirmata – 1 (Žitorađa), tuberculosis pulmonis bacteriologice histologice negativa – 1 (Prokuplje), tuberculosis pulmonis sine confirmatione bacteriologica sive histologica- 1 (Niš), seticaemia alia specificata – 9 (Aleksinac – 1, Blace -1, Niš –4, Prokuplje – 1, Ražanj – 1, Sokobanja- 1), hepatitis viralis acuta B sine delta agente – 1 (Aleksinac), hepatitis viralis chronica B sine delta agente – 1 (Niš), morbus HIV cum morbis aliis– 1 (Niš), meningitis staphilococcica – 1 (Niš), influenza virus identificatum – 8 (Žitorađa -1, Niš-6, Prokuplje – 1), pneumonia viralis – 1 (Niš), pneumonia viralis, non specificata – 8 (Aleksinac – 2, Doljevac –1, Niš – 4, Ražanj – 1), pneumonia bacterialis - 7(Aleksinac – 1, Merošina –3, Niš – 3) i pneumonia interstitialis aliae– 1 (Niš). Broj smrtnih ishoda je manji nego prethodne godine (46:50).

Na području Nišavskog i Topličkog okruga u strukturi opšteg morbiditeta od zaraznih i parazitarnih bolesti dominantno mesto pripada **kapljičnim zaraznim bolestima** (80,41%). Broj ukupno registrovanih slučajeva kapljičnih zaraznih bolesti u 2009. godini je 1,65 puta veći u odnosu na 2008. godinu (13.317: 8.086). Kapljičnim zaraznim bolestima pripadaju 32 letalna ishoda: po 8 su oboleli od potvrđenog gripa i neoznačene pneumonije, 7 od bakterijske pneumonije tuberkuloze, 6 od tuberkuloze i po jedan od stafilokoknog meningitisa, od virusne pneumonije i intersticijalne pneumonije.

U ovoj grupi bolesti na vodećem mestu su streptokokne infekcije sa 5.207 slučajeva, što je 2,14 puta više negou 2008 godini (2.433). Slede grip sa 4.485 obolelih lica ili 2,20 puta više nego prošle godine i varicella sa 1.781 slučajeva (1,15 puta manje nego u 2008. godini).

Broj prijavljenih slučajeva od bolesti kod kojih se sprovodi sistematska imunizacija je smanjen kod tuberculosis (69:82), a povećan kod rubeola-e (7:3), parotitis epidemica (43:29). Veliki kašalj je registrovan u istom broju kao i 2008. god.(1:1).

Zabeležen je porast obolevanja od pneumonija: pneumonia viralis (417:326), pneumonia neoznačena (416:402), pneumonia per haemophilus influenzae (34:6), pneumonia bacterialis (604:510), pneumonia interstitiales aliae (43:37), dok je samo kod pneumonia pneumococcica (17:27) registrovan pad broja slučajeva. Broj obolelih je u porastu i kod mononucleosis infectiva (182:135).

Prijavljeno je 11 slučajeva bakterijskog meningita. Laboratorijska potvrda je rađena kod svih i tom prilikom u 6 slučajeva patogeni uzročnik nije izolovan, u 2 je izolovan staphilococcus epidermidis, u jednom klebsiela, u jednom haemophilus influenzae i u jedanom staphilococcus aureus. U 2009. godini nije registrovan ni jedan slučaj difterije i morbila

Tabela 82 Izveštaj o kretanju zaraznih bolesti na području Nišavskog i Topličkog okrugu u 2009. godini

ZARAZNE BOLESTI	O/U	O p š t i n e												
		Aleksinac	Blace	Gadžin Han	Doljevac	Žitorađa	Kuršumlija	Merošina	Niš	Prokuplje	Ražanj	Svrljig	Sokobanja	Ukupno
Enteritis salmonellosa	O	8	5	2	2	3	8	1	118	20		3	2	172
	U													
Dysenteria bacillaris per Sh.Flexneri	O	1					1	1	1					4
	U													
Enteritis campylobacterialis	O	1	1					2	51					55
	U													
Enteritis yersiniosa enterocolitica	O								9					9

	U													
Enteritis per Clostridium difficile	O	1							11					12
	U								1					1
Infectio intestinalis bacterialis non specificata	O	14		4	9	26	1	14	365		17	8	6	464
	U													
Botulismus	O								2					2
	U													
Intoxicatio alimentaria bacterialis non specificata	O	1	12	1	4	13	12	12	129	66	1	23	2	276
	U													
Lambliasis	O	4		1	1		2		23	2				33
	U													
Diarrhoea et gastroenteritis causa infectionis suspecta	O	72	35	11	9	162	69	2	178	55	32	128	18	771
	U	1												1
Tuberculosis pulmonis per microscopiam sputi confirmata	O	2		1	2	3			16	9				33
	U								2	1				3
Tuberculosis pulmonis solum culture confirmata	O				3	1			9	3				16
	U													
TBC pulmonis, metodis non specificatis confirmata	O	1				1								2
	U					1								1
Pleuritis tuberculosa, per bacteriologiam histologiam confirmata	O								2	2				4
	U													
Tuberculosis pulmonis per bacteriologiam et histologiam confirmata alia	O	1								1				2
	U													
Tuberculosis organorum, per bacteriologiam et histologiam confirmata non specificata	O		2			1								3
	U													
Tuberculosis pulmonis bacteriologice histologice negativa	O								1	2				3
	U									1				1
TBC pulmonis, sine confirmatione bacteriologica sive histologica	O	1							2					3
	U								1					1
Tuberculosis organorum respiratoriorum, non specificata	O								1					1
	U													
Meningitis tuberculosa	O										1			1
	U													
Tuberculosis lymphoglandularum Peripherica	O	1												1
	U													
Tularaemia, non specificata	O								1					1
	U													
ZARAZNE BOLESTI	O p š t i n e													
	O/U	Aleksinac	Blace	Gadžin Han	Doljevac	Žitorađa	Kuršumlja	Merošina	Niš	Prokuplje	Ražanj	Svrljig	Sokobanja	Ukupno
Anthrax cutaneus	O					1								1
	U													
Brucellosis non specificata	O								1					1
	U													
Leptospirosis, non specificata	O				1									1
	U													
Pertussis, non specificata	O					1								1
	U													
Scarlatina	O	1		2	1		1		27				1	33
	U													

Septicaemia streptococcica	O								2					2
	U													
Septicaemia alia, specificata	O	4	1		2		1	3	47	8	1	1	3	71
	U	1	1						4	1	1		1	9
Syphilis alia et non specificata	O								1					1
	U													
Infectio gonococcica, non specificata	O			1										
	U													
Infectio chlamydialis modo sexuali transmissa	O	6		2	5	1	3	16	531	2		15		581
	U													
Morbus Lyme	O	1	1				1		23		3	2	3	34
	U													
Meningitis enteroviralis	O	1				1			3					5
	U													
Varicella cum complicationibus aliis	O								1					1
	U													
Varicella sine complicationibus	O	74	35	89	36	71	103	36	1137	114	40	24	21	1780
	U													
Rubeola sine complicationibus	O				2		3		2					7
	U													
Hepatitis A sine comate hepatico	O	1			4	2	4	12	24	9	4	1	5	66
	U													
Hepatitis acuta B sine delta agente	O	3		1	3				23	3			3	36
	U	1												1
Hepatitis acuta C	O								10	1				11
	U													
Hepatitis viralis chronica B sine delta agente	O								17	2			1	20
	U								1					1
Hepatitis viralis chronica C	O	1					1		21	5		1	1	30
	U													
Morbus HIV cum morbis infectivis et parasitaris adjunctis	O												1	1
	U													
Morbus HIV cum morbis aliis	O								1					1
	U								1					1
Morbus HIV non specificatus	O								1					1
	U													

ZARAZNE BOLESH	O/U	O p š t i n e												
		Aleksinac	Blace	Gadžin Han	Doljevac	Žitorađa	Kuršumlja	Merošina	Niš	Prokuplje	Ražanj	Svrljig	Sokobanja	Ukupno
Parotitis epidemica sine comlicatione	O	2							41					43
	U													
Mononucleosis infectiva, non specificata	O	9	6		2	1	10	1	36	6		6	5	182
	U													
Toxoplasmosis, non specificata	O						1		1	1				3
	U													
Echinococcosis hepatis	O						1		1					2
	U													
Scabies	O	12	4	20	1	13	8	3	152	77	3	4	2	299
	U													

Meningitis haemophilosa	O						1							1
	U													
Meningitis staphylococcica	O								1					1
	U								1					1
Meningitis bacterialis, non specificata	O				1	1			7					9
	U													
Pharyngitis streptococcica	O			87		86		3	2581		5	2	1	2765
	U													
Tonsillitis streptococcica	O			70	1	7	1	64	2221	39	5	1		2409
	U													
Influenza, virus identificatum	O	4			1	1		2	32	2				42
	U					1			6	1				8
Influenza, virus non identificatum	O	255	1	53	35	272	226	24	3326	38	63	7	143	4443
	U													
Pneumonia viralis	O	3		6	1	62	4	3	270	52	16			417
	U								1					1
Pneumonia viralis, non specificata	O	13	4	13	9	74	3	9	53	188	43	5	2	416
	U	2			1				4		1			8
Pneumonia pneumococcica	O					3		1	10	2	1			17
	U													
Pneumoniae per haemophilum influenzae	O					2			11	21				34
	U													
Pneumonia bacterialis	O	9	1	16		20	8	20	185	334	11			604
	U	1						3	3					7
Pneumonia interstitiales aliae	O			2		10		4	22	4	1			43
	U								1					1
UKUPNO	O	507	108	382	135	839	473	233	11841	1068	247	231	220	16284
	U	6	1	-	1	2	-	3	26	4	2	-	1	46

U 2009. godini registrovano je 69 slučajeva tuberkuloze (od kojih tuberkulozi respiratornih puteva pripada 67, a ostalih organa 2 slučaja) što je 1,19 puta manje nego prethodne godine.

Crevne zarazne bolesti u strukturi opšteg morbiditeta od zaraznih bolesti učestvuju sa 11,54%, a broj prijavljenih slučajeva je manji nego u 2008. godini 1,57 puta (1.911:3000). U ovoj grupi registrovana su 2 smrtna slučaja što je manje nego u 2008. godini (6).

Zabeležen je smanjen broj obolevanja skoro kod svih bolesti u ovog grupi: enteritis yersiniosa enterocolitica (9:14), infectio intestinalis bacterialis non specificata (464:504), hepatitis viralis acuta A (66:734), dysenteria bac.(4:12), intoxicatio alimentaris bacterialis (276:375), diarrhoea et gastroenteritis causa infectionis suspecta (771: 1.114), meningitis enteroviralis (5:6).

U većem broju nego 2008. godine registruju se: salmonellosis (172:152), nosilaštvo salmonela (64:51), enteritis per Clostridium difficile (12:10), enteritis campylobacterialis (55:13), nosilaštva kampilobakteria (11:3), botulismus (2:1).

U toku 2009. godine registrovano je 1511 slučajeva zaraznih proliva. Kod dece mlađe od 5 godina registrovano je 224 slučaja, što iznosi 14,8% (tabela 83).

Tabela 83

**Enterokoliti kod dece mlađe od 5 godina
na području Nišavskog i Topličkog okruga u 2009. godini**

Opština	Br. obolelih do 5 godina	Morbiditet na 100000
Aleksinac	25	43,29
Gadžinhan	4	38,23
Doljevac	0	0
Merošina	2	13,50
Niš	42	16,76
Ražanj	5	43,98
Svrljig	48	277,71
Sokobanja	0	0
Nišavski okrug	126	33,00
Blace	12	87,21
Žitorađa	10	54,92
Kuršumlija	53	245,28
Prokuplje	23	47,42
Toplički okrug	98	96,00
Ukupno	224	46,30

**Tabela 84 Deset najčešće prijavljivanih zaraznih bolesti i stanja na području
Nišavskog okruga u 2009. godini**

Red br.	Bolest	Broj prijavljenih	Mb/100 000	Broj umrlih	Stopa
1.	Streptokokne infekcije - Scarletina - Pharyngitis al.streptococcica - tonsillitis al.streptococcica	5071 30 2679 2362	1267,00	-	-
2.	Influenza	3945	985,66	6	1,50
3.	Varicella	1460	364,78	-	-
4.	Infectio sexualis chlamydialis	575	143,66	-	-
5.	Diarrhoea et gastroenteritis	450	112,43	1	0,25
6.	Infectio intestinalis bacterialis	437	109,19	-	-
7.	Pneumonia viralis	299	74,71	1	0,25
8.	Pneumonia bacterialis	241	60,21	7	1,75
9.	Salmoneloze - Enteritis salmonellosa - nosilaštvo salmonela	200 136 64	49,97	-	-
10.	Scabies	197	49,22	-	-

**Tabela 85 Deset najčešće prijavljivanih zaraznih bolesti i stanja na području
Topličkog okruga u 2009. godini**

Red. br.	Bolest	Broj prijavljenih	Mb/100 000	Broj umrlih	Stopa
1.	Influenza	540	529,02	2	1,96
2.	Pneumonia bacterialis	363	355,62	-	-
3.	Varicella	323	316,43	-	-
4.	Diarrhoea et gastroenteritis	321	314,7	-	-
5.	Pneumonia viralis non specificata	269	263,53	-	-
6.	Streptokokne infekcije	139	136,17	-	-

	- Scarlatina	6			
	- Pharyngitis al.streptococcica	86			
	- Tonsillitis al.streptococcica	47			
7.	Pneumonia viralis	118	115,60	-	-
8.	Intoxicatio alimentaris bacterialis	103	100,91	-	-
9.	Scabies	102	99,93	-	-
10.	Salmoneloze - Enteritis salmonellosa	36	35,27	-	-

Sve ostale bolesti (**polne**, koje se prenose **krvlju i parenteralno**, **parazitarne i vektorske**) učestvuju u ukupnom morbiditetu sa 8,05%, što je manje nego 2008.godine - 10,21 %.

Od polnih bolesti prijavljene su infectio chlamydialis modo sexuali transmisa (581:557), syphilis alia (1:2) i infectio gonococcica non specificata (1:3).

Tabela 86 Novooboleli od zaraznih bolesti koje se prenose polnim putem i stopa incidencije/100.000 na području Nišavskog okruga u 2009. godini

Infekcija ili bolest	Broj obolelih	Inc/100.000	Broj umrlih	Mt/100.000
Syphilis	1	0,24	-	-
Gonorrhoea	1	0,24	-	-
Infectio sexualischlamydialis	575	143,66	-	-
MorbusHIV	3	0,74	1	0,24
Hepatitis virosa B acuta	33	8,24	1	0,24
Hepatitis virosa C acuta	10	2,49	1	0,24
UKUPNO	623	155,62	-	-

Registrovana su 3 slučaja Morbus HIV: Morbus HIV cum morbis infectivis et parasitaris adjunctis(1:0), Morbus HIV cum morbis aliis specificatis adjunctus (1:1) sa smrtnim ishodom, Morbus HIV non specificatus (1:0) a zabeleženo je nosilaštvo antitela na HIV(1:4).

U 2009. dijagnostikovani su i prijavljeni u većem broju sledeći slučajevi hepatitisa: hepatitis vir. acuta B (36:19), hepatitis vir. acuta C (11:9), hepatitis vir.chronica B (20:17), hepatitis vir.chronica C (30:19), nosilaštvo antigena virusnog hepatitisa B (33:23), nosilaštvo antitela na virusni hepatitis C (35:15). Registrovana su 2 smrtna slučaja od hepatita (tabela 86).

Tabela 87 Novooboleli od zaraznih bolesti koje se prenose polnim putem i stopa incidencije/100000 na području Topličkog okruga u 2009. godini

Infekcija ili bolest	Broj obolelih	Inc/100.000	Broj umrlih	Mt/100.000
Syphilis	-	-	-	-
Gonorrhoea	-	-	-	-
Infectio sexualis chlamydialis	6	5,87	-	-

Morbus HIV	-	-	-	-
Hepatitis virosa B acuta	3	2,93	-	-
Hepatitis virosa C acuta	1	0,97	-	-
UKUPNO	10	9,79	-	-

U 2009. godini registrovano je 36 slučajeva obolelih od hepatitis virosa acuta B sa jednim letalnim ishodom, a nosilaštvo je utvrđeno kod 33 osobe. U istom periodu 2008. godine registrovano je 19 obolelih lica od virusnih hepatita B, a nosilaštvo kod 23 osobe.

U 2009. godini nije registrovan nijedan slučaj tetanusa.

Beleže se u povećanom broju slučajevi septicaemiae (73:30) sa 9 smrtnih ishoda.

Povećan je broj osoba ozleđenih od životinja kod kojih je postojala indikacija za antirabičnom zaštitom (130:112).

Povećan je broj obolelih od: morbus Lyme (34:15), ehinococcosis (2:1); a smanjen od: tularemia-e (1:19), lamblia-sis (33:35), scabies-a (299:371), dok je kod nekih bolesti broj jednak prošlogodišnjem toxoplasmosis (3:3), leptospiroze (1:1), antrax-a (1:1)

U 2009. godini prijavljen je i jedan slučaj bruceloze.

Na području Nišavskog i Topličkog okruga u 2009. godin i registrovano je **17 epidemija** zaraznih bolesti sa 286 obolelih osoba. Od ukupnog broja epidemija, najviše je epidemija crevnih zaraznih bolesti -12 sa 236 obolelih osoba, 3 epidemije su iz grupe respiratornih zaraznih bolesti sa 28 obolelih osoba a dve epidemije su iz grupe ostalih zaraznih bolesti sa 22 obolele osobe.

U grupi **crevnih zaraznih bolesti** prijavljene su sledeće epidemije: hepatitis vir.ac. A – 3, salmonellosis– 3, intoxicatio alimentaris bacterialis– 2, infectio intestinalis bacterialis – 2, enteritis rotaviralis – 1, diarrhoea et gastroenteritis causa infectionis suspecta – 1. Obolelo je 236 osoba.

Hepatitis vir. ac. A – u 3 epidemije na području Nišavskog (2) i Topličkog okruga (1) obolele su 33 osobe. Hospitalizovano je 29 obolelih. Kolektivnog tipa je jedna epidemija, a porodičnog 2. U 2 epidemije put prenošenja je kontakt, a u jednoj kontakt i hrana. U svim epidemijama je laboratorijski potvrđen nalaz anti HAV IgM antitela. Sve epidemije su počele prošle a objavljenе ove godine.

U opštini Kuršumlja u jednoj porodičnoj epidemiji obolelo je i hospitalizovano 8 osoba, put prenošenja je kontakt, laboratorijski je potvrđen nalaz anti HAV IgM antitela. Epidemija je objavljena.

U opštini Ražanj u jednoj kolektivnoj epidemiji obolelo je 21 a hospitalizovano 17 osoba, put prenošenja je hrana i kontakt, laboratorijski je potvrđen nalaz anti HAV IgM antitela. Epidemija je objavljena.

U opštini Niš u jednoj porodičnoj epidemiji obolele su i hospitalizovane 4 osobe. Put prenošenja je kontakt, laboratorijski je potvrđen nalaz anti HAV IgM antitela. Epidemija je objavljena.

Salmonellosis – u 3 epidemije na području Nišavskog (3) okruga u opštini Niš obolela je 31 osoba. Hospitalizovano je 7 obolelih. Kolektivnog tipa je jedna epidemija, a porodičnog 2. U 2 epidemije put prenošenja je hrana a u u jednoj kontakt i hrana. Uzročnik je Salmonella Enteritidis. Sve epidemije su objavljene.

Intoxicatio alimentaris bacterialis – u 2 epidemije na području Nišavskog okruga obolelo je 30 osoba. Hospitalizovano je 21 lice. Jedna epidemija je kolektivnog, a druga porodičnog tipa. U jednoj epidemiji put prenošenja je kontakt, a u drugoj kontakt i hrana. U jednoj epidemiji je izolovan Bacillus cereus a u drugoj laboratorijska potvrda nije rađena. Sve epidemije su objavljene.

U opštini Niš u kolektivnoj epidemiji obolelo je i hospitalizovano 14 osoba. Put prenošenja je kontakt i hrana. U epidemiji je izolovan Bacillus cereus. Epidemija je objavljena.

U opštini Merošina u porodičnoj epidemiji obolelo je 16, a hospitalizovano 7 osoba. Put prenošenja je hrana. U epidemiji laboratorijska potvrda nije rađena. Epidemija je objavljena.

Infectio intestinalis bacterialis – u 2 epidemije na području Nišavskog okruga u opštini Niš obolelo je 26 osoba. Hospitalizovano je jedno lice. Jedna epidemija je kolektivnog, a druga porodičnog tipa. U obe epidemije put prenošenja je hrana. U jednoj epidemiji patogeni uzročnik nije izolovan, a u drugoj laboratorijska potvrda nije rađena. Sve epidemije su objavljene.

Enteritis rotaviralis – U opštini Niš u jednoj kolektivnoj epidemiji obolelo je 8 a hospitalizovane su 2 osobe. Put prenošenja je kontakt. U epidemiji je izolovan rotavirus. Epidemija je objavljena.

Diarrhoea et gastroenteritis causa infectionis suspecta – U opštini Sokobanja u jednoj kolektivnoj epidemiji obolelo je 108 osoba. Put prenošenja je neutvrđen. U epidemiji laboratorijska potvrda nije rađena. Epidemija je objavljena.

U grupi **respiratornih zaraznih bolesti** prijavljene su sledeće epidemije: influenza virus identificatum – 1, influenza virus non identificatum – 1, parotitis epidemica – 1. Obolelo je 28 osoba, 3 su hospitalizovane.

Influenza virus identificatum - u kolektivnoj epidemiji u opštini Niš obolelo je 9 osoba, put prenošenja je aerogeni, potvrđeni uzročnik je Virus influenzae tip A H1N1. Epidemija je neodjavljena.

Influenza virus non identificatum - u kolektivnoj epidemiji u opštini Aleksinac obolelo je 6 osoba, put prenošenja je aerogeni i kontakt, laboratorijska potvrda nije rađena. Epidemija je neodjavljena.

Parotitis epidemica - u jednoj kolektivnoj epidemiji u opštini Niš obolelo je 13 osoba, put prenošenja je aerogeni, izolovan je virus mumpsa. Epidemija je objavljena.

Iz grupe **ostalih zaraznih bolesti** prijavljene su dve kolektivne epidemije **septicaemia alia** u opštini Niš. Obbolele su i hospitalizovane 22 osobe, put prenošenja je u jednoj kontakt, a u drugoj je pretpostavljen. U obe epidemije potvrđeni uzročnik je Klebsiella spp. ESBL +. Epidemija je objavljena.

4.2.1. Imunoprofilaksa zaraznih bolesti

Medju svim merama prevencije zaraznih bolesti, imunizacija predstavlja najefikasniju meru koja je direktno uticala na smanjenje morbiditeta i mortaliteta, kao i na izmenu strukture zaraznih bolesti u svetu. Brojna oboljenja koja su bila vodeći zdravstveni problemi, zahvaljujući sistematskoj imunizaciji stanovništva, danas su eliminisana ili se sporadično javljaju. Lista obaveznih vakcina se stalno proširuje i u našoj zemlji. U 2009. godini na području Nišavskog i Topličkog okruga postignut je visok obuhvat svim vakcinama (tabele 89 i 90).

Na području oba okruga u 2009. godini nije bilo prijavljenih slučajeva oboljenja od **tetanus**a novorođenčadi. Odsustvo tetanusa novorođenčadi, pored porođaja uz stručnu medicinsku pomoć, rezultat je i uspešne imunizacije protiv tetanusa. Prijavljen je jedan slučaj oboljenja od **velikog kašlja** kod nevakcinisane dvogodišnje devojčice iz opštine Žitorađa.

Od 1997. godine otpočelo se sa aktivnim nadzorom akutne flakcidne paralize (AFP). U junu 2002. godine Svetska zdravstvena organizacija je proglasila Evropski region kao područje gde je **poliomijelitis** iskorenjen. U toku 2009. godine, registrovana su 3 slučaja AFP- 2 u opštini Žitorađa i jedan u opštini Niš, bez postojanja rezidualne slabosti na kontrolnom pregledu.

U 2009. godini prijavljena su 43 slučaja **parotitisa**. Laboratorijski je potvrđeno 38 slučajeva. Svi slučajevi su prijavljeni u Nišavskom okrugu. Nije bilo prijavljenih slučajeva oboljenja od **morbila**, a prijavljeno je 7 slučajeva **rubeole** na osnovu kliničke slike. Među obolelima nema trudnica.

U 2009. godini registrovano je 69 osoba obolelih od **tuberkuloze** što je manje nego u 2008. godini (82), sa 6 smrtnih ishoda.

U toku 2009. godine na teritoriji Nišavskog okruga vakcinisano je 126 osoba protiv **besnila** (90 u opštini Niš, 15 u opštini Svrlijig, 13 u opštini Aleksinac, 4 u opštini Doljevac, 2 u opštini Gadžin Han, po 1 u opštini Merošina i Ražanj).

U istom periodu u Topličkom okrugu vakcinisana je 21 osoba (13 u opštini Kuršumlja, 5 u opštini Prokuplje, 2 u opštini Žitorađa i 1 u opštini Blace).

U toku 2009. godine na teritoriji Nišavskog okruga potpuno je vakcinisano 349 lica protiv **hepatitisa B** (123 učenika i studenta medicinske struke, 119 zdravstvenih radnika, 55 pacijenata sa dijalize, 33 intravenska narkomana i 19 osoba iz kontakta sa HBs + licem). Nepotpuno je vakcinisano 496 lica.

U istom periodu u Topličkom okrugu potpuno su vakcinisane 63 osobe protiv hepatitisa B (52 zdravstvena radnika, 7 učenika i studenata medicinske struke, 3 intravenska narkomana i 1 pacijent sa dijalize).

Tabela 88 Broj osoba pod povećanim rizikom vakcinisanih protiv virusnog hepatitisa B na području Nišavskog i Topličkog okruga u 2009. godini

Kategorija vakcinisanih osoba	Broj vakcinisanih osoba	
	Nišavski okrug	Toplički okrug
Novorođenčad HBsAg pozitivnih majki	-	-
Zdravstveni radnici i učenici/studenti zdrav.struke	254	59
Intravenski korisnici droga	34	1
Seksualni partneri HBsAg pozitivnih osoba	20	2
Ostale kategorije stanovništva (dijabetičari, štićenici ustanova, hemofiličari, osobe na dijalizi	50	1
UKUPNO	358	63

Tabela 89 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji protiv difterije, tetanusa, velikog kašlja, hepatitisa B i hemofilusa influence tipa B na području Nišavskog i Topličkog okruga u 2009. godini

Opština		DTP vak			DTP rev 1			DT			dT			HIB			HB		
		p	o	%	p	o	%	p	o	%	p	o	%	p	o	%	p	o	%
1	Aleksinac	257	257	100	374	365	97,6	450	450	100	461	461	100	257	255	99,2	257	167	65,0
2	Blace	83	83	100	92	92	100	103	98	95,1	144	144	100	84	84	100	85	85	100
3	Gadžin Nan	24	24	100	38	36	94,7	67	64	95,5	72	72	100	24	24	100	24	24	100
4	Doljevac	120	120	100	125	124	99,2	181	181	100	195	190	97,4	120	120	100	129	129	100
5	Žitorađa	146	144	98,6	142	136	95,8	160	150	93,8	209	191	91,4	146	144	98,6	146	67	45,9
6	Kuršumlija	165	143	86,6	150	138	92,0	220	217	98,6	256	256	100	165	142	86,1	165	154	93,3
7	Merošina	86	82	95,3	101	101	100	142	136	95,8	188	179	95,2	87	87	100	86	85	98,8
8	Niš	2504	2389	95,4	2534	2227	87,9	2444	2425	99,2	2898	2763	95,3	2504	2376	94,9	2504	2332	93,1
9	Prokuplje	402	402	100	378	378	100	447	447	100	560	534	95,4	360	352	97,8	399	399	100
10	Ražanj	60	57	95,0	58	55	94,8	67	67	100	81	77	95,1	60	57	95,0	60	57	95,0
11	Svrljig	67	64	95,5	82	78	95,1	113	113	100	122	122	100	67	64	95,5	67	64	95,5
12	Sokobanja	94	94	100	94	93	98,9	135	132	97,7	145	145	100	94	94	100	94	94	100
Ukupno		4008	3859	96,3	4168	3823	91,7	4529	4480	98,9	5331	5224	98,0	3968	3799	95,7	4016	3657	91,0

p - planirano; o – ostvareno

Tabela 90 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji protiv dečje paralize, malih boginja, zaušaka i rubeole na području Nišavskog i Topličkog okruga u 2009. godini

	Opština	Polio vak.			Polio rev 1			Polio rev 2			Polio rev 3			MRR vak			MRR rev. (7 god.)			MMR (12 god.)		
		p	o	%	p	o	%	p	o	%	p	o	%	p	o	%	p	o	%	p	o	%
1	Aleksinac	257	257	100	374	365	97,6	450	450	100	461	461	100	241	241	100	450	441	98,0	491	483	98,4
2	Blace	83	83	100	92	92	100	103	98	95,1	144	144	100	82	82	100	103	103	100	120	114	95,0
3	Gadžinhan	24	24	100	38	36	94,7	67	64	95,5	72	72	100	36	35	97,2	67	65	97,0	62	59	95,2
4	Doljevac	120	120	100	125	124	99,2	181	181	100	195	190	97,4	125	120	96,0	181	181	100	182	182	100
5	Žitorađa	146	144	98,6	142	136	95,8	160	150	93,8	209	191	91,4	142	134	94,4	160	150	93,8	210	183	87,1
6	Kuršumlija	165	143	86,7	150	138	92,0	220	217	98,6	256	256	100	163	163	100	220	217	98,6	258	258	100
7	Merošina	86	86	100	104	104	100	142	136	95,8	188	179	95,2	92	92	100	142	120	84,5	166	164	98,8
8	Niš	2504	2389	95,4	2534	2227	87,9	2444	2425	99,2	2898	2763	95,3	2534	2076	81,9	2444	2337	95,6	2605	2480	95,2
9	Prokuplje	402	402	100	378	378	100	447	447	100	560	534	95,4	376	376	100	446	446	100	550	498	90,5
10	Ražanj	60	57	95,0	58	55	94,8	67	67	100	81	77	95,1	58	56	96,5	67	67	100	92	88	95,6
11	Svrljig	67	64	95,5	82	78	95,1	113	113	100	122	122	100	81	80	98,7	113	113	100	92	92	100
12	Sokobanja	94	94	100	94	93	98,9	135	132	97,7	145	145	100	93	93	100	135	132	97,7	164	164	100
Ukupno		4008	3863	96,4	4171	3826	91,7	4529	4480	98,9	5331	5224	98,0	4023	3548	88,2	4528	4372	96,5	4992	4765	95,5

p - planirano; o - ostvareno

4.2.2. Bolničke infekcije

Osnova za rad Odseka za hospitalne infekcije i kliničku epidemiologiju centra za kontrolu i prevenciju bolesti Instituta za javno zdravlje Niš u toku 2009. godine su Zakon o zdravstvenoj zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti i Program zdravstvene zaštite stanovništva od zaraznih bolesti od 2002-2010. (Sl.glasnik R. Srbije, 29 od 1.6.2002.) kao i ugovori i programi rada prihvaćeni od Ministarstva zdravlja Srbije. Sprečavanje i suzbijanje bolničkih infekcija u stacionarnim ustanovama na teritoriji Nišavskog i Topličkog okruga bio je osnovni cilj dok je specifičan cilj bio pasivni epidemiološki nadzor, sagledavanje prevalence i incidence bolničkih infekcija, smanjenje infekcija izazvanih multirezistentnim mikroorganizmima i ukoliko je to moguće, utvrđivanje faktora rizika za nastajanje, širenje i održavanje ovog tipa infekcija u bolničkim uslovima kao i smanjenje obolevanja i umiranja kao posledica bolničkih infekcija. Stručnometodološko uputstvo CDCP (SAD-Atlanta) i SZO kao i vodiča dobre prakse Republičke komisije za bolničke infekcije bili su osnova rada dok je primenjivan sveobuhvatni neprekidni nadzor u kombinaciji sa ciljanim, a posebno kod odeljenja i jedinica povećanog rizika.

U 2009. godini radilo se posebno u onim zdravstvenim ustanovama gde postoji povećani rizik od pojave hospitalnih infekcija, kao što su Ginekološko-akušerska klinika (posebno odeljenje neonatologije i porodilišta), operacione sale, jedinice intenzivne nege, a po potrebi i druga odeljenja kompleksa hirurških klinika Kliničkog centra u Nišu a posebno Klinike za opštu hirurgiju, Klinike za vaskularnu hirurgiju, Urološke, Neurohirurške i Ortopedske klinike, u prioritetu su bile i Dečija hirurgija, Dečija interna klinika, Neurološka klinika, Centar za hemodijalizu u Institutu za nefrologiju i hemodijalizu kao i Specijalna psihijatrijska bolnica u Gornjoj Toponici. U mnogo manjem obimu ostvaren je zajednički rad sa Bolnicom u Aleksincu a veoma slab sa Bolnicom u Prokuplju. Kod jednog broja privatnih ambulatni i poliklinika na području nišavskog i topličkog okruga takođe je sproveden ciljani i povremeni nadzor. Dobrim delom, iz napred navedenih razloga, obavljan je pasivni epidemiološki nadzor, ali uz povećanje učešća aktivnog epidemiološkog izviđanja i istraživanja.

Odsek je sprovodeći epidemiološki nadzor pružao i stručno-metodološku pomoć posebno na rizičnim mestima. Ostvareno je 124 obilazaka i održano je 58 radnih sastanaka sa direktorima zdravstvenih ustanova na kojima je dat predlog mera na kontroli hospitalnih infekcija sa posebnim osvrtom na mogućnost hospitalnih epidemija. Sve komisije za bolničke, odnosno kućne infekcije na nadležnom području ispunile su svoj plan rada osim područja Topličkog okruga gde je posebno bila odsutna saradnja sa Bolnicom u Prokuplju. Učešće u radu komisija je ostvareno na 112 sastanka. Za potrebe zdravstvenih ustanova Nišavskog i Topličkog okruga izrađeno je 45 epidemioloških ocena, procena i predloga mera za saniranje bolničkih uslova, 8 studija prevalence, 120 evidencija incidence na pojedinim odeljenjima. Dato je 45 epidemioloških predloga za saniranje bolničkih uslova odnosno eliminaciju rizik-faktora u hospitalima. Edukacija osoblja u vezi sprečavanja i suzbijanja BI - 18 sa obuhvatom 688 zdravstvenih radnika svih profila.

Epidemiološki nadzor sproveden je u 124 zdravstvene ustanove (uključujući 32 klinike KCN). Pored uzorkovanja materijala za mikrobiološke analize, uporedo je na osnovu rezultata nalaza davana ocena i procena epidemiološke situacije i sprovedena edukacija zdravstvenog osoblja, te predlagane mere prevencije hospitalnih epidemija i infekcija.

U toku 2009. godine od strane zdravstvenih ustanova Nišavskog i Topličkog okruga prijavljeno je ukupno 184 bolničkih infekcije i to samo u Kliničkom centru Niš. Međutim na osnovu mikrobioloških nalaza i epidemioloških podataka i ocena evidentirano je na Odseku 212 bolničkih infekcija i to u Kliničkom centru Niš. Od bolnica u Prokuplju, Aleksincu kao i specijalnih bolnica u Soko banji i Gornjoj Toponici nije prijavljena ni jedna bolnička infekcija. U Kliničkom centru u Nišu bilo je 184 obolelih pacijenata koji se mogu, prema definiciji hospitalnih infekcija, svrstati u one koji su pored osnovnog obolenja bili tretirani

kao zahvaćeni i hospitalnom infekcijom. Umrlih sa takvom pretpostavljenom dijagnozom ili posledicama takvog stanja bilo je 4 koji su ipak prijavljeni kao umrli od svoje osnovne bolesti zbog koje su primljeni na hospitalizaciju.

Primenjen je sveobuhvatni neprekidni nadzor. Ovaj tip nadzora primenjen je u kombinaciji sa ciljanim kada su u pitanju Odeljenje neonatologije GAK, jedinice intenzivne nege hirurških klinika i Odeljenje za hemodijalizu Instituta za nefrologiju i hemodijalizu. Podaci o broju obolelih kao i o prevalenci i incidenciji dati su samo za Klinički centar u Nišu. Podaci o situaciji u KC-Niš zasnivaju se na dokumentaciji samih klinika i dokumentaciji Odseka za hospitalne infekcije i kliničku epidemiologiju Centra za kontrolu i prevenciju bolesti IZJZ Niš.

Studija prevalencije BI u okviru epidemiološkog nadzora nad bolničkim infekcijama u KC Niš dala je podatak 0,30% a pri tome kao i dosada prednjači oblast hirurških disciplina sa 7,9% (ortopedija 19,8% a slede ORL sa 16,9%, urologija sa 5,5%). Studija prevalencije pacijenata sa BI u okviru epidemiološkog nadzora nad bolničkim infekcijama u KC Niš dala je podatak 0,29%. Međutim, istine radi, treba reći i da su Hirurška, Neurološka i ORL klinika najbolje pratili i prijavljivali ovu vrstu infekcija. Dakle, ne znači da klinike koje nisu prijavile bolničke infekcije imaju sigurnu i bezbednu situaciju u ovoj oblasti. Stopa incidencije BI (prosečna) u KC: pacijenata 2,6 dok je incidencija BI 3,0 a na 1000 pacijent dana stopa 0,5. Prevalenca pacijenata sa BI u KC iznosila je 2,6 a prevalenca BI 3,0.

Najzastupljenije lokalizacije BI po sistemima bile su infekcije operativnog mesta – 51,46% i infekcije mokraćnog sistema – 18,02%, infekcija disajnog sistema 12,93%, infekcije kože i mekih tkiva 8,57% itd. Studija incidencije dala je podatak da je stopa 3,01% a na 1000 pacijenata 0,52 za celinu Kliničkog centra. Kao uzročnici bolničkih infekcija najzastupljeniji su *Staph. aureus* (MRSA) i *Acinetobacter* spp. sa po 12,26% zatim *Pseudomonas aeruginosa* sa 11,23% kao i *Klebsiella* ESBL, spp i *Staph. epidermidis* po 4,71 itd. U pogledu rezistencije najviše izolovanih sojeva MRSA – 78,13%, *Streptococcus pneumoniae* – 61,02%, *Streptococcus beta-haemolyticus* – 28,94% i *Acinetobacter* spp – 27,98% pokazalo rezistenciju. Najveći procenat senzitivnosti pokazali su *Enterococcus faecalis* – 87,371%, *Klebsiella* – 54,31%, *Pseudomonas aeruginosa* – 48,99% i *Staphylococcus aureus* – 48,89%. Od ukupnog broja izolovanih sojeva izazivača BI njih 47,92% pokazalo je rezistenciju na korišćene antibiotike a 52,08% senzitivnost. Inače, tokom nadzora nad bakterijama rezistentnim na antibiotike utvrđena je najveća rezistencija (za MRSA i EBLSE ukupno) na Eritromicin – 79,8%, Gentamicin – 59,3% i Amikacin – 40,01% a kod MRSA na Eritromicin – 80,1%, Gentamicin – 36,2% i Clindamicin – 28,2%.

Stopa incidencije BI operativnog mesta u 2009. godine bila je najviša u klasi kontaminacije IV – 13,57 a zatim III – 9,52 dok je stopa incidencije svih BI na jedinicama intenzivne nege KC Niš bila najviša u septembru – 0,41 a potom u avgustu – 0,34. Stopa incidencije bolničkih infekcija mokraćnog sistema u celom KC Niš bila je najviša u julu – 0,85 a potom u martu – 0,77. Ovi pokazatelji stopa su važni kod procene kvaliteta rada.

Da bi se sagledali uslovi za nastajanje, širenje i održavanje hospitalnih infekcija i epidemija, uzorkovan je različit medicinski materijal, brisevi sa medicinskih instrumenata i radnih površina u svim obrađenim zdravstvenim ustanovama a najviše, što je i normalno, iz KCN. Ukupno je uzeto 2.434 različitih materijala (briseva 2.332). Sterilnih je bilo 94,12%, a najčešće su izolovane, kod loših nalaza, sledeće bakterije: *Koagulaza* negativni stafilocoki – 39,47%, *Saprofiti* – 12,34%, *Staphylococcus aureus* – 8,02%, *Bacillus* i *Acinetobacter* spp – 6,51%, kao i u zanemarljivim procentima: *Pseudomonas aeruginosa*, *Enterobacter* i *E. coli*.

Redovno je rađena i kontrola sterilnosti aparata i drugog materijala. Ukupno je urađeno 1.092 analiza. Od ovog broja 1.046 (95,78%) je bilo sa urednim nalazom. Kontrolisani su suvi sterilizatori (nađena su 5 neispravna), autoklavi (nije bilo neispravnih), a hirurški materijal u 2 analize neispravan. Rađene su i kontrole sterilnosti i uzorkovanje materijala iz privatnih zdravstvenih ordinacija na području Nišavskog i Topličkog okruga (101), gde je bilo 7 loših nalaza (suvi sterilizatori – 3 i 4 hirurška materijala).

ZAKLJUČCI

Analizom izabranih pokazatelja zdravstvenog stanja stanovništva **Nišavskog, Topličkog okruga i Sokobanje** uočava se:

Stanovništvo sva tri područja pokazuje karakteristike izraženog demografskog starenja.

Prirodni priraštaj je negativan, stopa nataliteta i opšta stopa fertiliteta su niske i karakterišu proces depopulacije („bela kuga“).

Stopa nezaposlenosti je viša nego u Srbiji, a prosečne mesečne zarade niže (na teritoriji Topličkog okruga dvostruko niže nego u Beogradu).

Opšta stopa mortaliteta je visoka, a u Sokobanji vrlo visoka. Stopa mortaliteta odojčadi je niska i dominira smrtnost u prvih sedam dana života – perinatalni mortalitet. Smrtnost dece mlađe od pet godina ima povoljne vrednosti. Nije bilo smrti usled komplikacija trudnoće, porodjaja i babinja.

Vodeći uzroci smrti su bolesti cirkulatornog sistema i maligna oboljenja. Nepovoljan je pokazatelj da treće mesto u strukturi mortaliteta na području Nišavskog i Topličkog okruga, a četvrto u Sokobanji, zauzima grupa nedovoljno jasnih uzroka smrti. U Sokobanji su povrede i trovanja treći po učestalosti uzrok smrti 2008.godine.

U vanbolničkom morbiditetu odraslog stanovništva dominiraju *bolesti disajnih organa, bolesti cirkulatornog sistema i oboljenja mišićno-koštanog sistema*.

Deca predškolskog i školskog uzrasta najčešće su obolevala od *respiratornih oboljenja, bolesti organa za varenje i bolesti kože i potkožnog tkiva*.

Osim *bolesti mokraćno-polnog sistema*, koje su najčešći razlog poseta službi za zdravstvenu zaštitu žena, važno mesto zauzimaju *zarazne bolesti i tumori*. Veoma je različito zastupljena grupa *faktori koji utiču na zdravstveno stanje i kontakt sa zdravstvenom službom* kroz koju se evidentiraju brojne preventivne aktivnosti službe za zdravstvenu zaštitu žena (drugo mesto u strukturi morbiditeta ove službe na području Nišavskog i Topličkog okruga, dok u Sokobanji nije bilo evidentiranih poseta iz ove grupe!)

U stomatologiji su najfrekventnije dijagnoze bile - *zubni karijes, druga oboljenja i stanja zuba i potpornih tkiva i bolesti pulpe i periapikalnog tkiva*.

Na području Topličkog okruga i Sokobanje najčešći uzroci hospitalnog lečenja bila su kardiovaskularna oboljenja, respiratorne bolesti i tumori. U strukturi bolničkog morbiditeta Nišavskog okruga tumori su na drugom mestu po učestalosti.

Kadrovska obezbeđenost stanovništva zdravstvenim radnicima primarne zdravstvene zaštite je, posmatrano u celini, zadovoljavajuća. Dnevna opterećenost lekara je veoma različita i kreće se od 5 poseta službi za lečenje usta i zuba u Blacu, do 83 u službi za zdravstvenu zaštitu predškolske dece u Žitoradji.

Kroz mrežu stacionarnih zdravstvenih ustanova na teritoriji **Nišavskog okruga** obezbeđen je zadovoljavajući posteljni fond od 7,0 postelja na 1000 stanovnika Okruga. Bilo je zaposleno 512 lekara (85,9% specijalista) i 1198 zdravstvenih radnika sa višom i srednjom stručnom spremom. Prosečno, na nivou okruga, na 100 postelja obezbeđeno je 20 lekara i 46 medicinskih sestara/tehničara. Iskorišćenost postelnog fonda (Nišavski okrug) je bila 81,4%,

a prosečna dužina hospitalizacije 11,2 dana. Na području **Topličkog okruga** 2009.godine bilo je ukupno 3,7 postelja na 1000 stanovnika, a 17 lekara i 58 medicinskih sestara na 100 postelja (od ukupno 61 lekara bilo je 93,4% specijalista). Iskorišćenost postelnog fonda je u opštoj bolnici u okviru ZC „Toplica“ u Prokuplju bila 70,5%, a prosečna dužina hospitalizacije 7,6 dana. U **Sokobanji** se nalaze dve stacionarne zdravstvene ustanove, dve specijalne bolnice u kojima je 2009.godine radilo 50 lekara (76% specijalista) i 148 medicinskih sestara (11 lekara i 33 sestre na 100 postelja). Prosečna dužina hospitalizacije je veća i iznosi 14,9 dana, a i iskorišćenost posteljnih kapaciteta 86%.

Ispitivanje koncentracija osnovnih zagađujućih materija u vazduhu (sumpordioksid, čadji i taložne materije) obavljeno je analizom 2020 uzoraka vazduha na teritoriji Niša i Niške Banje. Koncentracije sumpordioksida bile su u granicama dozvoljenih vrednosti na svim mernim mestima. Najveće koncentracije čadji i najveći broj dana sa koncentracijama čadji preko granične vrednosti imisije zabeležene su na mernim mestima MK „Duško Radović“, Trg Kneginje Ljubice, Opština „Crveni krst“ i „Palilulska rampa“. Vrednost ukupnih taložnih materija je povremeno bila iznad granične vrednosti imisije na mernim mestima Niška Banja, MK „Ledena stena“, MK „Duško Radović“ i MK „Brzi Brod“.

U odnosu na prethodne godine nema bitnih promena u održavanju gradskih vodovoda i načinu tretmana (prečišćavanja i dezinfekcije) voda za piće. Seoski vodovodi se još uvek nalaze van većeg nadzora i kontrole, bez rešenog pitanja vlasništva, i samim tim i odgovornosti. Posledice toga su: manifestna, zbirna i višegodišnja higijenska neispravnost vode za piće sa (in)direktnim uticajem na zdravlje konzumenata. Doljevac, kao opština bez rešenog higijenskog vodosnabdevanja, kao i dispozicije otpadnih materija (nema ni deponije ni kanalizacije) je najrizičnije područje Nišavskog okruga.

Rezultat analize zdravstvene ispravnosti namirnica je: 10,4% neispravnih na neki od parametara fizičko-hemijske ispravnosti i 4,4% mikrobiološki neispravnih.

Isturena odeljenja, ali sve više i matične škole gube nivo higijenskog minimuma. Objekti od šireg higijensko-epidemiološkog značaja su u nepromenjenom - nezadovoljavajućem higijenskom stanju. Kroz higijensko stanje svih objekata, sagledavaju: se nedostaci materijalnih sredstava i nedovoljna angažovanost radnog osoblja.

Uvid u Izveštajne podatke pokazao je da je i tokom 2009. godine rad higijensko-epidemioloških službi bio izuzetno otežan: finansijskim, kadrovskim i problemima opremljenosti.

Stopa opšteg morbiditeta od zaraznih bolesti u 2009.godini iznosila je 3270,95 na 100.000 stanovnika i veća je nego prethodne godine. Respiratorne zarazne bolesti su na prvom mestu medju zaraznim bolestima (80,6%). Nije registrovan ni jedan slučaj difterije, morbila i kongenitalne rubeole. Evidentiran je jedan slučaj velikog kašlja. Najviše je zabeleženo slučajeva gripa i streptokoknih infekcija ždrela. Na teritoriji Nišavskog i Topličkog okruga registrovana su 4423 slučaja gripa od kojih je 39 laboratorijski potvrđeno na virus A H1N1 tip. U strukturi opšteg morbiditeta od zaraznih bolesti grip učestvuje sa 26,9%.

Crevne zarazne bolesti su na drugom mestu u obolevanju od zaraznih bolesti (11,6%). Najviše je zabeleženo slučajeva diarrhoea et gastroenteritis-a.

U odnosu na prethodnu godinu manji je broj registrovanih slučajeva parazitarnih oboljenja (udeo u strukturi zaraznih bolesti – 2,0%). Pored obolelih od šuge, bilo je i slučajeva lamblioze, toksoplazmoze i ehinokokoze.

Krvno prenosive zarazne bolesti učestvuju u opštem morbiditetu od zaraznih oboljenja sa 0,8%, a polno prenosive sa 3,6% (urogenitalna klamidijaza i sifilis i gonoreja po jedan slučaj).

Zoonoze su registrovane 4,5 puta više nego u 2008.godini. Nije zabeležen ni jedan slučaj tetanusa. Skoro sve slučajeve čine ozledjeni od životinja kod kojih je postojala indikacija za antirabičnom zaštitom. Prijavljena su i 33 slučaja lajmske bolesti i po jedan slučaj antraksa, bruceloze, leptospiroze i tularemije.

PRILOG

Tabela 1

Opšti podaci za 2008. godinu

Teritorija	Površina u km ²	Broj naselja	Stanovništvo procena 30.06.2008.	Broj stanovnika na 1 km ²
Nišavski okrug	2727	285	375453	138
Grad Niš	596	74	255295	428
<i>Medijana</i>	49	1	88608	1808
<i>Niška Banja</i>	145	18	15345	106
<i>Palilula</i>	91	15	73831	811
<i>Pantelej</i>	137	13	43545	318
<i>Crveni Krst</i>	174	23	33966	195
Aleksinac	705	72	53833	76
Gadžin Han	325	34	8967	28
Doljevac	121	16	18202	150
Merošina	193	27	13872	72
Ražanj	289	23	9667	33
Svrljig	497	39	15617	31
Toplički okrug	2229	267	95703	43
Blace	306	40	12564	41
Žitorađa	214	30	17486	82
Kuršumlja	950	90	19452	20
Prokuplje	759	107	46201	61
Sokobanja	525	25	17038	32

Izvor: Opštine u Srbiji 2009; Republički zavod za statistiku

Tabela 2 Procena broja stanovnika po starosti i polu za 2008. god.–Nišavski okrug

Starost (u god.)	Aleksinac		Gadžin Han		Doljevac		Merošina		Niš		Ražanj		Svrljig	
	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž
0	224	233	17	18	70	66	52	52	-	-	37	22	36	33
1-4	998	990	103	99	300	275	233	229	-	-	138	113	194	211
5-9	1311	1273	186	197	480	430	377	385	-	-	253	231	307	257
10-14	1386	1436	189	201	536	522	442	388	-	-	232	234	312	279
15-19	1595	1489	183	176	575	528	423	417	-	-	235	197	320	303
20-24	1737	1596	213	172	560	499	434	345	-	-	203	165	355	344
25-29	1750	1607	220	165	551	493	403	341	-	-	227	186	433	356
30-34	1841	1628	196	162	593	540	450	386	-	-	312	234	430	364
35-39	1685	1576	228	186	585	572	452	380	-	-	265	232	422	342
40-44	1586	1622	279	193	680	584	475	382	-	-	247	215	402	368
45-49	1800	1716	235	222	631	556	437	375	-	-	282	273	410	376
50-54	2043	2024	315	224	683	606	494	407	-	-	396	361	598	551
55-59	2211	2171	304	252	725	659	514	439	-	-	426	420	715	632
60-64	1423	1525	271	262	556	488	406	413	-	-	315	324	554	550
65-69	1432	1653	385	414	609	572	469	460	-	-	311	349	614	579
70-74	1455	1809	448	568	515	645	440	549	-	-	334	431	639	729
75-79	1193	1590	397	568	409	468	369	474	-	-	319	420	589	709
80-84	603	931	204	293	188	254	170	231	-	-	186	276	337	498
85+	257	434	86	136	74	125	72	107	-	-	103	163	175	294
UKUPNO	26530	27303	4459	4508	9320	8882	7112	6760	-	-	4821	4846	7842	7775

Tabela 3 Procena broja stanovnika po starosti i polu za 2008. god.-Toplički okrug

Starost (u god.)	Blace		Žitoradja		Kuršumlija		Prokuplje	
	m	ž	m	ž	m	ž	m	ž
0	43	43	74	76	80	61	247	201
1-4	205	182	347	332	391	328	1058	982
5-9	285	323	491	470	552	471	1337	1199
10-14	340	325	539	538	611	517	1439	1280
15-19	387	377	533	500	687	624	1577	1473
20-24	396	331	537	469	685	603	1452	1399
25-29	347	301	453	442	549	462	1413	1326
30-34	351	267	602	512	653	551	1500	1397
35-39	342	345	601	529	598	563	1532	1434
40-44	431	373	594	521	702	621	1467	1493
45-49	414	392	581	432	752	646	1598	1485
50-54	454	375	585	471	768	689	1585	1538
55-59	471	390	677	545	789	672	1709	1693
60-64	370	382	467	442	495	566	1247	1312
65-69	440	472	551	579	555	621	1221	1352
70-74	384	521	564	690	511	667	1168	1534
75-79	353	480	444	585	398	486	842	1230
80-84	193	263	173	326	169	218	407	600
85+	90	126	83	131	56	85	189	285
UKUPNO	6296	6268	8896	8590	10001	9451	22988	23213

Tabela 4 Demografski pokazatelji za 2008. godinu

Opština	Živorodeni	Natalitet	Umrli			Mortalitet	Prirodni priraštaj	
			Ukupno	Umrli odojčad			Broj	Stopa
				Broj	Na 1000 živorodenih			
Nišavski okrug	3380	9,0	5376	27	8,0	14,3	-1996	-5,3
Grad Niš	2539	9,9	3156	22	8,7	12,4	-617	-2,4
Medijana	831	9,4	1135	10	12,0	12,8	-304	-3,4
Niška Banja	120	7,8	202	-	-	13,2	-82	-5,3
Palilula	773	10,5	790	7	9,1	10,7	-17	-0,2
Pantelej	446	10,2	516	1	2,2	11,8	-70	-1,6
Crveni Krst	369	10,9	513	4	10,8	15,1	-144	-4,2
Aleksinac	453	8,4	958	4	8,8	17,8	-505	-9,4
Gadžin Han	36	4,0	235	-	-	26,2	-199	-22,2
Doljevac	134	7,4	258	-	-	14,2	-124	-6,8
Merošina	90	6,5	249	1	11,1	17,9	-159	-11,5
Ražanj	59	6,1	234	-	-	24,2	-175	-18,1
Svrljig	69	4,4	286	-	-	18,3	-217	-13,9
Toplički okrug	827	8,6	1436	5	6,0	15,0	-609	-6,4
Blace	76	6,0	240	-	-	19,1	-164	-13,1
Žitorađa	151	8,6	173	1	6,6	9,9	-22	-1,3
Kuršumlija	153	7,9	332	2	13,1	17,1	-179	-9,2
Prokuplje	447	9,7	691	2	4,5	15,0	-244	-5,3
Sokobanja	100	5,9	343	2	20,0	20,1	-243	-14,3

Izvor: Opštine u Srbiji 2009; Republički zavod za statistiku

Tabela 5 Specifične stope fertiliteta (‰) u 2008. god.

Starost	Nišavski okrug			Toplički okrug		
	broj živorođenih	broj žena	stopa	broj živorođenih	broj žena	stopa
<15	3	9355	0,3	0	2660	0,0
15-19	230	10364	22,2	88	2974	29,6
20-24	920	11836	77,7	284	2802	101,4
25-29	1138	12954	87,8	237	2531	93,6
30-34	748	12971	57,7	131	2727	48,0
35-39	286	12007	23,8	48	2871	16,7
40-44	34	12299	2,8	11	3008	3,7
45-49	2	12385	0,2	2	2955	0,7
50+	0	14059	0,0	0	3073	0,0

Izvor: Podaci Republičkog zavoda za statistiku

Tabela 6 Stopa sklapanja i razvoda brakova u 2008. godini

Teritorija	Sklopljeni brakovi		Razvedeni brakovi		
	broj	stopa na 1000 st	broj	stopa na 1000 st.	stopa na 1000 sklopljenih brakova
Nišavski okrug	1795	4,8	503	1,3	280,2
Grad Niš	1329	5,2	373	1,5	280,7
Medijana	490	5,5	205	2,3	418,4
Niška Banja	59	3,8	13	0,8	220,3
Palilula	381	5,2	83	1,1	217,8
Pantelej	222	5,1	39	0,9	175,7
Crveni Krst	177	5,2	33	1,0	186,4
Aleksinac	232	4,3	96	1,8	413,8
Gadžin Han	22	2,5	3	0,3	136,4
Doljevac	93	5,1	14	0,8	150,5
Merošina	48	3,5	3	0,2	62,5
Ražanj	32	3,3	1	0,1	31,3
Svrljig	39	2,5	13	0,8	333,3
Toplički okrug	351	3,7	21	0,2	59,8
Blace	49	3,9	2	0,2	40,8
Žitorađa	16	0,9	2	0,1	125,0
Kuršumlija	83	4,3	11	0,6	132,5
Prokuplje	203	4,4	6	0,1	29,6
Sokobanja	66	3,9	38	2,2	575,8

Izvor: Opštine u Srbiji 2009; Republički zavod za statistiku

Tabela 7 Osnovni kontingenti i indikatori stanovništva Nišavskog okruga u 2008.god.

Teritorija	Ukupno stanovništvo		Osnovni kontingenti stanovništva										Očekivano trajanje života	
	Prosečna starost	Indeks starenja	Radni (15-64g)		Punoletni (18 i više)		Predškolski (0-6g)		Školo-obavezni (7-14g)		Fertilni (15-49g)		živorođene dece 2005-2007.	
			Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Muško	Žensko
Republika Srbija	41,07	105,90	4959456	67,47	5965848	81,17	517258	7,04	610644	8,31	1704735	23,19	70,42	75,82
Nišavski okrug	42,19	124,11	250055	66,60	309072	82,32	24699	6,58	29344	7,82	84816	22,59	71,49	75,72
Grad Niš	40,84	107,51	176595	69,17	209370	82,01	17724	6,94	19732	7,73	61953	24,27	71,56	75,94
<i>Medijana</i>	<i>40,53</i>	<i>103,81</i>	<i>61471</i>	<i>69,37</i>	<i>72442</i>	<i>81,76</i>	<i>6370</i>	<i>7,19</i>	<i>6875</i>	<i>7,76</i>	<i>21735</i>	<i>24,53</i>	<i>69,73</i>	<i>74,20</i>
<i>N. Banja</i>	<i>42,55</i>	<i>128,45</i>	<i>10296</i>	<i>67,10</i>	<i>12727</i>	<i>82,94</i>	<i>840</i>	<i>5,47</i>	<i>1229</i>	<i>8,01</i>	<i>3419</i>	<i>22,28</i>	<i>72,18</i>	<i>76,41</i>
<i>Palilula</i>	<i>41,11</i>	<i>110,62</i>	<i>50908</i>	<i>68,95</i>	<i>60690</i>	<i>82,20</i>	<i>5047</i>	<i>6,84</i>	<i>5666</i>	<i>7,67</i>	<i>17799</i>	<i>24,11</i>	<i>73,92</i>	<i>78,18</i>
<i>Pantelej</i>	<i>40,76</i>	<i>107,04</i>	<i>30354</i>	<i>69,71</i>	<i>35814</i>	<i>82,25</i>	<i>2956</i>	<i>6,79</i>	<i>3337</i>	<i>7,66</i>	<i>10711</i>	<i>24,60</i>	<i>72,04</i>	<i>76,56</i>
<i>C. Krst</i>	<i>40,40</i>	<i>102,20</i>	<i>23566</i>	<i>69,38</i>	<i>27697</i>	<i>81,54</i>	<i>2511</i>	<i>7,39</i>	<i>2625</i>	<i>7,73</i>	<i>8289</i>	<i>24,40</i>	<i>71,33</i>	<i>76,26</i>
Aleksinac	43,05	130,82	34625	64,32	44142	82,00	3477	6,46	4374	8,13	11234	20,87	68,53	73,27
Gadžin Han	51,22	294,52	4458	49,72	7736	86,27	371	4,14	639	7,13	1276	14,23	74,22	75,24
Doljevac	42,96	129,64	11664	64,08	14853	81,60	1071	5,88	1608	8,83	3772	20,72	71,79	74,36
Merošina	43,62	138,76	8373	60,36	11213	80,83	859	6,19	1299	9,36	2626	18,93	74,64	76,91
Ražanj	48,32	208,69	5515	57,05	8141	84,21	493	5,10	767	7,93	1502	15,54	73,01	75,91
Svrljig	50,14	278,29	8825	56,51	13617	87,19	704	4,51	925	5,92	2453	15,71	75,71	79,40
Okrug	42,18	117,64	60294	63,00	76702	80,15	6727	7,03	8640	9,03	19868	20,76	71,03	75,13
Blace	45,24	162,31	7496	59,66	10376	82,59	701	5,58	1045	8,32	2386	18,99	71,65	76,05
Žitorađa	42,98	129,10	10493	60,01	13987	79,99	1203	6,88	1664	9,52	3405	19,47	74,48	78,78
Kuršumlija	41,81	111,68	12675	65,16	15679	80,60	1290	6,63	1721	8,85	4070	20,92	70,14	73,68
Prokuplje	41,20	105,50	29630	64,13	36660	79,35	3533	7,65	4210	9,11	10007	21,66	69,94	74,34
Sokobanja	46,02	176,88	10592	62,17	14321	84,05	924	5,42	1248	7,32	3261	19,14	70,24	78,62

Tabela 8 Zaposlenost na Nišavskom i Topličkom okrugu u 2008.god. (godišnji prosek izračunat na bazi dva stanja: 31.03. i 30.09.)

Teritorija	Zaposleni	Od toga žene (%)	U preduzećima, ustanovama....	U privatnom sektoru	Broj zaposlenih na 1000 stanovnika
Centralna Srbija	1466133	43,8	1052529	413604	273
Nišavski okrug	96781	41,7	71986	24795	258
Grad Niš	77245	42,5	60530	16715	303
<i>Medijana</i>	<i>45068</i>	<i>44,5</i>	<i>39272</i>	<i>5796</i>	<i>509</i>
<i>Niška Banja</i>	<i>2747</i>	<i>41,8</i>	<i>1745</i>	<i>1003</i>	<i>179</i>
<i>Palilula</i>	<i>12656</i>	<i>35,8</i>	<i>7850</i>	<i>4807</i>	<i>171</i>
<i>Pantelej</i>	<i>5461</i>	<i>45,6</i>	<i>2664</i>	<i>2797</i>	<i>125</i>
<i>Crveni Krst</i>	<i>11312</i>	<i>41,1</i>	<i>9000</i>	<i>2312</i>	<i>333</i>
Aleksinac	8708	39,7	5714	2994	162
Gadžin Han	2772	36,5	1206	1567	309
Doljevac	1710	38,1	882	828	94
Merošina	1827	34,6	1049	778	132
Ražanj	959	45,1	650	309	99
Svrljig	3560	36,3	1956	1604	228
Toplički okrug	16560	46,2	11122	5438	173
Blace	1865	44,2	1533	332	148
Žitorađa	1989	46,6	961	1028	114
Kuršumlija	3290	39,4	2518	772	169
Prokuplje	9416	48,8	6110	3306	204
Sokobanja	3965	35,5	2471	1495	233

Tabela 9 Nezaposlenost na Nišavskom i Topličkom okrugu u 2008.god.

Teritorija	Nezaposleni ukupno	Bez kvalifikacije*	%	Žene	%	Br nezaposlenih na 1000 st
Centralna Srbija	536012	189959	35,4	292556	54,6	100
Nišavski okrug	50528	14589	28,9	27556	54,5	135
Grad Niš	35979	8486	23,6	20141	56,0	141
<i>Medijana</i>	<i>11192</i>	<i>1741</i>	<i>15,6</i>	<i>6429</i>	<i>57,4</i>	<i>126</i>
<i>Niška Banja</i>	<i>2837</i>	<i>918</i>	<i>32,4</i>	<i>1477</i>	<i>52,1</i>	<i>185</i>
<i>Palilula</i>	<i>10380</i>	<i>2684</i>	<i>25,9</i>	<i>5734</i>	<i>55,2</i>	<i>141</i>
<i>Pantelej</i>	<i>6328</i>	<i>1307</i>	<i>20,7</i>	<i>3597</i>	<i>56,8</i>	<i>145</i>
<i>Crveni Krst</i>	<i>5242</i>	<i>1836</i>	<i>35,0</i>	<i>2904</i>	<i>55,4</i>	<i>154</i>
Aleksinac	6927	2908	42,0	3719	53,7	129
Gadžin Han	1007	414	41,1	460	45,7	112
Doljevac	2271	902	39,7	1168	51,4	125
Merošina	1808	867	48,0	858	47,5	130
Ražanj	882	450	51,0	397	45,0	91
Svrljig	1654	562	34,0	813	49,2	106
Toplički okrug	14407	5932	41,2	7207	50,0	151
Blace	1896	586	30,9	928	48,9	151
Žitorađa	2591	1254	48,4	1335	51,5	148
Kuršumlija	3246	1488	45,8	1687	52,0	167
Prokuplje	6674	2604	39,0	3257	48,8	144
Sokobanja	1637	600	36,7	862	52,7	96

* polukvalifikovani i nekvalifikovani sa nižom stručnom spremom

Tabela 10 Prosečne mesečne zarade (bez poreza i doprinosa) po zaposlenom na teritoriji Nišavskog i Topličkog okruga u 2008.godini

Teritorija	Zarada	index C.Srbija=32688=100	index Beograd=40089=100
Nišavski okrug	27337	83,6	68,2
Grad Niš	28026	85,7	69,9
<i>Medijana</i>	<i>28524</i>	<i>87,3</i>	<i>71,2</i>
<i>Niška Banja</i>	<i>29439</i>	<i>90,1</i>	<i>73,4</i>
<i>Palilula</i>	<i>19776</i>	<i>60,5</i>	<i>49,3</i>
<i>Pantelej</i>	<i>20125</i>	<i>61,6</i>	<i>50,2</i>
<i>Crveni Krst</i>	<i>35656</i>	<i>109,1</i>	<i>88,9</i>
Aleksinac	26767	81,9	66,8
Gadžin Han	18727	57,3	46,7
Doljevac	26380	80,7	65,8
Merošina	24525	75,0	61,2
Ražanj	23535	72,0	58,7
Svrljig	14643	44,8	36,5
Toplički okrug	22398	68,5	55,9
Blace	17115	52,4	42,7
Žitorađa	27234	83,3	67,9
Kuršumlija	18793	57,5	46,9
Prokuplje	24053	73,6	60,0
Sokobanja	30207	92,4	75,3

Izvor: Opštine u Srbiji 2009; Republički zavod za statistiku

Tabela 11 Zbirno prijavljivanje gripa u 2009. godini na teritoriji Nišavskog i Topličkog okruga

Red. broj	Opština	Uzrasne grupe								Ukupno
		do 1	1-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-59	60+	
1.	Aleksinac		35	52	59	53	18	36	6	259
2.	Gadžin Han		3	3	4	2	5	25	11	53
3.	Doljevac		1	2	2	5	1	22	3	36
4.	Merošina		1	5	4	4		10	2	26
5.	Niš	8	126	281	268	386	573	1421	295	3358
6.	Ražanj		2	1	1	9	1	38	11	63
7.	Svrljig			1		2		3	1	7
8.	Sokobanja	1	11	28	22	36	6	29	10	143
NIŠAVSKI OKRUG		9	179	373	360	497	604	1584	339	3945
1.	Blace						1			1
2.	Žitorađa			31	69	68	10	49	46	273
3.	Kuršumlija	1	7	50	79	40	12	32	5	226
4.	Prokuplje	1			1	5	6	27		40
TOPLIČKI OKRUG		2	7	81	149	113	29	108	51	540
UKUPNO		11	186	454	509	610	633	1692	390	4485

Tabela 12 Zbirna prijava oboljenja sličnih gripu u 2009. godini na teritoriji Nišavskog i Topličkog okruga

Red. br.	OPŠTINA	Uzrasne grupe					Ukupno
		0-4	5-14	15-64	65 i više	nepoznato	
1.	Aleksinac	182	485	1666	517	0	2850
2.	Gadžin Han	0	15	65	17	0	97
3.	Doljevac	1	0	105	4	0	110
4.	Merošina	6	84	95	11	0	196
5.	Niš	354	1575	6365	1160	0	9454
6.	Ražanj	66	244	582	170	0	1062
7.	Svrljig	7	7	20	1	0	35
8.	Sokobanja	25	86	165	64	0	340
Nišavski okrug		641	2496	9063	1944	0	14144
1.	Blace	2	69	370	77	0	518
2.	Žitorađa	12	110	206	100	0	428
3.	Kuršumlija	1	41	343	37	0	422
4.	Prokuplje	778	883	2722	1268	0	5651
Toplički okrug		793	1103	3641	1482	0	7019
Ukupno		1434	3599	12704	3426	0	21163

SADRŽAJ

UVOD.....	2
1. Demografski i socio-ekonomski pokazatelji.....	3
1.1.1. Teritorija i stanovništvo.....	3
1.1.2. Starosna i polna struktura.....	3
1.1.3. Radjanje i obnavljanje stanovništva.....	5
1.1.4. Smrtnost stanovništva (mortalitet).....	7
1.1.5. Prirodni priraštaj.....	12
1.1.6. Sklopljeni i razvedeni brakovi.....	13
1.2. Socijalno-ekonomski pokazatelji.....	13
2. Obolevanje stanovništva (morbidity).....	15
2.1. Vanbolnički morbidity.....	15
2.1.1. Služba opšte medicine.....	15
2.1.2. Služba medicine rada.....	20
2.1.3. Služba za zdravstvenu zaštitu predškolske dece.....	24
2.1.4. Služba za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine.....	28
2.1.5. Služba za zdravstvenu zaštitu žena.....	32
2.1.6. Služba za zaštitu i lečenje bolesti usta i zuba.....	33
2.1. Bolnički morbidity.....	34
3. Organizacija, kadrovi, rad i korišćenje zdravstvene zaštite.....	41
3.1. Mreža zdravstvenih ustanova i kadrovi.....	41
3.2. Rad i korišćenje zdravstvenih kapaciteta.....	43
3.2.1. Rad i korišćenje primarne zdravstvene zaštite.....	43
3.2.1.1. Služba opšte medicine.....	43
3.2.1.2. Služba medicine rada.....	45
3.2.1.3. Služba za zdravstvenu zaštitu predškolske dece.....	46
3.2.1.4. Služba za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine.....	48
3.2.1.5. Služba za zdravstvenu zaštitu žena.....	49
3.2.1.6. Služba za zaštitu i lečenje bolesti usta i zuba.....	51
3.2.2. Rad i korišćenje bolničke zdravstvene zaštite.....	52
4. Životna sredina, higijenske i epidemiološke prilike.....	55
4.1. Stanje životne sredine i higijenskih prilika.....	55
4.1.1. Vazduh.....	55
4.1.2. Voda.....	55
4.1.2.1. Voda za piće.....	55
4.1.2.2. Površinske vode i otvorena kupališta.....	60
4.1.2.3. Vode iz javnih zatvorenih kupališta.....	61
4.1.3. Dispozicija otpadnih voda i čvrstih materija.....	61
4.1.4. Životne namirnice i ishrana.....	63
4.1.5. Školska sredina.....	64
4.1.6. Bolnička sredina.....	66
4.2. Epidemiološka situacija zaraznih bolesti.....	66
4.2.1. Imunoprofilaksa zaraznih bolesti.....	74
4.2.2. Bolničke infekcije.....	78
ZAKLJUČCI.....	80
PRILOG.....	83